

125
GODINA TRADICIJE

DANAS
PRILOG

ČITAJ
NOVI LIST
0-24

SKENIRAJ!
ZA VIŠE VIJESTI
BEZ PRESTANKA

NEDJELJNI

NOVI LIST

www.novilist.hr

NEDJELJA / RIJEKA / 9. STUDENOGA 2025. / BROJ 25.815 / GODINA LXXIX

CIJENA 1,79 EURA

VRIJEME

DANAS

max. 17

min. 9

SUTRA

max. 17

min. 8

Ovogodišnji listopad ribarima će trajno ostati u lošem sjećanju

Mala plava riba nestaje iz ribarskih mreža

Lovi se slabo, ulovljena riba u posljednje vrijeme toliko je mala, nedorasla, da postaje upitan njen plasman na tržište, a državna ribarska vlast posegnula je za nepopularnom mjerom – na nekoliko lokaliteta privremeno je zabranjen rad s okružujućom mrežom plivaricom – srdelarom

Str. » 6. i 7.

Rijeka večeras gostuje u Varaždinu (18.15)

Sanchez:
Pozitivni smo jer napredujemo i želimo tako nastaviti

Str. » 36. i 37.

Jasmin Mekić
S medicine sam bježao na glumu

Str. » 16. i 17.

Prosvjed u Splitu protekao je bez incidenata

Riva je
poručila svoje, vlast ponovo pozvala na razum

Str. » 3.

Ulazak u novi mandat

UN TURIZAM: HTZ PONOVO U ODBORU PRIDRUŽENIH ČLANOVA

Hrvatska turistička zajednica (HTZ) ponovo je izabrana u Odbor pridruženih članova Svjetske turističke organizacije (UN Turizam) za mandatno razdoblje 2026. – 2029., veliki je to uspjeh i značajno priznanje za HTZ ostvaren u snažnoj međunarodnoj konkurenciji. Vijest je to iz Rijada gdje je u subotu održana konstituirajuća sjednica Odbora pridruženih članova UN turizma, priopćeno je iz HTZ-a.

- Novi mandat je za nas iznimno važan jer nam omogućuje nastavak započetih aktivnosti te predlaganje i provedbu novih projekata koji pridonose međunarodnoj prepoznatljivosti i održivosti hrvatskog turizma, izjavio je Kristijan Staničić, direktor HTZ-a, koji je i prisustvovao konstituirajućoj sjednici.

- Ulaskom u novi mandat otvaraju se dodatne mogućnosti za daljnji aktivan doprinos radu Odbora, osobito u kontekstu pripreme i provedbe novog dvogodišnjeg programa rada Pridruženog članstva UN turizma, rekao je Staničić.

Podsjetio je kako je HTZ u proteklom mandatu u Odboru pridruženih članova uspješno predložio i realizirao brojne inicijative i programe, među kojima se posebno ističe organizacija 2. Svjetskog kongresa sportskog turizma 2023. godine u Zadru, koji je okupio oko 400 sudionika iz cijeloga svijeta. HTZ je u prethodnom razdoblju aktivno sudjelovao u radu Radne skupine za pristupačni turizam te Radne skupine Puta svile. (Hina)

Kristijan Staničić

Spomen na slavne dane 1991. godine

PRIJE 34 GODINE NA MOSTU JE OBRANJEN I OTOK PAG

PAG ► Na Paškom mostu obilježena je 34. godišnjica njegove obrane. U organizaciji Udruge hrvatskih veterana Domovinskog rata Grada Paga i Grada Paga, svečanost je okupila predstavnike Zadarske županije, gradova i općina, braniteljske i stra-

dalničke udruge te građane. Polaganjem vijenaca, paljenjem svijeća i minutom šutnje odana je počast poginulim braniteljima Paga i Hrvatske. Okupljenima su se obratili i Mladen Škoda i Ivica Jurčević, zapovjednici obrane Paškog mosta 1991. godine. Istaknuli su važnost čuvanja dostojanstva i digniteta Domovinskog rata, uspomena na junaštvo, zajedništvo i hrabrost svih koji su sudjelovali u obrani i očuvanju Paškog mosta, ključnog strateškog i simboličkog uporišta u obrani otoka Paga i Republike Hrvatske. Nakon rušenja Maslениčkog mosta, Paški je most, naime, bio jedina poveznica sjevera i juga Hrvatske te, unatoč raketiranjima, ostao simbol otpora i zajedništva. (NL)

Strateško uporište u obrani otoka Paga

ELVIS SMIT

Nakon 13 godina Božo Petrov otišao s čela Mosta, za potpredsjednike stranke izabrani Franko Kelam i Josip Katalinić

Grmoja najavio borbu za zaštitu temeljnih vrijednosti

ZAGREB ► Nikola Grmoja preuzeo je u subotu, nakon 13 godina, vodstvo stranke Most od dosadašnjeg predsjednika Bože Petrova.

- Naše će politike u svemu, kao temeljnu postavku, imati kršćanski pogled na čovjeka i njegovo dostojanstvo, a vodeći se načelima slobode i ljudskih prava, uvijek ćemo stajati uz ugrožene i potrebite. Hrabro i bez ustupanja braniti ćemo ono što je izgradilo hrvatske naraštaje - vjeru, obitelj i naciju i nećemo dopustiti da nastavljaju razarati obitelj, temelj našeg društva, poručio je Grmoja nakon unutarstranačkih izbora

na kojima je bio jedini kandidat za predsjednika.

- Novi predsjednik imat će dobre, vrijedne i poštene suradnike. Našem novom predsjedniku želim svu sreću i Božju milost u iduće četiri godine vođenja stranke, rekao je Petrov prilikom predaje mandata.

Izabrano je novo predsjedništvo, Glavni i Nadzorni odbor te dva potpredsjednika stranke, Franko Kelam i Josip Katalinić.

- Ovi izbori pokazuju kakve ljude želimo u hrvatskoj politici - poštene, odgovorne i hrabre. Naš vijećnik u Splitu Franko Kelam dokazao je da se politika može voditi bez trgovine

i ucjena, dok je Josip Katalinić, uspješni poduzetnik koji je vratio saborski mandat iz časti i odgovornosti, primjer kakve Hrvatska treba. Uz njih i novu generaciju mladih članova, Most potvrđuje da gradi politiku karaktera, poštenja i služenja javnom interesu, poručio je Petrov.

Grmoja je naglasio da je Most od svojih početaka donosio novu snagu na hrvatsku političku scenu i ostao, kako je rekao, najdosljedniji borac protiv korupcije, klijentelizma i nepotizma.

- Uvijek smo bili i ostat ćemo stup obrane protiv duboke

Petrov je Grmoji poželio »svu sreću i Božju milost«

države i mafije koja razara povjerenje građana u institucije, rekao je Grmoja i dodao da je vrijeme za drugu borbu upozorivši »na potrebu zaštite temeljnih vrijednosti i kršćanskog

identiteta Europe« te istaknuo da neće pristati na »ideološke eksperimente koji razaraju obitelj«.

Novi predsjednik stranke je rekao da Hrvatska mora ostati

sigurna zemlja te da će se Most »odlučno suprotstaviti nekontroliranim migracijama i svim oblicima ugrožavanja nacionalne sigurnosti i kulture«.

- Hrvatska će biti dom svima koji poštuju naš zakon, narod i kulturu, ali neće biti hotspot za ilegalne migrante i globalne politike, naglasio je. Zaključio je kako »Domovinski rat, branitelji i hrvatska povijest nisu teret, nego temelj na kojem gradimo budućnost«.

- I Most i ja spremni smo još odlučnije boriti se za neprolazne vrijednosti i dostojanstven život u Hrvatskoj, rekao je. (D. Pav.)

Nakon uvjerljive pobjede, Loris Peršurić izašao je i pred novinare

IZBORNI SABOR Najveća istarska stranka izabrala čelnika

Loris Peršurić novi predsjednik IDS-a

Moj prvi zadatak bit će okupljanje stranke i otvoreni dijalog sa svim članovima. IDS mora biti prisutan na terenu, među ljudima, tamo gdje smo najjači i gdje smo uvijek pripadali, kazao je novi predsjednik

Zvonimir GUZIĆ

NOVIGRAD ► Loris Peršurić novi je predsjednik Istarskog demokratskog sabora (IDS). Na jučerašnjem izbornom Saboru u Novigradu za njega je glasalo više od 80 posto delegata koji su na jedan od najvažnijih stranačkih događaja posljednjih godina stigli iz cijele Istre. Novi Statut predviđa i uvođenje nove funkcije dopredsjednika stranke, koja će biti popunjena na izborima najavljenima za veljaču iduće godine.

Energija i volja

Izbori u IDS-u, kojima je prethodio višemjesečni proces, događaju se, naime, u trenutku kada stranka zbog slabijih izbornih rezultata nastoji ući u novu fazu konsolidacije i redefiniranja političkog smjera. Upravo o tome je govorio i novoizabrani predsjednik

Peršurić, koji je istaknuo i činjenicu da je ovo bio najveći odaziv na Saboru IDS-a u novijoj povijesti stranke.

- Ovaj rezultat nije samo moj - ovo je zajednička pobjeda cijelog IDS-a. Danas završavamo višemjesečni izborni proces, od formiranja ogranaka do samog Sabora, i ponosan sam što iz njega izlazimo snažniji, ujedinjeniji i odlučniji nego prije. Od samog početka željeli smo maksimalnu demokraciju, i drago mi je što je cijeli proces protekao korektno, transparentno i u duhu istinske unutarstranačke borbe ideja. IDS je time još jednom pokazao da je moderna, otvorena i odgovorna stranka. Preuzimanjem ove dužnosti moj prvi zadatak bit će okupljanje stranke i otvoreni dijalog sa svim članovima. IDS mora biti prisutan na terenu, među ljudima, tamo gdje smo najjači i gdje smo uvijek pripadali.

Energija i volja su tu, zato sam se kandidirao, a podrška koju sam danas dobio dodatno me obvezuje da radim još snažnije i predanije, kazao je Peršurić.

Dosljedna politika

Novoizabrani predsjednik IDS-a osvrnuo se i na odnose prema drugim političkim opcijama, posebno prema desnici i HDZ-u, IDS nikada nije razmatrao takvu koaliciju, a ni neće.

- Ideološki, programski i vrijednosno nalazimo se na potpuno suprotnim stranama. Otvoreni smo za konstruktivan dijalog s vlastima zbog interesa građana, ali IDS ostaje autonoman, dosljedan i vjeran svom putu, rekao je u pobjedničkom govoru novi čelnik IDS-a. Peršurićev izbor dočekan je kao znak da IDS želi ostati snažna regionalna politička opcija, ali i da namjerava jasnije komunicirati svoje politike, od lokalnih

Nema više počasnog predsjednika

Uz izbor novog predsjednika, delegati su na Saboru usvojili i novi stranački Statut. Jedna od najznačajnijih promjena je ukidanje funkcije počasnog predsjednika, koja više neće postojati u organizacijskoj strukturi IDS-a. Na to se osvrnuo i novoizabrani predsjednik. - To je bila zajednička odluka svih nas u stranci. Ta je funkcija stvarala percepciju paralelnog predsjedništva, iako to u stvarnosti nije bilo tako. Željeli smo jasniju strukturu, moderniju organizaciju i sustav koji nikome ne ostavlja prostor za pogrešna tumačenja. Ovo je iskorak prema većoj transparentnosti i učinkovitosti, kazao je Peršurić.

MARKO ŠEPER/PIXSELL

DALJNJE ZAOŠTRAVANJE OVISI O REAKCIJI INSTITUCIJA

ZAGREB ▶ Milorad Pupovac, predsjednik SDSS-a, rekao je za Hrvatski radio kako su svi događaji i institucije srpske zajednice u Hrvatskoj pod policijskom zaštitom. Odbacio je tvrdnje da je izlož-

ba o Dejanu Medakoviću provokacija jer je bio član radne skupine SANU-a za izradu Memoranduma. - Taj memorandum nikada nam nije bio prihvatljiv, naglasio je Pupovac. Govoreći

o prosvjedu u Splitu, najavi kontraprosvjeda i mogućeg otkazivanja gostovanja rekao je kako će daljnje zaoštavanje ovisiti o tome kako će reagirati institucije i ključni ljudi hrvatske politike. (D. Pav.)

ODJEK BLATINA Prosvjed u Splitu protekao bez potrebe za policijskom intervencijom

Riva poručila svoje, vlast ponovo pozvala na razum

Nakon incidenta na Danima srpske kulture, Torcida je, uz potporu braniteljskih udruga, na Rivi prosvjedovala tražeći puštanje uhićenih i zaštitu hrvatskog identiteta, vrijednosti i žrtava. Dio građana Splita ogradio se od prosvjeda, a predsjednik Sabora pozvao da se smanji agresivan govor i prijetnje

Dijana PAVLOVIĆ

Puštanje uhićenih nakon incidenta na Danima srpske kulture i zaštita hrvatskog identiteta, vrijednosti i žrtava bili su glavni zahtjevi prosvjednika okupljenih jučer na splitskoj Rivi, dok su predstavnici vlasti i pojedinih političkih stranaka ponovo pozvali na smirivanje tenzija i upozorili na opasnost od radikalizacije društva.

Uhićenje maskiranih muškaraca koji su u ponedjeljak upali na Dane srpske kulture u splitskom Gradskom kotaru Blatine i protjerali djecu i starije članove KUD-a iz Novog Sada bio je izravni povod za prosvjed koji je navijačka skupina Torcida održala na splitskoj Rivi. Iako je policija priopćila kako na samom skupu nije bilo incidenata ni potrebe za intervencijom, prosvjed je obilježila i ekstremistička ikonografija te uzvici »Za dom spremni«.

Poruke s Rive

Sa splitskog skupa nazvanog »Što se krvlju brani, ne pušta se lako« govornici su poručili kako je određivanje istražnog zatvora deveterici uhićenih nakon incidenta u Blatinama politički motivirano.

- Dosta je manipulacija i ponižavanja hrvatskog naroda u njegovoj vlastitoj državi. Tražimo poštovanje Ustava i Deklaracije o Domovinskom ratu. Nismo se borili za povratak jugonacionalizma ni za vrijeđanje naših vjerskih i nacionalnih osjećaja, rekao je Mario Rogić, pripadnik 72. bojne VP. On je naveo i zahtjeve okupljenih, a to su, kako je rekao, trenutačno ukidanje pritvora Petru Gojunu, hrvatskom branitelju, logorašu srpskih koncentracijskih logora, i svim ostalim uhićenima. Zatražio je i »jasno odricanje od svetosavske ideologije i identitetskog genocida, prestanak manipulacija i recikliranja mračnih operacija te zaštitu hrvatskog identiteta, vrijednosti i žrtava«. Prosvjednici su poslali poruku i glavnom državnom odvjetniku Ivanu Turudiću da intervenira jer, kako je naveo Rogić »institucije države ne smiju biti alat političkih konstrukcija ni medijskog lova na hrvatske branitelje«.

Zoran Buzdovačić, predstavnik Koordinacije braniteljskih udruga grada Splita, rekao je kako smatra da su mediji »prekomjerno drammatizirali događaje te je dodao kako je cilj okupljanja na Rivi bio »normalizirati situaciju«.

ZVONIMIR BARŠIN/PIXSELL

Na Rivi se okupilo između pet i sedam tisuća ljudi, no policija broj sudionika nije potvrdila

- Pozvali smo sve institucije da mirno i objektivno procijene težinu djela. Nismo željeli nikoga usmjeravati, svatko ima pravo na svoje mišljenje, pa tako i institucije, rekao je Buzdovačić. On je iznio i procjenu kako se na prosvjedu na Rivi okupilo između pet i sedam tisuća ljudi. Policija s brojem okupljenih nije izlazila. Naime, glasnogovornica Policijske uprave splitsko-dalmatinske Antonela Lolić rekla je da policija nema precizne podatke o broju sudionika te da bi svaka procjena bila spekulativna. Istaknula je samo kako na skupu nije bilo potrebe za policijskim postupanjem.

Stipe Lekić, koji je govorio u ime Torcide, zatražio je također puštanje uhićenih.

- Prvo bih se želio prisjetiti Frane Tente, koji je prije 80 godina skinuo jugoslavensku zastavu. Nakon toga su ga mučili, a završio je i u zatvoru. Zar nije sramotno da se i danas događaju iste stvari. Tražimo da puste našu braću što prije, rekao je Lekić. Torcidinu prosvjedu je potporu dao i dio braniteljskih udruga. Okupljeni su nosili transparente s likovima Jean-Michela Nicoliera i Blage Zadre te porukama poput »Uz heroje do groba«, ali i »Stop 'srpskom svetu'«.

Nakon okupljanja na Rivi,

Šutnja nije odgovor

Siniša Hajdaš Dončić, predsjednik SDP-a, upozorio je, nakon skupa na splitskoj Rivi, na opasnost od radikalizacije i urušavanja demokratskih vrijednosti. Prozvao je Vladu Andreja Plenkovića, ali i predsjednika Republike Zorana Milanovića - Nema više prostora za kukavičluk i popuštanje radikalnoj desnici. Pozivam Andreja Plenkovića da vrati ustavno-pravni poredak u Republiku Hrvatsku, ili ako to nije sposoban - neka podnese ostavku, izjavio je. Hajdaš Dončić je poručio da u Hrvatskoj postoje ljudi koji sanjaju normalno društvo u kojem svi poštuju zakon i Ustav. - Zato još jednom pozivam premijera i predsjednika Sabora, koji su najodgovorniji za provođenje ustavno-pravnog poretka u Hrvatskoj, ali i predsjednika Republike. Kada društvo dođe na ovakvo raskrižje, šutnja nije odgovor, a još manje ako se želi svidjeti ekstremnoj desnici, rekao je.

prosvjednici su otišli pred Županijski sud u Splitu kako bi, prema riječima organizatora, poslali simboličnu poruku.

- Sud trenutno ne radi, no želimo pružiti podršku našim ljudima koji su u pritvoru, rekao je Buzdovačić.

Poziv razumu

Incident koji se dogodio u splitskoj četvrti Blatine osudili su brojni političari i stranke. Reagirali su i građani Splita koji se ne slažu s nasilnim prekidanjem kulturnih programa nacionalnih manjina i ne podržavaju prosvjed Torcide na Rivi pozivajući na kontraprosvjed. Kako je stajalo na njihovom pozivu na društvenim mrežama, pozivali su sugrađane da ustanu »protiv terorističkog smeća

s kapuljačama, trenirkama i fantomkama u crnom, koji nikad nisu bili dio identiteta Splita ni Hajduka« i da svoje negodovanje izraze tako da odjenu Split u bijelo. »Izvjese

“O mjerama treba pitati ministra unutarnjih poslova, sigurno je da će te mjere definirati ljudi koji se time bave. Čim postoji neka ugroza, država mora reagirati i zaštititi sve manifestacije

Gordan Jandroković

bilu zastavu, maramu ili lancun na balkon, prozor ili teracu kao znak mira, pristojnosti i ljubavi prema svakom čovjeku. Bila je boja svetog Duje, čiste savjesti i originalnog Hajduka. Pokažimo da je Split grad koji zna voliti, a ne mrziti«, stajalo je u pozivu na kontraprosvjed.

Večer uoči splitskog skupa novi je incident zabilježen i u Zagrebu kada je skupina koju je činilo više od 50 muškaraca odjevenih u crno uzvikujući ZDS prekinula održavanje programa ispred Srpskog kulturnog centra u Zagrebu uoči početka Dana srpske kulture i pjevala »Hrvatska, nezavisna država«, ali su se razišli nakon dolaska interventne policije.

Brza reakcija policije u Zagrebu rezultat je dogovora, prema neslužbenim informacijama, Vlade i predstavnika srpske nacionalne manjine da će policija i nadležne službe ubuduće osiguravati događanja u organizaciji srpske manjine kako bi se odvratilo pojedince od izazivanja incidenata ili nereda. Predsjednik Sabora Gordan Jandroković apelirao je u subotu na smanjenje tenzija.

- Posebno je važno da svi mi koji sudjelujemo u javnom životu odgovorno komuniciramo te teme, da se smanji agresivan govor, bilo kakvo nasilje i prijetnje, to je neprihvatljivo i nedopustivo i očekujem da će se kroz dijalog u budućnosti stvari ipak malo primiriti, rekao je Jandroković. O detaljima mjera koje Vlada uvodi nakon okupljanja maskiranih muškaraca u Splitu i Zagrebu, nije htio govoriti.

- Ne mogu govoriti o mjerama, to treba pitati ministra unutarnjih poslova, sigurno je da će te mjere definirati ljudi koji se time bave. Čim postoji neka ugroza, država mora reagirati i zaštititi sve manifestacije, rekao je šef Sabora. Ponovio je u kako je važno smanjiti agresiju u javnim nastupima.

- Jako je puno onih koji na jedan agresivni i napadački način ne pokazuju razumijevanje za stavove onih drugih. Treba isključiti sve one koji zazivaju nasilje, koji kreiraju tu atmosferu koja je negativna u društvu, a posebno bih pozvao kolege s lijevog političkog spektra da malo smanje taj agresivni govor i optužbe u kojima su svi ustaše. Vrlo neugodna komunikacija koja dolazi s njihove strane, treba locirati one koji su odgovorni, koji rade ono što je neprihvatljivo, ali kolektivno optuživati sve, to nema nikakvog smisla, zaključio je Jandroković.

Još jedno neuspješno online ulaganje

DVOJE PREVARENIH BODULA OSTALO JE BEZ 26.740 EURA

KRK » Dvoje građana s otoka Krka, 75-godišnjak i 69-godišnjakinja, ostali su bez ukupno 26.740 eura nakon što su povjerovali lažnim »brokerskim posrednicima« i »financijskim savjetnicima«. U prvom slučaju muškarac je mislio da ulaže u dionice i kriptovalute, no nakon više uplata na inozemne račune izgubio je pristup platformi i shvatio da je prevaren. U drugom slučaju žena je putem interneta stupila u kontakt s osobom koja se predstavila kao broker te uplaćivala novac za navodna ulaganja u zlato, naftu i kriptovalute. Kada je zatražen dodatni iznos za »porez«, postalo joj je jasno da novca više nema pa se za pomoć obratila policiji. Policija poziva građane da ne nasjedaju na lažna ulaganja i ne dijele osobne ni bankovne podatke s nepoznatima te ih upućuje da savjete o zaštiti pronađu na webu MUP-a gdje se nalaze svi podaci o projektu »WEB heroj«. (NL)

Sretna vam
40. godišnjica braka

LUCIJA I MURIS SULEJMANOVIĆ

Život je poput putovanja, a vaša ljubav je vodič koji vas vodi kroz sve izazove.
Sin EDO i unuka LEA

OPĆINA VINODOLSKA OPĆINA
Općinski načelnik

OBAVIJEST

o raspisanom Javnom natječaju za prodaju nekretnina u vlasništvu Općine Vinodolske općine i to k.č.br. 18264/5 i k.č.br. 18264/6, upisane u z.k.ul.br. 5833, k.o. Bribir, a cjeloviti tekst javnog natječaja sa svim uvjetima objavljen je dana 9. studenoga 2025. godine na web stranici Općine Vinodolske općine - www.vinodol.hr te je istaknut na oglasnoj ploči Općine, na adresi Bribir 34 (prizemlje), 51253 Bribir.

Općinski načelnik
Daniel Grbić

OBAVIJEST

Općina Punat obavještava:

- da je dana 22. listopada 2025. godine raspisan NATJEČAJ za prijam u službu na radno mjesto **referent prometni redar** u Jedinствeni upravni odjel - ponovljeno NATJEČAJ je otvoren do 21. studenoga 2025. godine i nalazi se na oglasnim pločama i web stranici Općine Punat www.punat.hr

Grad Crikvenica objavljuje

OBAVIJEST

**o raspisivanju natječaja
za prodaju građevinskog zemljišta**

- zk.č.br. 3793 iz zk.ul. 6450 k.o. Sv. Jelena, površine 129 m² upisana kao Gornji zajam put po početnoj cijeni od 100,00 eura/m² Cjelokupan tekst natječaja sa svim uvjetima objavljen je na internet stranici Grada Crikvenice www.crikvenica.hr pod Aktualni natječaji.

KLASA: 944-02/24-01/3
URBROJ: 2170-5-07/05-25-14

Grad Senj, Obala dr. Franje Tuđmana 2, daje slijedeću

OBAVIJEST

o raspisivanju Natječaja za prikupljanje pisanih ponuda za kupoprodaju nekretnina u vlasništvu Grada Senja

Grad Senj, na temelju članka 391. stav. 1. Zakona o vlasništvu i drugim stvarnim pravima („Narodne novine“ broj 91/96, 68/98, 137/99, 22/00, 73/00, 129/00, 114/01, 79/06, 146/08, 38/09, 153/09, 143/12, 152/14, 81/15, 94/17), Odluke o uvjetima, načinu i postupku gospodarenja nekretninama u vlasništvu Grada Senja („Službeni glasnik Grada Senja“ broj 3/13, 15/18, 3/21 i 10/22) i Zaključka gradonačelnika KLASA: 944-07/25-01/21, URBROJ: 2125-03-02-25-02-06 od 05. studenog 2025. godine objavljuje Natječaj za prikupljanje pisanih ponuda za kupoprodaju nekretnina u vlasništvu Grada Senja u k.o. Sveti Juraj. Rok za podnošenje ponuda je 8 dana od dana objave obavijesti u dnevnom tisku. Natječaj je u cijelosti objavljen na službenoj internet stranici Grada Senja, www.senj.hr, te na oglasnoj ploči sjedišta Grada Senja, Obala dr. Franje Tuđmana 2.

KLASA: 944-07/25-01/21
URBROJ: 2125-03-02-25-08

GRAD SENJ

ALTEREGO Drugi Festival prirodnih vina održan u Lovranu

Festival Alterego privlači sve više izlagača i gostiju

Ljubav prema vinu - bez kompromisa

Ovogodišnji festival Alterego posvećen je Marinku Pavloviću Maki, velikom zanesenjaku i ljubitelju vina, a okupio je 45 vinara iz osam zemalja te brojne posjetitelje iz svih krajeva Hrvatske

**Dženi KALČIĆ
Snimio Nikola
BLAGOJEVIĆ**

LOVRAN » Drugo izdanje Alterega - festivala prirodnih vina jučer je započelo u Lovranu, u njegovom Kinu Sloboda, a okupilo se 45 vinara iz osam zemalja. Najviše vinara koji su predstavili svoj proizvod stiglo je u Lovran iz Hrvatske, i to iz Istre, Dalmacije, Slavonije, Zagorja..., ali među njima je bilo i predstavnika moćnih »vinskih država« poput Francuske, Španjolske i Italije, a stigli su i vinari iz Slovenije, Srbije, Slovačke te Bosne i Hercegovine.

Rasprava i degustacija

U dva dana ove manifestacije očekivao se i veći broj posjetitelja nego lani, barem petstotinjak ljubitelja prirodnih vina.

Ovogodišnji Alterego posvećen je Marinku Pavloviću Maki, velikom zanesenjaku i ljubitelju vina, preminulom sredinom srpnja ove godine. Bio je jedan od najvažnijih promotora proizvodnje prirodnih vina, član i jedan od utemeljitelja udruge koju je Edi Maružin, još jedan od beskompromisnih zaljubljenika u piće bogova, nazvao Natprirodni vinari.

Igor Anjol, organizator Alterega, za naš je list u najavi festivala rekao kako se o tome da se ovogodišnji festival posveti Makiju nije trebalo posebno odlučivati ili vijećati. - Maki i njegovo vino Makino kao i primjerice majice s njegovim likom apsolutni su okvir u unutar kojeg će se festival održati, najavljivao je Anjol.

Subotnji program festivala se »zagrjavao« već ujutro panel raspravom o prirodnim vinima i njihovom značenju u današnjem vremenu, a dalje

Prilika za razmjenu dojмова i iskustava

Prirodna vina imaju sve više poklonika

Posjetiteljica Jelena Prekalj

se otkotrljao degustacijom prirodnih vina. Mogla su se kušati i piva i cideri, a bogata je bila i gastronomska ponuda uz pratnju dobre glazbe.

Da se dobar glas festivala daleko čuje, potvrdila nam je posjetiteljica festivala Jelena

Prekalj iz Poreča, koja je došla u Lovran kao zaljubljenica u prirodna vina, a nit vodilja bila joj je »što prirodnije, tim bolje«. Posjetitelj Zoran Svetličić, koji inače živi u Singapuru, festival vidi kao priliku degustiranja nepoznatih sorta ili rijetkih i autohtonih vrsta vinove loze.

Živa i uzbudljiva

Svoja je vina izložio i Gašper Čehovin iz slovenskog Kopra, predstavljajući rosé od refoška, dvije vrste malvazije od kojih je jedna, kako je rekao, iz »fresh linije« te druga odležana dvije godine u rabljenim bačvama. Mišljenja je da je Alterego pravi »event za prirodna vina« koji spaja proizvođače s kupcima, ali i jedne profesionalce s drugima.

U ponudi zanimljivih, ali nimalo komercijalnih izdanja vina, pronašao se i proizvođač Terpin iz Italije s tri linije vina, uključivši pinot sivi lagan i pogodan za širu publiku. Festival je pružio prostor i Aitoru Trabadu, te OPG-u Goyo García Viadero iz mjesta Ribera del Duero u Španjolskoj i njegovim energičnim notama prirodnih vina iz 2019., 2020., 2021. godine, a predstavio je i crveno vino tempranilla.

Među domaćim izlagačima dominirali su proizvođači iz Istre, no predstavljene su ove godine i ljepote Pelješca s kojeg su stigla vina iz OPG-a Vinarija Bartulović...

Misija festivala Alterego je prezentirati i afirmirati vina koja u potpunosti odražavaju okuse, mirise i visinu alkohola specifične za određenu sortu grožđa, vinsku godinu i terroir, koja su svake godine drugačija, neočekivana i uzbudljiva, živa. Partneri i sponzori ovogodišnjeg izdanja festivala su Novi turizam, Općina Lovran, TZ Lovran, Miva galerija vina, Ecos Rijeka i TrgoTrenta.

**“ Festival je
prilika za
degustiranje nepoznatih
ili rijetkih i autohtonih
sorti vinove loze**

Zoran Svetličić, posjetitelj

STRELICE PRIJATELJSTVA Udruga rapskih samostreličara na međunarodnom turniru

Strelice prijateljstva i tradicije u San Marinu

Na natjecanju je sudjelovalo gotovo 80 strijelaca iz devet europskih gradova – San Marina, Volterre, Masse Marittime, Terre del Sole, Chioggie, Sansepolcra, Luce, Pise Porta San Marco i Raba

Lucian BORIĆ

RAB ► Udruga rapskih samostreličara predstavljala je otok Rab i Hrvatsku na međunarodnom turniru Conviviale di San Marino 2025, održanom

u povijesnoj jezgri San Marina u organizaciji Federazione Balestrieri Sammarinesi. Na ovom tradicionalnom viteškom nadmetanju u gađanju iz samostrela okupilo se gotovo 80 strijelaca iz devet europskih gradova – San Marina,

Konkurencija u San Marinu bila je vrlo velika

UDRUGA RAPSKIH SAMOSTRELČARA

U iznimno jakoj konkurenciji rapski su samostreličari ostvarili vrlo dobar rezultat

UDRUGA RAPSKIH SAMOSTRELČARA

Volterre, Masse Marittime, Terre del Sole, Chioggie, Sansepolcra, Luce, Pise Porta San Marco i Raba.

Uzbudljivi dvoboji

Turnir se odvijao u formatu eliminacijskog sustava, što je donijelo niz uzbudljivih dvoboja i završnicu punu napetosti. Rapske boje branila je šestočlana ekipa u sastavu:

Ivica Macolić, Frane Španjol Macolić, Mladen Škapul, Luka Leon Škapul, Josip Barčić i Nikola Barčić, pod vodstvom predsjednice Udruge Irene Macolić.

Pobjedu je, uz gromoglasan pljesak publike, odnio domaći strijelac Enrico Ceccoli, koji je time obranio naslov prvaka iz prethodne godine. Drugo i treće mjesto zauzeli

su Germano Poggiali iz Terre del Sole i Marco Guerrini iz Sansepolcra. U iznimno jakoj konkurenciji, rapski su samostreličari ostvarili vrlo zapažen rezultat – svi su gađali odlično, trojica su se plasirala u prvu polovinu poretka, a dvojica među prvih petnaest najboljih strijelaca turnira. Ovo je bilo njihovo drugo sudjelovanje na

Sudjelovati na ovakvom natjecanju predивно je iskustvo – od vrhunske organizacije do prijateljskog ozračja koje povezuje sve zaljubljenike u viteške tradicije

Rapski samostreličari

Conviviale turniru, nakon premijernog nastupa 2023. godine, čime su potvrdili svoje mjesto među europskim viteškim bratstvima.

Predивно iskustvo

Domaćini su, prema navodima i talijanskih medija, priredili dan ispunjen sportom, poviješću i zajedništvom – dan u kojem je, kako su zapisali, »svaki hitac govorio jezikom sjećanja, a svaki pokret jezikom prijateljstva«. Upravo taj duh povezuje i rapske samostreličare s ostalim europskim bratstvima – u zajedničkoj misiji očuvanja i promicanja kulturne baštine koja nadilazi granice i stoljeća.

Sudjelovati na ovakvom natjecanju predивно je iskustvo – od vrhunske organizacije do prijateljskog ozračja koje povezuje sve zaljubljenike u viteške tradicije. Svi članovi naše delegacije bili su više nego zadovoljni, poručili su iz Udruge rapskih samostreličara po povratku s turnira.

Projektni dan Učeničkog doma Kvarner

RIJEČKA KIŠA POVEZALA UČENIKE

Zanimljiv dan u »Kvarneru«

RIJEKA ► Tradicionalna manifestacija Učeničkog doma Kvarner projektni dan »Sidro u Kvarneru« i ove je godine okupila učenike, mentore i suradnike iz različitih dijelova regije. Pojašnjavajući da je cilj projektnog dana povezati škole, učenike i zajednicu kroz kreativne, edukativne i sportske sadržaje te pokazati kako izgleda život i rad u domu Maša Sancin Bucci kazala je da su se manifestaciji odazvali učenici i nastavnici iz OŠ Buzet, OŠ »Nikola Tesla« te OŠ »Fran Franković«, a dan su proveli u druženju, učenju, stvaranju i sportskim nadmetanjima. Inspiracija cijelog projektnog dana bila je riječka kiša, kroz niz kreativnih radioni-

ca učenici su istraživali temu kiše na najmaštovitije načine te su se u radionici »Mjehurići s Kvarnera« izradivale šumeće kuglice za kupanje, dok je »Kišni haiku« poticao na stvaranje kratkih literarnih formi, a u »Kišnoj gliisti« nastajali su šareni bookmarki od filcane vune. Radionica »Borša za na daž« ponudila je praktične i reciklirane torbe s kišnim motivima, dok je »Ritam kiše« oživio kroz izradu zvonaca i malih glazbenih instalacija od oblaka i kapljica. Za ljubitelje sporta organizirani su i turniri u stolnom nogometu, stolnom tenisu i streetballu, što je dodatno obogatilo program i unijelo natjecateljski, ali i prijateljski duh među učenike. (I. Š. K.)

Trgovački lanac otvorio novu prodavaonicu u Ulici Bože Vidas

Zametski Tommy je u premium kategoriji srednjih supermarketa

Prve kupce jučer su dočekali i darovi, promocije te degustacije, dok su svi oni koji su tijekom dana obavili kupnju u iznosu iznad 20 eura nagrađeni kuponom s 10 posto popusta koji mogu iskoristiti do kraja studenoga

RIJEKA ► U Ulici Bože Vidas, tih uz zametsku tržnicu, jučer je otvorena nova prodavaonica Tommy koja kupcima nudi širok asortiman prehrambenih i neprehrambenih proizvoda, uz značajnu zastupljenost hrvatskih proizvođača. U sklopu trgovine nalazi se i pekarnica, a prve kupce jučer su dočekali i darovi, promocije te degustacije, dok su svi oni koji su tijekom dana obavili kupnju u iznosu iznad 20 eura nagrađeni kuponom s 10 posto popusta koji mogu iskoristiti do kraja studenoga. Posebna pogodnost novootvorene zametskog supermarketa je i posebna ponuda proizvoda po sniženim cijenama koja će vrijediti do 19. studenoga. Zametski Tommy smješten je u nekadašnjoj poslovnici lanca Brodokomerc, a kako je istaknuo direktor Brodokomerc Nove d.o.o., riječke trgovačke tvrtke koju je preuzeo vodeći dalmatinski maloprodajni lanac, Erio Zahirović, nova zametska trgovina predstavlja premium segment u kategoriji supermarketa srednjeg formata.

- Prostor je kompletno

Nova trgovina na Zametu po mjeri je kupaca

obnovljen, opremljen novom opremom i infrastrukturom te nudi veći i širi asortiman proizvoda od prethodne

OBNOVA TRGOVINA

Uskoro počinje obnova bivših prodajnih mjesta Brodokomerca u Kraljevici, Kostreni i Dražicama, a najveći projekt bit će hipermarket u nekadašnjoj robnoj kući Vežica

prodavaonice, u skladu s današnjim potrebama kupaca. Već idući tjedan otvaramo prodavaonicu u Ulici Drage Gervaisa, a do kraja mjeseca i adaptiranu prodavaonicu na Kozali. Oba ta prostora nalaze se pri kraju preuređenja, najavio je Zahirović. Dodajući da zametski Tommy ima površinu od 250 četvornih metara Zahirović ističe da se preuređenjem nekadašnjih Brodokomercovih prostora kupcima ponudila nova dimenzija prodavaonica koja je naišla na dobar odaziv kvartovskog lokalnog stanovništva. Uskoro kreću u obnovu i nekadašnja prodajna mjesta

Brodokomerca u Kraljevici, Kostreni i Dražicama te se njihovo otvorenje može očekivati kroz tri do četiri mjeseca, a kao najveći adaptacijski zahvat Zahirović najavljuje obnovu prostora u nekadašnjoj robnoj kući Vežica.

Tu će se otvoriti veliki hipermarket i sada smo u završnoj fazi projektiranja, kao i u dogovorima s potencijalnim zakupcima jer plan je otvoriti mini robnu kuću koja će značajno doprinijeti kvaliteti života tog dijela Rijeke, zaključio je direktor Brodokomerc Nove d.o.o.

I. ŠESTAN KUČIĆ

N. BLAGOJEVIĆ

Nezapamćeno slab ulov tijekom minulog listopada mraka

MALA PLAVA RIBA NESTAJE IZ RIBARSKIH MREŽA

Ulovi su skromni, a riba mala, u prosjeku 65 incuna u kilogramu. Situacija je, međutim, postala takva da je danas i to dobra riba, čak i na izvoznom tržištu. Ono što u normalnim okolnostima ne bi prošlo, Talijani sada uzimaju

Branko ŠULJIĆ

Jučer je u Novalji zaključen Susret ribara Hrvatske obrtničke komore, 28. po redu. U vrijeme pisanja ovog teksta još nisam imao prilike pročitati zaključke tog, redovito masovnog i dinamičnog skupa, niti sam informiran o sadržaju ribarskih rasprava. Da je bilo burno, ne treba sumnjati. Već u najavi Susreta naznačene su neke teme, a s obzirom na trenutnu situaciju s malom plavom ribom, lako je zaključiti da nije izostala iz ribarskih diskusija. Mala plava riba postala je velik problem hrvatskog ribarstva. Lovi se slabo, ulovljena riba svakim je danom manja. U posljednje vrijeme toliko je mala, nedorasla, da postaje upitan njen plasman na tržište, a državna ribarska vlast posegnula

je za nepopularnom mjerom – na nekoliko lokaliteta privremeno je zabranjen rad s okružujućom mrežom plivaričom – srdelarom. Listopadski mrak godinama je donosio najbogatije ulove srdele, i to upravo na sjevernom Jadranu, u Riječkom zaljevu, Kvarneru, uz zapadnu obalu Istre. Ovogodišnji listopad, međutim, ribarima će ostati u trajnom lošem sjećanju. Počeo je novi mrak, i on je nekad bio izdašan, što je predstojećih dana teško očekivati. Čitave ove godine mala plava riba lovi se slabo, ribari su znatno ispod ulovne kvote što ju je zakonodavac propisao. Uistinu, bilo bi prvorazredno iznenađenje da se odjednom počne loviti u velikim količinama i zadovoljavajuće veličine. Umjesto

toga, ribari strahuju od mogućih novih zabrana.

Proteklih dana razgovarao sam s nekolicinom ribara – plivaričara s našeg područja, Primorsko-goranske županije. Od svih sam slušao istu priču, identične žalopojke.

»U životu ovo ne pamtim«, rekao je najstariji od njih. »Minuli mrak bio je katastrofa, najprije riba mala i nikakva, pa se nadovezalo loše vrijeme«.

Ističe da je u listopadu imao deset radnih dana, odnosno noći, a

njegov brod isplovljava i kada mnogi ostaju na vezu. Od tih 10 dana, samo šest bilo je lovnih, a tri puta vratili su se u luku sa suhom mrežom. »I ranije su ribari imali suhe izlaske, ali oni su bili zanemarivi. Sada se događa u jednoj noći da od

Stoljetnu hraniteljicu naših krajeva sve se rjeđe susreće na ribarnicama

DUSKO JARAMAZ/PIXSELL

IZNEVJERILE I ORADE

»Za jesenskih mrakova«, priča jedan od ribara, »redovno smo lovili značajne količine orada. To nam je financijski predstavljalo značajan korak naprijed. Ove godine nema ni orada!« Kaže, povremeno se ulove dvije, tri kašete nevelikih primjeraka, prosječne težine tridesetak dekagrama. Samo se jednom ovdašnjem brodu posrećilo, pa je pred zoru izvukao respektabilnu količinu te plemenite i cijenjene ribe. Ostali ribari još čekaju, nadaju se oradama unutar mreže.

SANDRA SIMUNOVIC/PIXSELL

Tuna dnevno pojede oko 10 posto svoje težine, a ima je sve više

SRECKO NIKETIC/PIXSELL

pet brodova, četiri ostanu suha«, ističe sugovornik.

TUNE ONEMOGUĆAVAJU RIBOLOV

Ulovi su bili skromni, a riba mala, u prosjeku 65 inćuna u kilogramu. Situacija je, međutim, postala takva da je danas i to dobra riba, čak i na izvoznom, talijanskom tržištu. Ni kod naših morskih susjeda Talijana stanje s malom plavom ribom nije ništa bolje. »Ono što u normalnim okolnostima ne bi prošlo, Talijani sada uzimaju. Bilo je i ulova kada je 100 primjeraka inćuna stalo u kilogram, takvu ribu teško je, gotovo nemoguće prodati. Tek nešto malo apsorpira domaća maloprodaja. Nije za izvoz, a nije ni za preradu, samo za hranjenje tuna u kavezima po skromnoj cijeni. Tek dva puta, kaže, imao je inćune kada ih je u kilogram stalo manje od 60, a jedan brod imao je jednokratni ulov inćuna od 55 u kilogramu. Slično je i sa srdelom, kada je od 50 smatra se odličnom.

Nešto je bolja riba u Riječkom zaljevu, govore ribari, u prosjeku

10 primjeraka manje u kilogramu, u odnosu na onu iz Kvarnera. Ribarima to malo znači, jer u Riječkom zaljevu caruju tune, praktički je nemoguće loviti. U prošlom mraku malo je koji brod radio u tom akvatoriju. Svijetlili su dva, tri sata i dizali sidro, mrežu nisu topili. Tune i dupini veliki su predatori male plave ribe. Govore ribari da tuna dnevno pojede oko 10 posto svoje težine. I sad, lako se dolazi do zaključka koliko pojedu tune, a koliko ulovi kompletna flota hrvatskih plivaričara. Tune su se u Jadranu nekontrolirano namnožile. Ribari se žale, pretjerane su mjere zaštite što ih nameće međunarodna organizacija za zaštitu tuna. Prije dvadesetak godina, kada su donesene, bile su utemeljene, dok je danas stanje u moru drastično promijenjeno. I još se ove godine dogodilo da su naši ribari tunolovci dodijeljeni im kvotu izlovili u Sredozemnom moru, a ne u Jadranu. »U moru je ostalo puno više gladnih usta«, govore oni i pitaju: »Zašto, i u čijem je interesu to napravljeno, tko im

„I još se ove godine dogodilo da su naši ribari tunolovci dodijeljeni im kvotu izlovili u Sredozemnom moru, a ne u Jadranu. »U moru je ostalo puno više gladnih usta«, govore ribari i pitaju: »Zašto, i u čijem je interesu to napravljeno, tko im je dao takvu dozvolu..? Sigurno ne za zaštitu hrvatskog ribarstva

je dao takvu dozvolu..? Sigurno ne za zaštitu hrvatskog ribarstva!«

POJAVILI SE I REBRAŠI

Ribari ukazuju na još jedan, za njih veliki problem, što im se nametnuo posljednjih mjeseci. »Sve se urotilo protiv nas, loše vrijeme, tune, dupini, luci... Koliko samo ima tih predatora. Kao da to nije dovoljno, sada su se pojavili i rebraši, pune su ih mreže. Teške su, jedva ih dižemo, a više od polovice težine čine ti napasnici,« žali se jedan od ribarskih sugovornika.

Mala riba ne pojavljuje se od jučer u ulovima, traje to više godina. Srdele i inćuni svake su godine manji, sada je taj negativan trend dostigao vrhunac. Stara generacija ribara plivaričara, danas uglavnom sve umirovljenici, s nostalgijom se sjeća vremena lova velikih srdela – u jedan kilogram stalo je od 33 do 35 primjeraka. Hoće li se tako velike ikada više loviti? Za takvo stanje mnogi su skloni optužiti ribare, kažu, ne dozvoljavaju ribi da naraste. Istodobno, oni odgovaraju da njihov ukupan ulov čini tek trećinu u odnosu na količine koje pojedu tune i dupini.

BOGAT MRIJEST ILI...

Zašto je tako, a posebno zašto je riba ove godine izuzetno mala, nedorasla. Valjana odgovora nismo čuli. Znanstvenici istražuju, ali... treba vremena da spoznaju sve ono što se događa dolje, ispod površine. Od mjerodavnih osoba

VJEKOSLAV TIČINA: PAPALINA VOLI HLADNIJE MORE

Početkom prošlog, listopada – skog mraka, priča mi poznanik: »Kupio sam na ribarnici friške inćune. Ne znam, nije mi jasno kakva je to riba, tako male još nisam vidio. Bili su manji od gavuna. Trebao sam ih pobrojiti, u onom kilogramu sigurno ih je bilo više od stotinu. Bilo je i nešto malo većih ribica, to su bile papaline. Dugo ih nisam vidio, ni jeo, love li se one uopće?«

Da, papalina kao da je nestala iz ribarskih ulova. Među srdelama i inćunima moguće je pronaći pokoji primjerak, ali ne pamtim kada sam na ribarnici vidio u ponudi kašetu čistih papalina. Jedino je mnogi supermarketi stalno imaju u ponudi, i to s istaknutim »jadranska papalina«. Ne znam, službena statistika kazuje da je ukupan prošlogodišnji ulov bio oko devet tona. Više nego skromno. Nikada se papalina nije lovila u ogromnim količinama, nije se mogla uspoređivati sa srdelom, ali lovila se puno više nego danas. U jednom starom godišnjaku pronašao sam statistiku ribarskih ulova za 1984. godinu. U tadašnjoj SR Hrvatskoj ukupan godišnji ulov papaline bio je 1.072 tona. Zanimljivo, inćuna je ulovljeno manje – 1.064 tona. Što se događa s papalinom? S ovim pitanjem obratio sam se na mjerodavnu adresu, u Institut za oceanografiju i ribarstvo u Splitu. Papalinom se svojedobno intenzivno bavio dr. Vjekoslav Tičina. – Mislim da su službeni podaci o ulovu papaline upitne točnosti, i to iz razloga velike sličnosti papaline i srdele, pa ih ljudi ponekada namjerno ili nenamjerno pogrešno identificiraju. Na području Splita, »papalina« je na ribarnicama uobičajeni trgovački naziv za sitnu srdelu, pa i to pridonosi zabuni i pogrešnim podacima DSZ-a. Mi smo u našim istraživanjima u rujnu papalinu nalazili uglavnom u području Kvarnerića, Kvarnera i Riječkog zaljeva, te na vanjskoj grani-

ci našeg isključivog gospodarskog pojasa, prema ušću rijeke Po. Rekao bih da je u Italiji ima nešto više nego kod nas. Treba znati da je papalina riba koja voli hladnije more jer je tzv. borealna vrsta, pa joj klimatske promjene, odnosno zagrijavanje mora ne ide u prilog. Zajedno s kolegama iz Italije objavili smo znanstveni rad o tome da bi, ako se globalno zagrijavanje u Jadranu nastavi kao i do sada, papalina mogla skoro potpuno iščeznuti iz Jadrana do kraja ovog stoljeća. Uglavnom, ne čeka je »svijetla budućnost«. Međutim, s obzirom na to da će se na srdelu i inćuna vjerojatno primjenjivati kvote ulova, dok na papalinu neće, sasvim je moguće da se »statistički podaci o ulovu papaline« prividno povećaju, naravno zbog mogućeg namjernog krivog prijavljivanja papaline u ulovu sitne plave ribe, ako izostane odgovarajuća kontrola. I tada bi netko lako mogao zaključiti kako »znanstvenici pojma nemaju«, kaže Tičina.

Još je dodao ono što bi moglo zanimati kupce na ribarnicama, kako razlikovati srdelu i papalinu. – Izgledaju slično, jer su razlike većini ljudi teško primjetne, ali postoji jednostavan način da se razlikuje ove dvije vrste. Naime, kod srdele ledna peraja se nalazi po sredini tijela, pa kad je prstima uhvatite za lednu peraju, riba stoji vodoravno. Kod papaline je, međutim, ledna peraja poma knuta više prema repu, pa ako je uhvatite prstima za lednu peraju, prednji dio tijela preteže i glava pada prema dolje. A »jadranska papalina« u supermarketima... Ako je zaista jadranska, moguće je da dolazi iz Italije, ili se pak radi o maloj srdelici – to se može provjeriti na opisani način. Moguće je, naravno, i da se radi o papalini uvezenoj negdje sa sjevera, primjerice iz Poljske, pa se pri pakiranju krivo deklarira kao »jadranska«. To ne možemo znati sa sigurnošću, zaključuje Tičina.

PREDSTAVNICI UPRAVE RIBARSTVA MINISTARSTVA POLJOPRIVREDE, ŠUMARSTVA I RIBARSTVA ODRŽALI SU PRIJE NEKOLIKO DANA U PULI SASTANAK S RIBARIMA – PLIVARIČARIMA. NAJVAŽNIJI JE ZAKLJUČAK DA ZABRANA RIBOLOVA U ODREĐENIM ZONAMA TRAJE DO 15. OVOG MJESECA. NAKON TOGA, KROZ ČETIRI DANA PRATIT ĆE SE STANJE ULOVA I, OVISNO O VELIČINI RIBE, ZABRANA ĆE SE PRODUŽITI DO KRAJA GODINE. TADA DOLAZI LOVOSTAJ

Šarmantni predator male plave ribe

INSTITUT PLAVI SVIJET

HRVOJE JELAVIC/PIXSELL

Inćuni sve manji

čuli smo mišljenje da je sitna riba pokazatelj da je ovosezonski mrijest bio dobar, te da se tako nedorasla mora sačuvati za budućnost našeg ribarstva. Treba joj dozvoliti da naraste, da se barem jednom izmrijesti i ostavi potomstvo. Neki ribari govore da je nedorasla riba rezultat zakašnjenja, naknadnog mrijesta. Kažu, klimatske su promjene značajno utjecale na prirodu, mnogo se toga mijenja, pa je moguće da se promijenilo i vrijeme mrijesta nekih vrsta. U svakom slučaju, zaključuju oni, s tako malom, nedoraslom ribom ne možeš ništa, tržište je ne prihvaća, od nje nema koristi.

Predstavnici Uprave ribarstva Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i ribarstva održali su prije nekoliko dana u Puli sastanak s ribarima – plivaričarima. Kako saznajemo, razgovor je trebalo nastaviti u Novalji, za trajanja Susreta ribara. S pulskog sastanka najvažniji je zaključak da zabrana ribolova u određenim zonama traje do 15. ovog mjeseca. Nakon toga, kroz četiri dana pratit će se stanje ulova i, ovisno o veličini ribe, zabrana će se produžiti do kraja godine. Tada dolazi lovostaj. Također, dogovorena je platforma za daljnje aktivnosti oko budućeg režima lova male plave ribe.

U Karlovačkoj županiji zaživio jedinstven projekt jačanja dostupnosti zdravstvene zaštite

Ljekarnica Anita Barešić i vozač Luka Mejaški

MOBILNE LJEKARNE DOBRE VOLJE

Sve što može ljekarna, možemo i mi. Najvažnije je da se ljudi ne osjećaju zaboravljenima, da imaju osjećaj da mogu sami nešto napraviti, sami doći po terapiju, da nema razlike između njih i ljudi u Zagrebu koji na izbor imaju deset apoteka, kaže Anita Barešić, prva putujuća ljekarnica u Hrvatskoj

Siniša PAVIĆ
Snimio Davor KOVAČEVIĆ

Dogovor kuću gradi, a dogovoriti se sa zaposlenicima Karlovačke ljekarne iznimno je lako. Najprije se čujete s ravnateljicom Snježanom Skukan, pa joj iznesete svoju želju da na licu mjesta provjerite kako funkcionira mobilna ljekarna, a onda vas ona spoji s Anitom Barešić koja, evo ima već dva mjeseca, putuje po mjestima Karlovačke županije u kojima onih klasičnih ljekarni nema pa da ljudima lijekove praktički pred kuću donese.

Mobilne ljekarne. Projekt je to star osam mjeseci. Krajem ožujka je, naime, u Ministarstvu zdravstva potpisan tripartitni Sporazum sa županijama i ljekarnama o uvođenju mobilnih ljekarni u primarnu zdravstvenu zaštitu u

okviru Nacionalnog plana oporavka i otpornosti 2021. - 2026., ukupne vrijednosti tri milijuna eura. U sporazumu piše kako će mobilne ljekarne biti implementirane u Zagrebačkoj, Vukovarsko-srijemskoj, Brodsko-posavskoj, Sisačko-moslavačkoj, Ličko-senjskoj, Karlovačkoj i Zadarskoj županiji, a sve da bi se omogućila bolja i dostupnija zdravstvena skrb u ruralnim područjima i na otocima koji nemaju direktan pristup ljekarnama. Pa je za potrebe projekta osigurano šest autokampera i dvije brodice, opremljeni sukladno važećim propisima i standardima za očuvanje kvalitete i integriteta lijekova. I dok brodice čekaju posadu da na otoke plove, prvi kamper-ljekarna krenuo je naokolo u rujnu, i to onaj u Karlovačkoj županiji. Rute su pomno odabrane, letci tiskani da korisnici znaju gdje ih i kojim danima čeka apoteka na sat, dva. Utorkom i četvrtkom dolazi tako mobilna ljekarna u Saborsko, Tounj i Barilović, a srijedom i petkom ide u Bosiljevo, Ribnik i Kamanje. Piše na letku još štošta, recimo da su u

ljekarni dostupni lijekovi na recept i bez recepta, baš kao i u svakoj drugoj klasičnoj ljekarni. Piše i da je ljekarnik tu da odgovori na sve upite vezano za terapiju. Piše da se lijekove može i unaprijed naručiti, a ako koji i pofali, donijet će ga u kamperu k vama za sljedećeg posjeta. I dakako, mudro je ponijeti zdravstvenu iskaznicu.

NI JUTARNJI MRAZ NE MOŽE NIŠTA

I kontakt-telefoni su tu, i kratki opis projekta i u slogan sažeta misao vodilja – mobilna ljekarna, zdravlje bliže vama! No, jedno je papir, a drugo živo svjedočenje. Tama da dogovor padne, onaj da se zorom čekamo na izlazu Ogulin s autoceste, a onda put Saborskog! Mi iz Zagreba, mobilna ljekarna iz Karlovca. U Saborskom, a to je i najdalje mjesto do kojeg se ide, treba biti u 8.30. Na izlazu Ogulin, eto nas sat prije. Sve po dogovoru, sve u minut' i sve taman tako da Anita na tren i izađe iz vozila da se upoznamo, da glas dobije pripadajući stas.

Ličani pred mobilnom ljekarnom

Prema sporazumu Ministarstva zdravstva, ljekarni i županija, mobilne ljekarne i brodice bit će implementirane još u Zagrebačkoj, Vukovarsko-srijemskoj, Brodsko-posavskoj, Sisačko-moslavačkoj, Ličko-senjskoj i Zadarskoj županiji, a sve da bi se omogućila bolja i dostupnija zdravstvena skrb u ruralnim područjima i na otocima koji nemaju direktan pristup ljekarnama

- Vidjet ćete, bit će vam zanimljivo, srdačno će Anita čijoj dobroj volji ni jutarnji mraz ne može ništa.

Za volanom je Luka Mejaški, mlađić zaposlen u sanitetu karlovačkog Zavoda za hitnu medicinu. Privremeno vozi mobilnu ljekarnu i to posve oprezno svakojakim cestama i prijelazima preko pruge. Lijekovi su to, s njima se mora pažljivo. I bome, nakon jedno pola sata, ako ne i sat vožnje, evo nas! Luka parkira vozilo pred područnom ambulantom Saborsko, silazi brzo s vozila i još brže razvlači dugačak kabel. Treba vozilo spojiti na struju da proradi laptop, da se računi mogu izdavati.

- Imamo i svoj agregat. Prošli tjedan smo došli i nije bilo struje. Izvadi smo naš agregat i napravili sami svoju struju, smješka se Anita dok brzinski i vješto oživljava ljekarnu.

Struja samo što nije, Anita demonstrira kako ljekarna može širom otvoriti vrata ili pak prozorčić ako je hladno, a ona gospoda koju smo za dolaska vidjeli u retrovizoru kako hoda cestom, evo je, skoro pa stigla gdje je naumila - do ljekarne.

- Dobar dan, kako ste, pozdravlja Anita domaćice, doktoricu područne ambulante i medicinsku sestru.

Doktorica Senija Bilić ni manje ni više nego rodom iz Rijeke. Kazat će nam i ona koju, ali prvo neka obavi jedan pregled. I Anita žuri, jer korisnici samo što nisu. Inače, Anita je u ovom projektu od početka.

- Krenuli smo 10. rujna. Idući ponedjeljak dva mjeseca, veli nam.

- I kakva su iskustva, pitamo.

- Super! Ljudi su nas lijepo primili, prepoznali nas oni koji su nas htjeli prepoznati. Mi dođemo tamo gdje

je Dom zdravlja, a apoteke nema blizu, objašnjava Anita.

S LJJEKOVIMA NEMA BRZINE

Apoteka ima u Plaškom, a to je najmanje nekih dvadesetak kilometara daleko. Ima i u Rakovici, no to je još i dalje.

- Pa to je, bome, pristojna kilometraža, daleko, čini nam se.

- Tako je. Oni su ovdje daleko od svih. Mislim da su pedesetak kilometara i od Ogulina i od Slunja, na to će Anita.

Uf, nekako se logičnim čini pitati zbog čega mobilnih ljekarni nismo imali i prije. Anita se na to smješka, nije na njoj da taj odgovor daje. Umjesto toga, dok juri otvoriti apoteku, kazuje nam: »Jesam li vam rekla da ćete doći na najbolje mjesto.«

- A ako ćete s nama do Tounja, i to će biti super, kaže.

Šofer Luka zapravo je vozač tek privremeno, makar su Anita i on tako dobar par da nam je u startu teško zamisliti da itko drugi tu mobilnu ljekarnu goni ličkim cestama. Njih pet se javilo da odrade štogod na ugovor o radu i da su na ispomoći dok se ne primi netko u stalni radni odnos. Vozači se izmjenjuju, Anita je tu jedina ljekarnica, barem zasad.

- Nije bome ni lako voziti kombi pun lijekova naokolo, čini nam se.

- Ma dobro je to. Jedino što ne možemo brzo voziti da se ne trese, na to će Luka.

Nismo par rečenica razmijenili, a pred apotekom eto ljudi. Neki bi u novine, neki ne bi. Nekima su novinari po volji, a neki su mrvu sumnjičavi. Ništa se tu ne razlikuje Saborsko od ostatka Lijepe Naše. Tu su oni zbog apoteke. Do sada su lijekove nabavljali na razne načine. »Naša doktorica nam ih je znala nositi«, vele nam.

- Prije godinu dana je otvorena apoteka u Plaškom, do tada je nije bilo, a taman tako nekako otvorena je i apoteka u Rakovici. Ljudi su se snalazili. Uglavnom smo im mi nosili, osoblje, mi koji putujemo. Uzmeš popis, doneseš kutijicu i ljudi pakuje, veli Senija.

Na novo se svi uhodavaju. I nije to loša ideja, dapače.

- Ljudi dođu na pregled ponedjeljkom popodne kada radimo, ljekarna dođe utorkom ujutro i onda svi koji su bili na pregledu, ili im je propisana terapija, podignu lijekove. Baš i ovi koji su danas na pregledu. Oni mogu odmah po lijek, priča Senija.

I njen suprug je liječnik, svatko, reklo bi se, pokriva svoj dio ovog kraja. Doselili su se prije desetak godina, a na pitanje kakav je život u Lici, rezolutno veli: »Meni super.« Pred ambulantom joj je automobil. Ako treba, sjeda ona i hita na intervenciju. Dođe joj to, čini nam se, k'o nekakav »gorski liječnik« iz TV serije, samo što je liječnica. A stanovništvo mahom starije dobi, taman da je ljekarna na kotačima dobra vijest za sve.

DODEŠ, DIGNEŠ I GOTOVO

Za to vrijeme Anita već uvelike vrijedno radi. U vrećicu stavlja lijekove za dobro raspoloženu Jagu Špoljarić.

- Vama ova ljekarna dobro dođe i da se podržite malo, vidim ja, velimo Jagi.

- Pa da. Meni je ovo baš super. Do sada su nosile doktorica i Đurđica, naša sestra. Ovako je lakše jer se ne moraju mučiti s nama toliko. Dodeš i digneš i gotovo, jednostavno će Jaga.

Inače, ona je ta što smo je u retrovizoru opazili kako gazi za rana put ljekarne.

- A da, boli me noga pa sam išla ranije, smije se Jaga.

Dosta je lijekova dobila, dosta ih, kaže, troši. Pitamo je zašto noga boli.

- Od debljine, kaže.

- Ma neće bit' od debljine, velimo joj, ali ne da se ona od te dijagnoze.

Radije da nam kaže je li joj dobra ljekarnica.

- Je! Super je, ljubazna i toliko lipo, k'o iz topa će Jaga.

- I ljepota se gleda, velimo.

- I to! I uslužna i hvala joj, iskreno će Jaga.

A i to što je puno lijekova zadužila, to je zato što čitavom selu lijekove nosi, dobacuje nam u šali prije nego će kući krenuti. Nije to, znali smo mi, debljina kriva. Prije nego će doma primijeti ona i susjeda pred ljekarnom.

- Pa zašto sam ja morala u novine, a ti tu, pita ga u šali.

- Pa lipše te je vidit' u novinama nego mene, prihvaća Marko Tomšić.

I on je zorom pohitao u apoteku. I njemu je ovako lakše. Ma, evo iz reda i gospođe kojoj je draži bio prijašnji model. Ne voli, naime, ona nikakve obaveze pa ni to da mora u zadano vrijeme pred kombi. Marko zadovoljan. Ona i nije posve, njoj je bolje bilo kad je doktorica lijekove nosila. A dok mi diskutiramo, Marko Bičanić skoro da nam je promaknuo.

- Vidim da ste svi dobre volje, primjećujemo.

- Veseo narod, smješka se Marko.

- Ili je to od dobrih lijekova, šalimo se.

- Ljekarna dolazi dvaput tjedno i to je super, pogotovo starijim ljudima, sažima Marko.

HUMANA VERZIJA LJEKARNIŠTVA

Dok smo mi shvatili da s načelnikom Općine Saborsko pričamo, on je već pokupio svoje kutije s medikamentima. Nešto malo je za regulaciju tlaka, a ostalo, kako reče, za održavanje kondicije.

Prvi val je prošao. Nama se čini da je velik bio, premda Luka i Anita kažu da im se čini da je svijeta nešto manje nego inače, možda i zato što su čuli da će novinari navratit. Pitamo Anitu kako se samo dala iz one »nepokretne« ljekarne potjerati u mobilnu.

- Mogli ste biti na toplom u Karlovcu, u nekom velikom trgovačkom centru, recimo, velimo joj.

- Ne, ne, smije se Anita.

Nevjerojatnim nam se učinio podatak da ima ona 23 godine staža. Dugo je radila u ljekarni u Dugojoj Resi, da bi s prvim kolovozu prešla u Karlovačke ljekarne. Na ovom projektu joj je i suprug Ivan radio, rute su u dobroj mjeri plod njegova promišljanja, baš kao i dizajn onog informativnog letka. No, što ju je tu toliko privuklo, pa da u mobilnu ljekarnu uskoči!?

- Terenski rad, ljudi, potreba da se malo maknem iz zone komfora. Kad volite posao, volite ljude, onda je sve ovo logičan slijed. Ovo je zapravo jako humana verzija ljekarničkog posla, ističe Anita.

- Ma, lijepo je to, ali sami ste, nema kolegice ili kolege uz vas ni da se s njim posavjetujete ako je potreba, velimo joj.

- Ne. Često se dogodi i da smo u području gdje nema signala. Ali nema straha, na to će Anita.

- Ništa vas to ne plaši, opetujemo.

- Ne. Samo učenje i učenje. U početku je trebalo više vremena, dolazilo se malo ranije i ostajalo malo duže, a sada je sve više posla pa opet morate malo duže. Ljudi su nas lijepo prihvatili, ljudi su dobri, ljudi su suradljivi. I svaki dan

Gospodin Nikola preuzima svoju pošiljku

IDEJA IZ PETRINJSKOG POTRESA

Kako smo se mobilnih ljekarni sjetili i zašto ih se nismo sjetili i prije, pitamo predsjednicu Hrvatske ljekarničke komore Anu Soldo.

- Do ideje je zapravo došlo nakon potresa u Petrinji, kada zdravstveni sustav nije funkcionirao. Shvatili smo kakav je to teren i koliko tamo ima udaljenih sela, ljudi koji su dosta stari i nemaju nikog da se o njima brine, baš kao i to da model da ljekarna postoji samo u pojedinim većim mjestima i nije dovoljno dobar za neka područja Hrvatske, kazuje Soldo.

Tad se dogodio i humanitarni projekt koji se zvao baš Mobilna ljekarna. Ljekarnička komora u suradnji s HGSS-om, farmaceutima iz Zagreba i regije te doktorima iz hitne i primarne službe organizirala je ljekarnu u šatoru. Prikupljali su se podaci što ljudima treba i vozili

lijekovi razrušenim putevima.

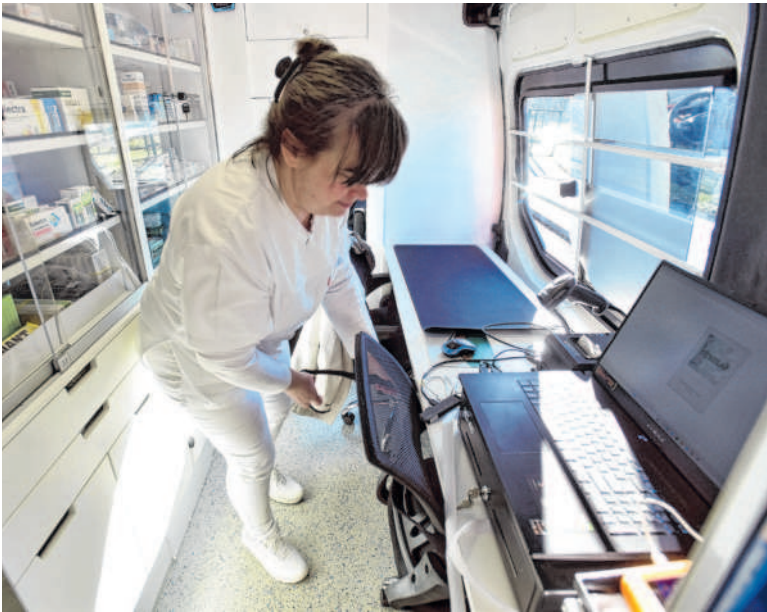
- Osvijestili smo koliko ima ljudi kojima je teško doći i do lijekova i do doktora. Pa kad je došao mehanizam Nacionalnog plana za oporavak i otpornost koji je nudio sredstva i dobar način da se europskim novcem financira nešto što je dosta skupo i zahtjevno, Ministarstvo je u suradnji sa županijama napravilo analizu lokacija u Hrvatskoj gdje ima ljudi, a nema ljekarne. Na osnovi toga napisali su projekt koji je Vlada odobrila, baš kao i Europska komisija, objašnjava Soldo.

Brodice ljekarne odabrala je Zadarska županija. Plovit će one na naseljene otoke bez ljekarni. Kako kaže Soldo, vjerojatno će u budućnosti biti to uz sinkronizaciju s liječnicima obiteljske medicine, s obzirom da se radi o mjestima

koja uglavnom nemaju ni liječnika.

Samo, mobilne ljekarne traže posebne ljude!? Slaže se s tim Soldo, bilo je nedoumica u početku hoće li se tko javiti za rad koji jest drukčiji, no brzo su nestale.

- Ispostavilo se da ipak ima ljudi kojima je to i zanimljivo i lijepo. To je dobro iskustvo, jer kad dođete u ta mala mjesta, ljudi vam se razvesele. Tamo vam nitko ništa ne zamjera, svi su sretni i zadovoljni što ste došli i pokušavate im pomoći najbolje što možete, kaže Soldo. Projekt je planiran na pet godina, ali neće, ističe, nakon pet godina stati. Nastavlja se on, kaže Soldo, dokle god ima potrebe. Kakva nam je demografska situacija, lako se složiti da će potrebe biti i dalje. Jer, mjesta u kojima uglavnom žive stariji, koji ni liječnika ni apoteke nemaju, itekako ima.

Unutrašnjost kao u pravoj ljekarni

- A gdje vam je topli obrok. Marenda, velimo.

- Ma snađe se čovjek, a i imamo mi nešto za vas, na to će Anita prije nego nas je ponudila kolačima što ih je večer prije ispekla.

Anita je, jasno je to svakom, stopostotno u ovom poslu, u ovom projektu.

- Ali, što ako se ne daj Bože razbolite, pitamo.

- Ne smijem, smije se ona.

Mora se dalje. Stanica druga Tounj. Jutarnjeg mraza je nestalo, sunce je dan učinilo idealnim za šetnju, pa bilo to i do mobilne apoteke koja se parkirala pred tamošnjom ambulantom. Ljudi već čekaju. Dobre su volje svi.

- Sve je lakše nego ić' u Ogulin, ili Josipdol. A tako je bilo prije. Traži tko će te voziti, traži tko će ti lijekove donijeti. Ovako dodem, dignem, jednostavno će gospođa Romana.

Pritom ističe kako su iskustva s mobilnom ljekarnom odlična, a lijeka ako utorkom i nema, donijet će ga u četvrtak za novog posjeta. A kakva je apotekarica?

- Odlična je, jako ljubazna i dobra, uvijek nasmijana, iskreno će Romana.

PREKRASAN PROJEKT

Slaže se sa svim i Nikola, kaže, odlično je ovo za cijelo mjesto, pogotovo one koji automobila nemaju. Roža je taman iz ambulante izašla pa ravno po medikamente.

- U isti dan možemo i doktora obaviti i doći tu. I to je dobro, jako dobro, ne dvojiti Roža.

Ima sad Tounj skoro pa sve, vele nam ljudi pred ljekarnom.

- Imamo općinu, poštu, ljekarnu, doktora, nabraja Romana.

Što se pak boljki tiče, najviše je tegoba s povišenom masnoćom, bolestima krvnih žila i slično, kažu nam. Sve to zna i liječnik Marijan

Šezdeset godina »Bese«
Jože Horvata i njegova
oplovljavanja svijeta

JEDRA PUNA PODVIGA I AVANTURA

Nevjerojatno je kako je nastala »Besa« i ti uvjeti mnogo govore o materijalnom okviru unutar kojega je obitelj Horvat djelovala. Jedrilicu koja će biti dugačka petnaestak metara, široka nešto preko četiri i s gazom od 2,30 metara, gradilo je 85 učenika uz Uljanikove inženjere, varioce i tesare. Dio materijala za oplatu uzet je iz »furde«, otpadnog skladišta ratne mornarice. Učenicima je ovo bio prvi projekt na kojemu su učili kako graditi izvanserijski brod, dakle može se reći da su amateri brodograditelji gradili jedrilicu za amatera moreplovca

Doris ŽIKOVIĆ

Mnogim generacijama ime Besa nije samo jedrilica krstaš čeličnoga trupa koja je davne 1965. godine izrađena u pulskom brodogradilištu Uljanik, već je to simbol neustrašivosti ljudskog duha, ustrajnosti i hrabrosti kojom su hrvatski jedrilčari oplovili svijet. Istovremeno plovilo i putopis, brod i dnevnički zapis, Besa i danas ostaje sinonim za otkrivanje drugih kultura kao i suočavanje s teškoćama i opasnostima jedrenja na otvorenom morima. Rijetki bi se danas usudili jedrilicom krenuti na put oko svijeta i to s vrlo skromnim financijskim sredstvima. Upravo je to prije 60 godina učinio književnik Joža Horvat s četveročlanom posadom. Bio je to izazov i pustolovina koju u to vrijeme u Jugoslaviji nitko prije nije uradio. U povodu 60. obljetnice dovršetka gradnje jedrenjaka Besa razgovaramo s redovitim profesorom na Filozofskom fakultetu Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli i jednim od suosnivača Centra za kulturološka i povijesna istraživanja socijalizma (CKPIS) pri istom Sveučilištu Andreom Matoševićem.

- Ove godine obilježavamo šezdeset godina od dovršetka konstrukcije jedrilice Besa i početka dvogodišnje avanture na kojoj je s malom posadom koju su činili njegova supruga Renata, sin Marko, Živorad Žika Pavlović i Vlado Hrlić oplovili svijet. Ipak, pitanje otvaranja prema moru ovog rode-nog Medimurca posebno je zanimljivo i, gledajući unatrag, pomalo iznenađujuće. Kao scenarist filma

»Ciguli Miguli« koji je »bunkeriran«, na IX. plenumu CK KPH protiv nje-ga i filma izložen je referat u kojem ga se tumači kao antisocijalistički oporbeni pamflet. To je otvorilo put da se kritika okomi na Jožu Horvata koji je naknadno, pod pritiskom, i otišao iz zemlje u Pariz na neko vrijeme. Tamo je posjetio nautički salon i, kako sam kaže, na tom mu se mjestu otvorio novi svijet slobode, obilja i radosti. More se tako – kao i kod mnogih drugih moreplovaca – i u njegovom slučaju ispostavilo drugom šansom i mogućnosti otpuštanja veza koje su ga vezivale uz kopno koje ga je, barem u nekim svojim zadatostima, razočaralo. More je opojno i u tom mu je smislu puno dalo i ostvarilo ga kao čovjeka od svjetskih mora te ga smjestilo rame uz rame i s njegovim uzorom moreplovцем Ivanom Visinom, ali taj je dar ipak imao svoju cijenu, objašnjava Matošević što je zapravo bio sudbinski preokret da književnik, antifašist i partizan Joža Horvat postane moreplovac.

SNAGA ŽELJE

Gotovo je nevjerojatno, barem za današnje standarde, kako je nastala »Besa« i ti uvjeti mnogo govore materijalnom okviru unutar kojega je obitelj Horvat djelovala. U dogovoru s Milanom Mustaćem, direktorom pulskog Brodograđevnog školskog centra, jedrilicu koja će biti dugačka petnaestak metara, široka nešto preko četiri i s gazom od 2,30 metara, gradilo je 85 učenika te škole uz Uljanikove inženjere Žiku Pavlovića koji ga je i projektirao,

2
godine trajala je
»Besina« odiseja

Borba s vremenom zamjetna od samog početka konstruiranja

“U slučaju posade »Bese« možemo iščitati snagu želje za oplovljavanjem kojemu je ama baš sve bilo podređeno – obiteljski odnosi, materijalni izdaci, školske obaveze kao i javni karakter njihovih namjera budući da je Vjesnik u srijedu ukorak pratio pripremne faze kao i samo putovanje cijelim nizom tekstova naslovljenih »Put oko svijeta u tisuću dana«. Takav entuzijizam nije nailazio na odobravanje profesionalnih moreplovaca koji će gotovo zabrinuto pozvati Horvata da odustane od svojih namjera jer »čudi mora pozna je jedino iz literature

ANDREA MATOŠEVIĆ

Waltera Wrussa, ali i varioca Vladimira Lisičina i tesara Josipa Berlesija. Dio materijala za oplatu uzet je iz »furde«, otpadnog skladišta ratne mornarice. Učenicima je ovo zapravo bio prvi ovakav projekt na kojemu su učili kako graditi izvan-serijski brod, dakle može se reći da su amateri brodograditelji gradili jedrilicu za amatera moreplovca i to se osjetilo u težini »Bese« kao i ostalim karakteristikama jedrilice koje su posadi zadavale mnoge muke na otvorenom moru. Zato, kaže Matošević, možemo reći da je Besa šesti član posade koji tu istu posadu nosi na svojoj palubi, njezine osobine utkane su u putovanje, ali i Jožin »brodski dnevnik« i bez njih taj putopis ne bi bio toliko uzbudljiv i dinamičan. Besa jest leća kroz koju Horvat piše o avanturi i ona joj daje specifičnu patinu.

- Oploviti svijet je želja vjerojatno većega dijela rekreativnih moreplovaca, materijalni uvjeti i organizacijski izazovi u pripremi pak drugo su pitanje. Ipak, u slučaju posade »Bese« možemo iščitati snagu želje za tim oplovljavanjem kojemu je ama baš sve bilo podređeno – obiteljski odnosi, materijalni izdaci, školske obaveze njihovih sinova kao i javni karakter njihovih namjera buduća da je Vjesnik u srijedu ukorak pratio pripremne faze kao i samo putovanje cijelim nizom tekstova naslovljenih »Put oko svijeta u tisuću dana«. Takav entuzijizam nije nailazio na odobravanje profesionalnih moreplovaca poput – Marka Anića ili Brune Proface – koji će gotovo zabrinuto pozvati Horvata da odustane od svojih namjera jer »da čudi mora poznaje jedino iz literature«, »Renata im se čini slaba za ovaj zadatak«, a »Besa precijenjena kada se ima na umu put koji će prijeći što i čini cijeli ovaj pot-hvat velikim, ali zabrinjavajućim«. Samo manjak iskustva i ideje u što se zapravo upušta mogli su garantirati uspjeh dovršetka putovanja, kod Horvata vidimo da se upravo neznanje konstruirati kao esencijalni dio uspješnog oplovljavanja svijeta, smatra Matošević.

USPJEH MOREPLOVNOG NEVJEŽE

Činjenica da je plovio sa suprugom i sinom Horvatu je garantirala stabilnost barem jednog dijela posade, dok je ostala dva člana pronašao u Žiki Pavloviću ocu i projektantu Bese na kojega je cijelo vrijeme potajno i računao, dok se Pavlović nadao, kako kaže, da »neće imati snage izvući se iz sosa kojeg je sam sebi skuhao«. Peti je član pronađen – i tu dolazimo do specifičnosti njihove pustolovine – nakon što se na javni poziv objavljen

u VUS-u za to mjesto pismom javilo čak 472 kandidata. No, mjesto je pripalo devetnaest godina starijem Zagrepčaninu i u to vrijeme radniku u brodogradilištu Uljanik Vladi Hrliću. I to će biti jedna od karakteristika njihovog plova, sve što im se događa Horvat će dijeliti s čitateljima VUS-a što je značilo dodatno opterećenje za njega jer brod traži stalni i koncentrirani angažman. Pritom će mu sin prigovarati da su poneki dijelovi njegovih članaka dosadni, te će mu sugerirati njihovo »podebljavanje« pričom jer čitatelji sa željom iščekuju putopisne tekstove. Ti će tekstovi naknadno činiti sastavni dio njegova putopisa »Besa: Brodski dnevnik«.

Joža nije imao potrebno predznanje iz nautike, no uči navigaciju, svladava sekstant, mornarska znanja, ali mnogi su bili skeptični i predviđali da će taj poduhvat biti kratkog daha. Tome je išla u prilog činjenica da Joža nije znao plivati niti je govorio engleski. Ali unatoč svemu tome nije odolio zovu mora. Horvat je bio priučen moreplovac i kako i sam kaže za sebe – loš kapetan. Zapravo je zanimljivo da on u svojim tekstovima može pisati štogod poželi, može se-be prikazati kao vještog i snalažljivog moreplovca, kao čovjeka od mora koji se snalazi u svim situacijama s tek ponekom teškoćom tipičnom za ovakav tip putovanja. Međutim, on odabire sasvim suprotan smjer – piše nam o tome da nije bio u potpunosti zdrav, da je za pojedine etape bio nepripremljen jer nije imao peljare tih dijelova rute, da ne zna koliko pitke vode stane u tank, da koristi staru radiostanicu skinutu s američkog bombardera, da često ne zna gdje se nalazi i da je, primjerice, u Pacifičkom oceanu zalutao 700 kilometara i plovio u sasvim krivom smjeru. Pritom je uvijek tvrdio da je slab plivač, a njegov prijatelj Predrag Matvejević će u jednom intervjuu otkriti diskretan podatak da on uopće nije znao plivati. Drugim riječima – iako se radi o pothvatu kojeg je mogao opisati u herojskim terminima, on odabire samoironiju, humor i antijunački vlastiti prikaz. Piše o sebi kao o moreplovnom nevježi i komedijašu, ali

JOŽA NIJE IMAO POTREBNO PREDZNANJE IZ NAUTIKE, NO UČI NAVIGACIJU, SVLADAVA SEKSTANT, MORNARSKA ZNANJA, ALI MNOGI SU BILI SKEPTIČNI I PREDVIĐALI DA ĆE TAJ PODUH VAT BITI KRATKOG DAHA. TOME JE IŠLA U PRILOG ČINJENICA DA JOŽA NIJE ZNAO PLIVATI NITI JE GOVORIO ENGLJSKI. ALI UNATOČ SVEMU TOME NIJE ODOLIO ZOVU MORA. HORVAT JE BIO PRIUČEN MOREPLOVAC I KAKO I SAM KAŽE ZA SEBE – LOŠ KAPETAN

»Besa« na karti svijeta

Dio dvogodišnjeg putovanja

komedijašu koji, unatoč cijelomu nizu grešaka, zahtjevno i opasno putovanje uspješno dovršava, nastavlja Matošević.

ŽENA NA BRODU I SREĆA

Žena na brodu, po mišljenju mnogih pomoraca, znači nesreću. Renata se ni u kom slučaju nije uklapala u te predrasude. Ona se na »Besi« snašla kao riba u vodi, a o Renati Matoševići priča da je bila posebno važna jer sudjeluje u nekovrskom višestrukom radu – s jedne strane sudjeluje u svim obavezama na jedrilici, s druge – budući da je snimateljica na Televiziji Zagreb – svojom polu-profesionalnom Bolex kamerom bilježi njihovo putovanje dok s treće rastače ideju da djevojkama i ženama nije mjesto na brodu i otvorenom moru. Tom dijelu Joža je posvetio značajne dijelove teksta i tu se, s posadom, suprotstavljao tradicijskim obrascima i odnosima na moru ukorijenjenima na odavanju muškaraca i žena. Kritizirao je tradicionalan odnos prema ženama i ismijavao otvorenu mizoginost moreplovne kulture kod nas i u svijetu. Cijeli pasusi brodskoga dnevnika kritički su posvećeni toj temi, poput popisa uzrečica koje ismijavaju žene u tom kontekstu,

a mogu se pronaći u većini maritimnih sredina.

Vjesnik u srijedu bio je jedan od pokrovitelja putovanja s 1.500 dolara, dok je od Matice iseljenika posada dobivala još 500 dolara godišnje i to je, čini se, bilo to od materijalnih sredstava za putovanje kojima su morali financirati reparacije na »Besi«, hranu i ostale nemale troškove. No VUS je i objavljivao članke i najavljivao njihovo »tisuću dana dugo putovanje«, a to znači da je bio posrednikom između javnosti i posade. U tom smislu posadi je vjerojatno bilo poticajno čitati pisma iz domovine, poput onog Dragutina Iskre, zapovjednika motornoga broda »Romanija«, gdje navodi kako »Mi smo danas samo neka vrsta mehaniziranih nadvodnih vozara«, time podcrtao razliku između vlastitoga standardiziranoga moreplovstva i Horvatova »pasioniranog jedrilicarstva i prelaska na navigaciju«, a zbog čijih mu se opisa »pomalo i ježila koža dok je čitao reportaže«. VUS je doprinio da cijelo vrijeme ostanu u kontaktu s čitateljstvom, koliko je to u ono vrijeme bilo moguće, pa možemo tvrditi da je novina pritom sponzorirala i podržavala važnost i javni karakter sasvim privatne inicijative.

O samoj plovidbi, havarijama i drugim problemima na koje je posada nailazila Matošević kaže da je borba s vremenom zamjetna od samog početka konstruiranja »Bese« s kojim se kasnilo, a slična se situacija nastavila i tijekom plovidbe. Barba je ponekad brzao s plovidbom, a ponekad ju je usporavao, ali njegov cilj bio je svakako dovršiti je bez odviše dugog zadržavanja na pojedinim lokacijama što mu nije uvijek polazilo za rukom. Vrlo se vjerojatno iz tog razloga Žika Pavlović i iskrcao u Panami. Nekoliko je tipova problema s kojima su se susretali – dio

njih bio je uzrokovan nepažnjom posade što je slučaj kada su u Gibraltaru uplovili u vojni dio luke i prošli preko podmorničkog poligona dok je dio bio uzrokovan karakteristikama njihova plovila kao u Crvenom moru kada su se zamalo sudarili s tretnim brodom jer »Besa« nije mogla brzo promijeniti pravac kretanja jedrima. Ali treba ponovo reći da su u svemu tome imali jako puno sreće – kroz Sueski kanal prolaze krajem svibnja, a nekoliko dana iza toga započet će III. arapsko-izraelski rat i Suez će ostati zatvoren do 1975. godine. Kuda bi prošli da su zakašnili tih desetak dana?

JOŠ UVIJEK PLOVI

Joža, Renata, Marko i Vlado Hrlić uspješno su okončali ovu jedinstvenu odiseju. U svitanje 4. srpnja 1967. »Besa« se nakon dvije godine slavno vratila u Boku kotorsku odakle je isplovila. Tu ih je dočekao Ilija Nikolić predsjednik općinske skupštine uz pozamašan broj građanki i građana, što je još jedan pokazatelj da je ovo privatno oplovljavanje imalo odjeka u javnosti. Besa tim činom ulazi u niz plovila kojima je posada postigla nešto iznimno i što će obitelj Horvatovih za nekoliko godina pokušati ponoviti, ali s ipak drugačijim i manje sretnim završetkom.

Joža i Renata izgubili su oba sina, no smogli su snage i dalje ploviti. O tome Joža Horvat piše u »Molitvi prije plovidbe« i otud više metafizički ton te knjige u odnosu na Brodski dnevnik. Jedan udarac u glavu na brodu Modra lasta za vrijeme plovidbe od Trinidada do Venezuele bit će, tvrdi, kobna za Marka, dok će Mićo preminuti od posljedica automobilske nesreće. Ipak, Renata i Joža nastavili su ploviti, ne više na Besi ili Modroj lasti već na drugim jedrilicama po našem dijelu Mediterana.

Zanimljivo je da je »Besa« u međuvremenu promijenila nekoliko vlasnika. »Besa«, barem koliko Matošević zna, još uvijek plovi i usidrena je u jednoj od splitskih lučica. Možda nas njezina dugovječnost, unatoč mjestimičnom negodovanju posade, može podsjetiti na to koliko su kvalitetna i izdržljiva bila plovila izgrađena u našim brodogradilištima čak i kada se radilo o jedrilicama djelomično konstruiranim »za vježbu«. Stoga u njoj i danas treba vidjeti simboliku međugeneracijskog prenošenja znanja brodogradnje u Uljaniku gdje će mladi svoje učitelje naslijediti na poslovima projektiranja i konstruiranja većih i kompleksnijih, ali ne nužno i jednako poznatih brodova. »Besa« je sve to pa još i više jer osim po moru, kao što se vidi, navigava i našom memorijom i pričama o njoj. Nema »Bese« bez Jože Horvata, jednako kao što nema Jože Horvata moreplovca učenika bez »Besek«. Ili kao što je lijepo rečeno u filmskoj poemi Ante Babaje »Brod« snimljenoj osam godina prije konstrukcije »Bese« – »mornari i brod su jedno tijelo, ne zna se što je brod a što čovjek«, zaključuje Matošević inspirativnu priču o Besi i njezinom kapetanu Joži Horvatu.

Joža i Renata izgubili su oba sina, no smogli su snage i dalje ploviti.

Jedan udarac u glavu na brodu »Modra lasta« za vrijeme plovidbe od Trinidada do Venezuele bit će, tvrdi, kobna za Marka, dok će Mićo preminuti od posljedica automobilske nesreće

U svitanje 4. srpnja 1967. »Besa« se nakon dvije godine slavno vratila u Boku kotorsku odakle je isplovila

Sve što im se događalo Horvat je dijelio s čitateljima VUS-a

Odvažna posada

»Besa« na moru

Treća inkluzivna izložba Anabel Zanze bavi se latiničnim i Brailleovim pismom

SLOVA BRAJICE BILA SU LJUBAV NA PRVI DODIR

Pamtim samo dugogodišnju želju i pokušaje da se izrazim nekim drugim pismom. Kada bih odvagnula razloge »za« i »protiv« korištenja nekog takvog pisma, uvijek bi oni »za« bili nadglasani. Međutim, kad sam vizualizirala slova brajice na papiru, niti jedno »protiv« se nije oglasilo

Edita BURBURAN

U zagrebačkoj Galeriji Kranjčar ovih je dana otvorena samostalna izložba Anabel Zanze pod naslovom »Slovo-enciklopedijske jedinice/Letter Encyclopaedia Entries«. Slikarica koja već desetljećima dosljedno promišlja likovni i semantički potencijal slova, u novom se ciklusu fokusira na susret latiničnog i Brailleova pisma, stvarajući prostor u kojem se vizualno, taktilno i auditivno iskustvo stapaju u zajednički doživljaj umjetnosti — za videće i nevideće osobe podjednako.

Izložba je dio njezina inkluzivnog koncepta kojim nastoji proširiti granice percepcije i omogućiti da umjetnost postane zajednički jezik svih osjetila. Sedam tekstova u formi enciklopedijskih natuknica, koje je sama napisala, čine intelektualnu i duhovitu okosnicu izložbe. Na prvi pogled podsjećaju na suhoparne enciklopedijske zapise, no ubrzo se pretvaraju u ironične, distopične minijature nadahnute Orwellovim romanom 1984. U njima slikarica kreira vlastiti »novozbor« — svijet »Slovokracije«, »Slovošenata« i »Slovoprincipije« — u kojem preispituje moć jezika, slike i značenja. Kao i na paralelnoj izložbi »NE-PRE-PRE-KE« u Slavonskom Brodu, Anabel Zanze i u zagrebačkoj postavci potvrđuje da je njezina umjetnost istodobno misaona, poetska i duboko empatična — prostor susreta vida, dodira i riječi.

Izložba Slovoenciklopedijske jedinice rezultat je vašeg dugogodišnjeg istraživanja pisma. Kako se u ovih trideset godina mijenjao vaš odnos prema slovu kao likovnom elementu?

- Prošli smo, slova i ja, kroz nekoliko faza. Ponekad mi se čini da se najnovijim slikama vraćam onim početno zadanim premisama: čistoća izvedbe, jasnoća ideje, doticanje nekog društvenog fenomena, bijelo i crno, no s puno više iskustva i utakmica u prstima. U međuvremenu sam bila dodirnula slovačani op-art, slovačani parakinetizam, slovogeometriju, a kroz cikluse ujedinjene nazivom »lingvo-slikovno-analitički postupci« polako sazrijevala u tekstualnoj komponenti djela.

OTPOR PLATNA

U svojim radovima spajate slikarska i grafička sredstva. Koliko je tehnički i

konceptualno izazovno »pisati« na platnu, mediju koji nije predviđen za slovo?

- Nije stvar u tome da podloga i tehnika nisu predviđene za slovo. Može ih se slikati kistom, tanjim ili debljim, dapače, vrlo sugestivno. Stvar je u svjesnoj manipulaciji tehnikama i sredstvima. Izložbu smo otvorili na dan »Relija po galerijama« kada je publika mnogobrojnija, ali i manje upućena. Mnogi od reli-posjetitelja susreli su se s mojim slikama prvi put. Voditeljica galerije Elvira Kranjčar i neki drugi pojedinci tumačili su im da to što gledaju nisu fotokopirani i uvećani tekstovi. U nevjerici su mi prilazili tražeći, valjda, demanti. Oko tipografa će lako zamijetiti nesavršenosti pisma, za koje ni ne nastojim da bude besprijekorno izvedeno, želim da se osjeti ruka i emocija kojom pišem. Metalno se pero inače umače u tuš, tekućinu pogodnu za ispisivanje slova perom, kao i za realizaciju raznih vrsta crteža na papiru. Ja ga umačem u gustu, uljanu boju i zatim njime slikam po platnu, koje ne leži, poput papira, na stolu, već je »u zraku«, bez podloge čiji je otpor od velike koristi pisaru. Platno nudi mnoge neugodne otpore: neravno je, u teksturi platna su i čvorići nastali od neravnomjerno istakanih niti lana. Često su ta platna velikih dimenzija pa se dovijam kako im dosegnuti vrh, a da mi pritom »ne puca« vrat, trudim se zauzeti što pogodniji položaj za pisanje najnižih redaka slike-teksta. Nije stvar ni u tehničkom ni u konceptualnom izazovu, najveći je izazov vlastito tijelo zadržati gotovo nepokretnim u zahtjevnim položajima u kojima ostajem satima, svaki dan, tjedan, mjesec. I radnim danom i tijekom vikenda, kad se intenzivno radi. Ove sam godine, zbog »Slovoenciklopedijskih jedinica«, imala tek jedan dan godišnjeg odmora, nakon otvorenja izložbe, e54u Cavtatu, s posjetom Kući Bukovac i kustosicama Jeleni Beželj i Heleni Puhara.

Vaše slike istodobno se čitaju i gledaju. Kako vi definirate granicu između slike i teksta?

- Volim kad se povežu u jedno. U više ste navrata istaknuli da vas zanima »ustrojstvo tiranije« i »slovokratska tehnokontrola«. Na koji način pismo i jezik postaju oruđe moći u vašem umjetničkom diskursu?

BRAK I DIJALOG O UMJETNOSTI

Vaš suprug Igor Zidić likovni je kritičar. Kakav je vaš međusobni dijalog o umjetnosti i koliko on utječe, pomaže, otvara, možda i osvježuje vaš stvaralački proces?

- Igor i ja imamo puno dodirnih točaka, ali nam se pogledi ipak malo razilaze. Ako ja zurim ulijevo na stijenama iznad mora, tražeći gnjurca, on će na desnoj iščekivati ribicu. Tako je to kod nas doslovno u gotovo svemu. S jedne strane imamo kavopiju, ljubitelja prigodne čaše vina i dobrog bokuna, s druge vodopiju, vitaminoljupku i travojedkinju. Dijaloga o umjetnosti ima napretek. To su razgovori dviju sličnih struka, povjesničara umjetnosti i slikarice praktičarke. Evo, i danas je za objedom krenulo: nadrealizam u stvaralaštvu jednog našeg umjetnika, preteče, razvojni put, dosezi. Zatim: medaljerstvo u Hrvatskoj i akteri. Učila sam od Igora promatranjem procesa nastanka njegovi izložbi i knjiga. Od haškog Vlahu Bukovca, preko rovinjskih antologijskih izbora od Račića i Becića preko Tartaglije i Masle do Kristla, Knifera i Bakića... Brzo sam se i sama uključila, da se posao ubrzo, u izradu njegovih izložbenih kataloga i knjiga, prijepisom, pomaganjem u korekturi, kontaktiranjem institucija, komunikacijom s dizajnerima. Igor mene pita za mišljenje, pitam i ja njega. No, u moj likovni prostor se ne dira. Samo potvrdi ako je nešto na čemu radim dobro. I kaže mi da u tome ustrajam. Njemu je »Aeromiting« drag ciklus, potiče me da mu se vratim... Da se vratim portretiranju... Da dovršim zbirku poezije... Pokazao se kao savjestan urednik moje prve knjige likovnih tekstova i druge, koja je u nastajanju, i na tome sam mu zahvalna.

„Želja mi je da se i drugi umjetnici ohrabre za takvu aktivnost koja nije lukrativna, ali doprinosi humanizaciji zajednice. Svi oni koji su vidjeli ili opipali i poslušali izložbu NE-PRE-PRE-KE, koja bi dogodine, na Dan bijelog štapa, trebala biti prenesena i u Muzej grada Rijeke, u zgradu Kockice

- Tako što sam »preputila« autoritetu da kroz »enciklopedijski tekst« govori sam o sebi. Služeći se ironijom, crnim humorom, akcentiranjem nekih riječi, upotrebom novozbora. Skrojila sam sedam pažljivo odabranih natuknica. To su slovokracija, slovosenat, slovoprincipia, slovoistina, slovomanifest, slovograničnik i slovostijeg. Iznijela u njima istinu o vladavinama, spinovima i lakoći kojom se damo navoditi za one potrebe koje nisu naše.

VAŽNOST ORWELLA

Koliko vas je u koncipiranju ove izložbe inspirirala Orwellova »1984.« i ideja o jeziku kao sredstvu kontrole misli?

- Ovu sam izložbu imaginirala 2022. godine za trajanja moje izložbe »Slovokracija« u prostoru Studija »Josip Račić« Nacionalnog muzeja moderne umjetnosti u Zagrebu. Već je ta izložba imala potrebne tehnokratske komponente: tiraniju u djelima »Slovokracija« i »Imate li isprave?«. Imala je i »Agoru«, »trg za lajanje« društveno agilnih pojedinaca. Moje je osobno »lajanje« iskazano slikama-transparentima »Vratite magnoliju« i »Mlada patrićijka«. O altruizmu i potrebi uključivanja govorim djelima na brajici, a ponudila sam i uzorke slovorječnika. Na izložbi smo imali i sile Dobra i one koje protiv Dobra djeluju, no ovim drugima nismo dali priliku da se razmašu. Brajica djeluje poput nekog zaštitnog plašta. Ona potiče da pružimo ono najbolje od sebe. Kolikogod da tiranije nastoje oko svega, nastojat ćemo i mi njima nasuprot. Orwell me, svakako, nadahnua, no to mi se iskristaliziralo naknadno dok sam u finišu izložbe pisala izložbeni »Tumač« za slijepe osobe. Njima ipak dajem mali popust. Tu je i serijal »Ratovi zvijezda«, moje dječje kino-štivo, s prekrasnim tipografskim rješenjima uvodne i objavne špice, zatim birokratsko-represijski film »Brazil« Terryja Gillijama ili distopijski Lucasov »THX 1138«. Huxleyjev roman »Vrli novi svijet«. No, ipak mi je važniji George Orwell zbog demonstracije učinkovita brisanja pamćenja pojedinca i jezično-manipulativnog terora nad područnim stanovništvom.

Vaši su radovi distopijskog karaktera, no istodobno nude i snažnu poruku o otporu i individualnom mišljenju. Vidite li u umjetnosti prostor za društveni angažman?

- Uvijek je u umjetnosti, od davnine do danas, bilo prostora za društveni angažman. No, potrebna je iznimna osjetljivost kod takvog angažmana. Da se izložbe i akcije ne

pretvore u, primjerice, izvedenicu natječajnog materijala s potencijalno najvišim mogućim prolaznim ocjenama.

Kako nastaje jedna vaša »slikopisna« stranica? Je li proces više racionalan ili intuitivan?

- Prvi impuls izlazi iz intuitivnih sfera, no vrlo brzo počinjem racionalizirati to što sam prethodno podsvjesno dotaknula. Zbog prirodene analitičnosti moje naravi, slike lako podijelim u cikluse, razgranam ih u teme, potom pripremim tekst kojim, u najkraćim crtama, definiram ono čime se tema ili ciklus bavi.

U izložbi ste uključili radove na brajici i QR kodove s audio zapisima. Kako je došlo do ideje da u likovnost uključite i zvuk te taktilni doživljaj?

- Iskreno, ne sjećam se, iako je to bilo relativno nedavno. Pamtim samo dugogodišnju želju i pokušaje da se izrazim nekim drugim pismom. Kada bih odvagnula razloge »za« i »protiv« korištenja nekog takvog pisma, uvijek bi oni »za« bili nadglasani. Međutim, kad sam vizualizirala slova brajice na papiru, niti jedno »protiv« se nije oglasilo. Bila je to ljubav na prvi dodir.

OBITELJ U PROJEKTU

Vaša želja bila je stvoriti prostor u kojem i videći i nevideći dijele estetski doživljaj. Što ste naučili iz tog iskustva inkluzivnosti?

- Ušla sam u taj svijet neupućena, no s velikim respektom. Ovo je moja treća inkluzivna izložba. Na prvoj, »Slovokraciji«, surađivala sam s Tiflološkim muzejom i današnjom njihovom ravnateljicom Ninom Sivec. Izašla mi je u susret, provela me kroz njihov stalni postav, pokazala mi taktilne replike iz fundusa, tumačila i bila mi pri ruci kad god je trebalo. Uslijedio je poziv iz njihove ustanove za samostalnu izložbu, namijenjenu videćima, slabovidnima i slijepima. Uz ravnateljicu Sivec, na moj se poziv u izložbu uključila i Nada Beroš, a iz tiflo-ustanove Igor Maroević te vježbenice muzeja, kojim je djevojkama, kao i meni, to iskustvo bilo dragocjeno. Izložba NE-PRE-PRE-KE iz 2024. godine po najvišim je standardima prilagođena osobama oštećena vida. S pravom se inzistiralo, nalagalo je muzejsko iskustvo, i na mojim osobnim pisanim uvidima u djelo, za koja smo izradili audio-tumače, izgovorene u prvome licu, mojim glasom. Ti su zapisi ispunjeni i emotivnim te edukativnim i psihološki osnažujućim sadržajima. Slijepim osobama baš su oni pomogli u dešifriranju značenja djela. U treću

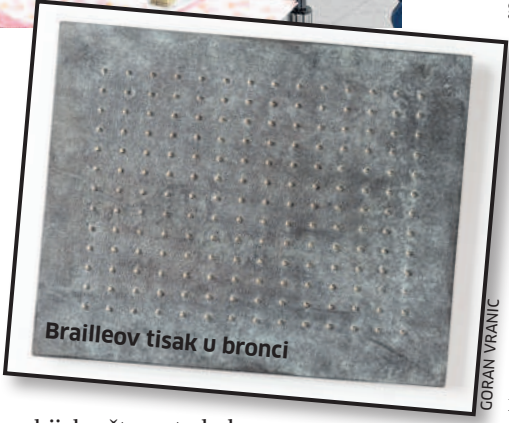

Djelo Eight s potrebnim prilagodbama za osobe s oštećenjem vida

U galeriji Kranjčar s rođakom Markom Lasićem Neredom i suprugom Igorom Zidićem

sam, najnoviju izložbu, krenula, uz dosad spomenuto, obogaćena iskustvima s vodstva »Beam Up/Prístup« Muzeja suvremene umjetnosti i edukacije na radionici »Pristupačnost za sve« Tiflološkog muzeja, koristeći se smjernicama za inkluzivnu praksu iz istoimene knjige. Veliku mi je podršku pružila prevoditeljica na brajicu i lektorica Antonija Papić. Nina Sivec i Iva Sočković bile su tu za potrebe izrade audio-tumača. Nadasve mi je važna komunikacija s Kristinom Krsnik i Vojinom Perićem, koji mi rado pomažu u razbijanju stečenih predrasuda, a kako bi neopterećeno pristupila slijepoj osobi, neopterećeno komunicirala s njom, ali i u pronalaženju načina da moje likovne prilagodbe budu što učinkovitije. Želja mi je da se i drugi umjetnici ohrabre za takvu aktivnost koja nije lukrativna, ali doprinosi humanizaciji zajednice. Svi oni koji su vidjeli ili opipali i poslušali izložbu NE-PRE-PRE-KE, koja bi do godine, na Dan

CORAN VRANIC

bijelog štapa, trebala biti prenesena i u Muzej grada Rijeke, u zgradu Kockice.

Neke od tekstova izložbe »Slovoenciklopedijske jedinice« u audio zapisima čita vaš rođak, reper Marko Lasić Nered. Kako ste doživjeli to neobično, ali zanimljivo umjetničko povezivanje glazbe i slikarstva?

- Najprije mi je drago da se obitelj može uključiti u projekt. Žanrovski smo, kao umjetnici, Marko i ja posve različiti, no oboje smo složni u tome da svijet mora biti svijet jednakih mogućnosti za sve i utoliko ta suradnja ima smisla. On je, naravno, svoje tekstove pročitao bučno i neredovski, kako i treba. Projekt su, inkluzivnost i potrebu otpora, prepoznali i uključili se u njega i neki drugi dragi ljudi, Jelena Obradović Mojaš sa svojim izvanrednim glasom, Serena Todesco s vrsnim prijevodi-ma na talijanski jezik, moja sestra Ivana Zanze za mnoga meni informatički nedostižna rješenja, Leila Mehulić i Ana Šverko svojom pameću i toplinom. Damir Gamulin nam je darovao oblikovanje knjige i postav izložbe, Ivan Rogić Nehajev esej o slovokraciji. Vanja Babić napisao je »još jednu pohvalu ruci«, Elvira Kranjčar nastoji osigurati objavu inkluzivne knjige o »Slovoenciklopedijskim jedinicama«. Ne stignem sve sudionike ni spomenuti. Igor Zidić, Andy Jelčić... Dragocjena je i financijska potpora Ministarstva kulture i medija.

RADOVI ZANIMLJIVI DJECI

U jednom ste trenutku spomenuli da »ne živimo u lijepom svijetu«. Na koji način vaša umjetnost reagira na suvremene društvene i političke okolnosti?

- Godine 1996. s prvim mojim

slovoslikama sam reagirala na okolnosti nove (ne)pismenosti u nastajanju i mogućnosti manipulacija kroz plasman pomno osmišljenih »obavijesti« stanovništvu. Izradila sam i ciklus »Rasteri« u kojem su žene, na ovaj ili onaj način, bile žrtve rodno uvjetovanih okolnosti. Na primjer, naša Ivana Brlić Mažuranić pa Anaïs Nin i Sylvia Plath. »Vrstama riječi« htjela sam pobuditi snagu volje u čovjeku. »Analogne strukture« bavile su se fortifikacijskom arhitekturom, uoči niza novih ratova. Sve su to znakovi da je umjetnost, i kada nije bučno angažirana, čvrsto ukorijenjena u životu. Ne živi na oblacima ni u balonima od sapunice.

U kojoj mjeri su vas osobno pogodile slike rata u Ukrajini, koje su se, kako ste rekli, »uplele u vaš stvaralački obzor«?

- Za pandemije koronavirusa, naivnima među nama, učinilo se da će konsolidirani svijet nastaviti oko traganja za lijekovima koji život znače, učiniti ono što je potrebno za smanjenje emisije stakleničkih plinova, a kako bismo pokušali osigurati sebi i ostalim vrstama opstanak na planeti kojoj zamjenu nemamo. Umjesto toga krenulo se s ratovima. Ukrajina. Bliiski istok. Previranja na Srednjem, Dalekom. Masakri u zaboravljenoj Africi. Geopolitike i ratova se nisam voljela igrati ni u društvenim igrama moga djetinjstva.

Vaši radovi ne pripadaju mainstreamu, a nisu ni figurativni, nego izrazito konceptualni. Osjećate li se ponekad izolirano u likovnom prostoru zbog toga?

- Gledam to moje hrvatsko likovno stablo, ako sam se dobro svrstala... Počelo je s grupom EXAT-51, Gorgonaši su bili okupljeni i djelotvorni kao kolektiv. Grupa šestorice autora započela je i nastupala jedno vrijeme isto tako. I danas ih se zna identificirati kao cjelinu. Rade se i jednima i drugima i trećima izložbe, katalozi, tiskaju knjige. U tome se smislu mogu osjećati izolirano, jer od samih početaka nastupam sama u jednoj suženoj likovnoj disciplini. Ako tome dodamo i ženski rod, vlastito odbijanje participacije na društvenim mrežama koje bi mi mogle osigurati veću vidljivost, a PR-a nemam, osjećaj izoliranosti raste.

Kako publika reagira na vaša djela, čita li ih, promatra, ili oboje istodobno?

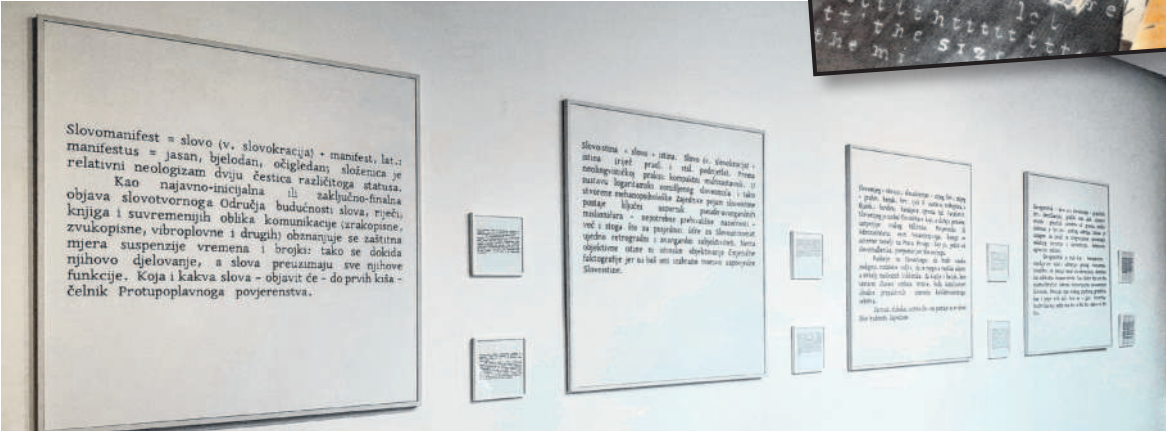
- Imamo neumorne čitače, takvi u »Enciklopedijskim jedinicama« mogu uživati, ukoliko ih spisateljski žanr ne odbija. Imamo i promatrače slike. Imamo i one koji sliku i tekst doživljavaju kao cjelinu. Ima i onih koji se okrenu i odu. Djeca su, zanimljivo je, moja zainteresirana publika bez predrasuda.

Što biste savjetovali mladim umjetnicima koji se žele baviti konceptualnim slikarstvom i istraživanjem jezika kroz vizualni medij?

- Mi smo ljudi individualna bića. Ja i nisam neki koristan savjetodavac, sjetite se samo pitanja o izoliranosti.

Umjetnica s predstavnicima Udruge slijepih Brodsko-posavske županije

»Slovoenciklopedijske jedinice« promišljaju likovni i semantički potencijal slova

Hrvatska tehnologija SeaCras predviđa i sprječava ekološke katastrofe

SATELITI I UMJETNA INTELIGENCIJA ČUVAJU JADRANSKO MORE

Vjerujem da se Hrvatska, kao društvo, približava kritičnoj masi osviještenih građana, i to je cilj kojem trebamo težiti. Kada do toga dođemo, nadam se u sljedećih pet godina, moći ćemo prijeći na višu razinu, na regenerativno upravljanje morskim okolišem, što znači ulaganja u njegovu restauraciju, a ne samo u puko ublažavanje štete ili eksploataciju resursa, kaže Mario Špadina, izvršni direktor i suosnivač SeaCrasa

Nina VIGAN

Ako sam bio potpuno uronjen u znanstveni svijet, ideja da se upustim u poduzetništvo došla je iz uvjerenja da znanost, koliko god važna bila, često ne može pratiti ritam industrije, a upravo industrija je trebala rješenja koja mi znanstveno već razvijamo, započeo je Zadraniin Mario Špadina, izvršni direktor i suosnivač tvrtke SeaCras koja nudi usluge i proizvode za praćenje stanja mora i priobalni nadzor. Ideja za SeaCras nastala je 2019. nakon povratka iz Španjolske, gdje je Špadina na Sveučilištu u Valenciji, u suradnji s Europskim institutom za inovacije i tehnologiju (EIT), istraživao detekciju mikroplastike satelitskim tehnologijama. Inače je doktorirao na Sveučilištu u Montpellieru i na Francuskoj komisiji za atomsku energiju, dok je postdoktorski radio na Institutu Ruder Bošković u Zagrebu, Sveučilištu u Ljubljani i Sveučilištu u Valenciji.

Danas se rad SeaCrasa zasniva na tehnologiji napredne obrade satelitskih snimaka visoke rezolucije koristeći algoritme umjetne inteligencije, a u posljednjih godinu dana ostvarili su niz međunarodnih priznanja koja potvrđuju globalnu

vrijednost i primjenjivost njihovih rješenja.

- Odluka o ulasku u poduzetništvo nije bila laka, ali bila je logičan korak, pa smo kolege i ja odlučili osnovati SeaCras da znanje pretočimo u konkretan alat koji može imati stvaran utjecaj na okoliš i društvo. SeaCras je nastao kao most između znanosti i tržišta. Cilj koji smo si zadali - razviti globalno relevantan sustav za praćenje i predviđanja stanja mora pomoću satelita i umjetne inteligencije, izrazito je zahtjevan. No, upravo nas ta kompleksnost motivira. Radimo agilno jer u Hrvatskoj instrumenti financiranja inovacija nisu brojni, pa uspjeh zahtijeva dozu snalažljivosti i kreativnosti, kazao je Špadina objasnivši kako SeaCras kombinira različite modele financiranja - od privatnih investicija i EU grantova, do prodaje i strateških partnerstava što im je omogućilo da se razvijanju i ostaju samoodrživi, da ostanu domaći proizvod te portfolio firma EU komisije direktorata DG Mare i GH DEFIS.

NA TRI KONTINENTA

Iza SeaCrasa stoji tim od gotovo 20 iznimnih stručnjaka, a jedan od

njih je i Robert Šulc, stručnjak za analizu geoprostornih podataka koji nam je objasnio kako tehnologija koju koriste pretvara sirove satelitske podatke u jasne, operativne indikatore koje dionici mogu odmah koristiti za rano upozoravanje, planiranje intervencija i dugoročno upravljanje obalnim ekosustavima.

Ističe kako u radu obrađuju posebne vrste satelitskih snimaka vrlo visoke rezolucije, koje prolaze kroz algoritme i modele umjetne inteligencije.

- Te modele smo izgradili, testirali i usavršavali zajedno s korisnicima kroz godine, a iz njih izvlačimo niz pokazatelja i parametara koji nam omogućuju klasifikaciju i detekciju različitih oblika onečišćenja.

Konkretnije, sustav prepoznaje i klasificira tipične incidentne izvore prema MARPOL konvenciji poput izlivanja goriva ili tzv. »crnih tankova«, otpadnih voda iz brodskih sustava te nakupina plutajuće plastike. No, ne bavimo se samo incidentima. Pratimo i stanje prirodnih staništa, primjerice zaštićenih livada posidonije, kao i pojave poput cvatnje algi ili drugih

promjena u morskim ekosustavima, ističe Šulc dodajući kako, uz navedeno, nadziru i ljudske čimbenike poput pomorskog prometa i plovnih puteva, sidrenja, promjena na obalnom i pomorskom dobru, pa i sumnjive ili ilegalne aktivnosti te eroziju plaža.

- Rekao bih da je najveća prednost našeg sustava to što objedinjuje različite okolišne pokazatelje i ljudske aktivnosti u jedinstvenoj analizi. To znači da možemo istovremeno promatrati stanje mora, ekosustava i potencijalne izvore rizika, kazao je Šulc.

Druga ključna prednost sustava koju naglašavaju je njegova skalabilnost. Tehnologija je od samog početka razvijana tako da se lako može prilagoditi različitim geografskim područjima i uvjetima, od Mediterana do tropskih mora, a od ljeta 2023., kada su lansirali proizvod, sustav je već implementiran na tri kontinenta. Samo na Jadranu pokriva više od 1.600 četvornih kilometara analiziranog područja.

- I to pod kontinuiranim nadzorom. Kako stvari stoje kroz dvije godine se penjemo preko 10.000 kilometara kvadratnih! E, to će biti

pravi izazov - jedva čekamo!, napominje Špadina.

PRITISAK NAUTIČKOG TURIZMA

SeaCras se posebno istaknuo u travnju kada je detektirao naftnu mrlju u blizini Hvara, a od implementacije sustava 2023. godine do danas, uočili su više desetaka ekoloških incidenata na Jadranu, od kojih mnogi nisu bili registrirani od strane nadležnih institucija. Ti slučajevi variraju od manjih, lokalnih onečišćenja do onih koji imaju karakter ozbiljne ekološke katastrofe, s mogućim prekograničnim posljedicama.

Šulc ističe kako najčešći oblici onečišćenja uključuju sustavna ispuštanja goriva u području benzinskih postaja za plovila, nekontrolirane ispuste (preljevi) kanalizacije, te abnormalne dotoke zagađenja tijekom obilnih oborina, osobito na ušćima rijeka. Uočavamo i devastaciju pomorskog dobra, klasično »betoniranje« obale, ali i slučajevne infrastrukturnih zahvata koji se odvijaju bez adekvatne kontrole utjecaja na okoliš. Napominju kako većinu takvih događaja mogu precizno locirati, dokumentirati i vremenski povezati s uzrokom, što otvara mogućnost da se odgovornost objektivno utvrdi.

- Iako dolazimo iz Zadra i voljeli bismo reći suprotno, ni ovaj akvatorij nije imun na ilegalnu devastaciju pomorskog dobra i onečišćenja. Značajan pritisak dolazi i od nautičkog turizma, posebno u blizini zaštićenih područja i staništa poput posidonije oceanice, ključne za bioraznolikost Jadrana, kazao je Špadina dok Šulc dodaje kako značajan problem predstavljaju udaljene lokacije, poput manjih otoka diljem akvatorija, koje su žarišta nautičkog turizma, gdje se često akumuliraju pritisci na morski okoliš i priobalje, uključujući i gomilanje otpada.

Mario Špadina i Robert Šulc

MATE KOMINA

1.600 km²
našeg mora pod nadzorom

Prikaz abnormalnog cvjetanja mora na sjevernom Jadranu od rijeke Po

Koncentracija klorofila a (D5) [mg/m³]

SEACRAS

PLAVA EKONOMIJA I SVEMIRSKA INDUSTRIJA

Rješenja koja nudi SeaCras propoznali su mnogi, pa su tako prije godinu dana uvršteni među pet najboljih tehnologija za plavu ekonomiju prema Svjetskom ekonomskom forumu. Platforma Sifted uvrstila ih je među deset najperspektivnijih svemirskih startupa u Europi, a inicijativa BlueInvest (DG MARE) istaknula ih je kao jednu od tvrtki koje bi u nadolazećem razdoblju trebale voditi praćenje suvereniteta morskih resursa Europske unije, a postali su prepoznati i unutar UN Global Compact mreže i EU Mission Restore Our Ocean and Waters kao važan partner u zaštiti mora. Da je njihov rad globalno prepoznat i cijenjen, potvrđuje i vijest da je SeaCras prije koji dan zaprimljen u program Cassini koji vodi EUSPA (Agencija Europske unije za svemirski program), a koji bira 20 najboljih tvrtki godišnje, tvrtke

koje pružaju inovativne i nove proizvode u području svemirske industrije.

- Naš se glas danas čuje daleko, a surađujemo s nizom međunarodnih tijela i agencija. No, ponosni smo na to što je SeaCras i dalje hrvatska tvrtka, koja zapošljava domaće stručnjake i razvija proizvod koji istovremeno služi našem tržištu i funkcionira kao izvozni proizvod svjetske razine. Prije pet godina bili smo tvrtka koja je »samo« davalala podatke, a danas pružamo uvid u stvarno stanje mora, predlažemo mjere i temeljimo ih na predviđanju budućih scenarija. U sljedećih pet godina transformirat ćemo se u kompaniju koja koristi ne samo satelite, već i druge tehnologije u objedinjeni sustav rada, prema modernim principima Data Fusiona, hibridnih response centara i digitalnih blizanaca infrastrukture, kazao je Špadina.

- Ukratko, kombinacija energetskih rizika, nedostatnog upravljanja pomorskim prometom, loše infrastrukture i neodgovornog ponašanja danas čini najveći izvor ugroze za Jadran, ističe Šulc koji rješenje navedenih problema vidi u - pripravnosti!

- Rano upozorenje jedini je učinkovit način mitigacije - ono ne smije biti reakcija tek kada se problem dogodi, nego alat koji ga predviđa i sprječava. Zato je ključno ulagati u kontinuirano praćenje i analizu podataka. Na taj način gradimo otpornost, kako institucija koje upravljaju morskim područjima, tako i lokalnih zajednica koje uz njih žive, složio se Špadina.

Saznajemo i da po pitanju kakvoće mora, prema podacima stojimo dobro, ali službeni monitoring obuhvaća tek nešto više od tisuću plaža, dok se stvarni broj kupališnih lokacija procjenjuje na više od 2.500.

- Dakle, podataka nam kronično nedostaje i to je prostor za napredak. Unatoč tome, Hrvatska i dalje stoji bolje od većine članica Europske unije, napominje Šulc dodajući kako je Jadran kao plitko i poluzatvoreno more iznimno ranjivo zbog utjecaja urbaniziranih i poljoprivredno intenzivnih područja sjeverne Italije i unosa plastike prekograničnim putem, ponajprije iz Albanije.

SIGNAL DIONICIMA

Ekipa u SeaCrasu proteklih pet godina svjedočila je brojnim incidentima, na mnoge su upozoravali, ali i zabilježili nekoliko nesvakidašnjih pojava poput abnormalnog cvjetanja mora.

- Međutim, nisu samo prekogranični utjecaji problem u Hrvatskoj. Tu je neodgovorno odlaganje plastike i otpada, kao i žarišta otpada koja se formiraju duž navigacijskih ruta nautičara. Na temelju tih podataka izradili smo i postavili više studija našim javnim ustanovama i institucijama kako bi se moglo učinkovitije reagirati i planirati mjere zaštite, napomenuo je Špadina uz optimističan pogled na budućnost mora i morskog sustava.

- Zajedno s naporima znanstveno-istraživačke zajednice i drugih dionika koji su posvećeni zaštiti mora, to je ipak pridonijelo porastu osnovne razine znanja o moru i svijesti o tome koliko o njemu ovisi naše gospodarstvo i kvaliteta života. Danas je situacija znatno bolja. Vjerujem da se Hrvatska, kao društvo, približava kritičnoj masi osviještenih građana — i to je cilj kojem trebamo težiti. Kada do toga

dodemo, nadam se u sljedećih pet godina, moći ćemo prijeći na višu razinu — na regenerativno upravljanje morskim okolišem, što znači ulaganja u njegovu restauraciju, a ne samo u puko ublažavanje štete ili eksploataciju resursa, kazao je Špadina istaknuvši trenutnu suradnju sa Zadarskom županijom, s Upravnim odjelom za poljoprivredu, ribarstvo i EU fondove kroz prijave na EU sredstva u području marikulture, te sa Zavodom za javno zdravstvo kroz projekt CAPRI. Suradnju i sa Sveučilištem u Zadru, gdje se komunikacija odvija s više odsjeka, a zajednički sudjeluju u razmjeni znanja i tehnologija.

Jedna od usluga koje nude je i SeaCras aplikacija koja pruža uvid u kvalitetu mora u stvarnom vremenu i kao takva je snažno odjeknula, osobito u sektorima turizma, ugostiteljstva i pomorskog prometa, uključujući i kruzing industriju. U lipnju ove godine Fondacija Prince Albert II od Monaka, u suradnji s FII Institutom, Future Earth Initiative i WAVE platformom, istaknula je SeaCrasovu aplikaciju kao jedan od alata regenerativnog turizma u svom službenom izvještaju predstavljenom na UN Ocean Conference.

- Ponosan sam što je aplikacija prvo lansirana »doma«, u Zadru, točnije u luci Gaženica, u suradnji sa Zadar Cruise Portom, tijekom ljeta 2024. Ovo ljeto implementirali smo je i u suradnji s udrugom Rewilding Velebit te Parkom prirode Velebit, u uvali Zavrtnica i obližnjem mjestu Jablanac. Ta suradnja između triju različitih dionika, nas kao tehnološkog razvojnog tima, velike luke te zaštićenog područja, prepoznata je i od strane World Sustainable Travel & Hospitality Awards (WSTHA), koja nas je uvrstila u uži izbor za međunarodnu nagradu u području World's Leading Marine & Biodiversity Conservation Programme, rame uz rame s trima globalnim divovima, među kojima je i Iberostar, jedan od najvećih hotelskih lanaca na svijetu. To je snažna poruka da i u Hrvatskoj nastaju rješenja svjetske razine. Ovo je jasan signal našim dionicima iz turizma da su domaće inovacije spremne za implementaciju, nema potrebe više pravdati se neznanjem.

Nismo dobili prvu nagradu, ali smo ponosni i ovim putem čestitamo našim partnerima, Zadar Cruise Portu i Rebeki Pevec te Javoru Jogunici i njegovom timu udruge Rewilding Velebit, napomenuo je Špadina.

PLAVI SVIJET

Branko ŠULJIĆ

Morsko zlato darovano od prirode

Radio slušam svakodnevno, slušam ga puno više nego što gledam televiziju. Stvar navike, jer istodobno od mnogih čujem da radioprijemnik uopće nemaju u stanu. Za ovu priču nevažno, radio i program na radiju poslužio mi je samo kao povod za današnju temu. Jednog od proteklih dana uključio sam radio, a na programu je bila emisija o solani u Stonu, najstarijoj u Europi, kako je nekoliko puta ponovljeno. Nisam baš pažljivo slušao, a nisam ni pratio emisiju od početka, čak nisam registrirao na kojoj je postaji emitirana.

U priči o solani smjenjivali su se ženski i muški glas. Muški sam prepoznao – govorio je Svetko Pejić, direktor i suvlasnik solane. Upoznao sam ga prije dosta godina. Čovjek je živa lokalna enciklopedija. Za večere u njegovu restoranu u Malom Stonu, kojemu dio zidova završava u moru, imao sam nesvakidašnji sat povijesti. Naprosto je nevjerojatno koliko znanja ima taj čovjek. Ma kakvi turistički vodiči... Do najmanjih detalja uveo me u povijest solane, Stona i Stonskih zidina. Lako je bilo zaključiti koliko su velike njegove zasluge za opstanak i revitalizaciju solane.

PAŠKA MORSKA SOL

Solana u Stonu, jedna od tri na hrvatskom Jadranu – Ston, Pag i Nin. Solane iz kojih dolazi prirodna morska sol. Spomenimo još, na istočnoj obali Jadranskoga mora solane se, također, nalaze u Portorožu u Sloveniji, te u Ulcinju u Crnoj Gori. Sve tri hrvatske imaju dugu, stoljetnu povijest. U nekima od tih solana sam bio, neke i dobro upoznao a neke, poput one slovenske, često »s visoka gledao«, s ceste kada sam u susjednu državu ulazio preko graničnog prijelaza Plovanija.

Najbliža mi je solana u Pagu, ne samo zbog lokalpatriotizma. U njene prostore prvi put sam kročio još sredinom sedamdesetih godina prošlog stoljeća, pokraj nje i njenih čuvenih »magazina« prvi put sam prolazio desetak godina ranije. Sjećam se povoda prvom ulasku u solanu i sugovornika. Neću ih imenovati, tko zna jesu li još među živima. Ona je i najveća u Hrvatskoj. Paška morska sol! Često čujem od ljudi iz kuhinje da nju najradije rabe, da je najbolja. Nije ovo nikakva reklama. Moram ovdje spomenuti i jedan davni detalj, to se teško zaboravlja. U jednoj butigi na otoku Pagu, dvadesetak kilometara udaljenoj od solane, na policama se nalazila sol iz Tuzle. Natpis na kutiji s jedne je strane bio na latinici, a s druge na ćirilici. Znam, nisu bili krivi ljudi iz prodavaonice, netko im je to dostavio iz skladišta. Uostalom, tko može tvrditi da toga nema i danas, ukupna proizvodnja soli u nas manja je od potrošnje.

ČOVJEK I LOPATA

Radijska emisija o solani u Stonu povod je da se progovori o tradiciji, onome zaboravljenome što mladoj generaciji, vjerojatno, nije znano. Upravo tako bila je koncipirana priča iz Stona. Priča što traje stoljeća i tisućljeća, što odolijeva svim naletima suvremene tehnike i tehnologije, gdje je priroda – more, sunce i vjetar – još od antičkih vremena dominantan čimbenik u proizvodnji. Da, ima toga i danas, na kraju prvog kvartala 21. stoljeća. Nema tamo mjesta umjetnoj inteligenciji, prevladava fizički rad, čovjek i lopata u njegovim rukama i dalje su nezamjenjivi. Od takva »standarda« tek donekle odskače paška solana, gdje je već nekoliko desetljeća u jednom dijelu proizvodnja osuvremenjena, modernizirana. Ali, početni dio proizvodnog procesa isti je kao prije više stoljeća. Tako dobivena sol 100 posto je prirodni proizvod, bogat mineralima kao što su magnezij, kalcij, kalij i željezo. Vrhunac proizvodnje je »cvijet

soli«, koji nastane na površini pri posebnim uvjetima i nadasve je cijenjen u kulinarsvu, i općenito na tržištu soli.

ČISTO MORE

Sve tri solane locirane su na pozicijama što omogućuju korištenje mora izvanredne čistoće. U potpuno zatvorenoj Paškoj vali nema industrijskih izljeva, a školjke koje su je nastanile u velikim količinama, djeluju kao prirodni filtri koji dodatno čiste vodu i poboljšavaju njenu kvalitetu. Solana Nin, locirana relativno blizu, uzima more iz prirodnog zaljeva, koji je istovremeno važno biotičko područje. U Stonu je more plitko, mirno i zaštićeno.

Čisto more jedan je od uvjeta proizvodnje soli i njene kvalitete. Drugi je sunce, a njega na našoj obali ne manjka. Što se ide južnije, ono jače grije. U plitkim solanskim bazenima morska voda brzo se zagrijava do te mjere da čista (mogli bismo reći destilirana) voda isparava, a tekućina što ostaje u bazenima svakim je danom gušća, dok ne počne kristaliziranje soli. I to je sada kritično razdoblje, jer ako tada padne kiša, sve je uzalud, sve se vraća na početak. U paškoj solani isparavanju dodatno pridonosi vjetar, bura je česta i jaka. Uostalom, nisu bez razloga iznad grada Paga instalirane vjetroturbine, one se vrte i proizvode struju, i usred ljeta kada se čini da nema daška vjetra. Paški kamenjar što se usije na suncu dodatno grije okoliš, za vrelih ljeta on se ne ohladi ni noću.

BURNA POVJEST

Kroz povijest, a naše solane pišu je u tisućama godina, sol je tretirana strateškom sirovinom. Kažu da je za vrijeme Rimljana sol u Ninu plaćana zlatom - unca zlata za uncu soli. Ne jednom, i ne samo na našim prostorima, zbog soli su vođeni ratovi. Upravo zbog soli za prevlast nad otokom Pagom dugo su se borili Rab i Zadar. Iz istog razloga Pag je trebao i Veneciji, pod čiju je vlast pao 1403. godine.

Najstariji pisani dokumenti u kojima se spominje proizvodnja soli u Pagu datiraju iz 9. stoljeća. Za povijest solane posebno je važna 1908. godina. Tada je Austro-Ugarska država otkupila sve male solane, a njih su bile 133. Proizvodnja u objedinjenoj solani počela je tri godine kasnije. Novi povijesni datum puno nam je bliži – 1980. godina. Provedena je velika modernizacija, izgrađena nova tvornica u kojoj se obavlja završna proizvodnja soli. Prirodnim procesom dobiva se samo poluproizvod. Time je proizvodni kapacitet značajno povećan, a smanjen utjecat vremenskih nepogoda.

Za Ston se navodi da je proizvodnja soli na njegovu području počela dva tisućljeća prije Krista. Eksploatacija i branje soli u dokumentima se spominje za rimske vladavine, više od 100 godina prije Krista. I njena je povijest burna, mijenjale su se vlasti i vladari, a posebno je značajna 1333. godina, kada Ston postaje sastavni dio Dubrovačke Republike. Prihodi od soli redovito su činili jednu od važnijih stavki njena proračuna.

Sol iz Nina, navodi se u nekim spisima, koristila se u kuhinjama rimskih careva. Koliko je bila cijenjena, potvrđuje podatak da su rimski vojnici dobivali plaću upravo u ninskoj soli. Mletačka Republika kupila je solanu 1423. godine i ubrzo, zbog monopola na tržištu, ugasila njenu proizvodnju. Pet stoljeća sol se nije proizvodila, ali prostor solane nije potpuno odumro. To je omogućilo obnovu proizvodnje u 20. stoljeću, 1954. godine solana je u Ninu ponovo proradila. I opstala do danas. Proizvodni ciklus, kao i u ostalim našim solanama, traje od kasnog proljeća do rane jeseni. Posljednjih godina proizvodnja u Ninu kreće se oko 3.200 tona soli, opet ovisno o vremenskim prilikama.

Jasmin Mekić, glumac HNK-a Ivana pl. Zajca gradi zapaženu kazališnu i televizijsku karijeru

POSLUŠAO SAM RODITELJE I UPISAO MEDICINU. I BJEŽAO NA PREDAVANJA IZ GLUME

Proveo sam godinu dana, dao par ispita, ali sam usporedno bježao s predavanja i odlazio na predavanja iz glume na akademiju koja je bila udaljena nekih 500-tinjak metara od medicine. Na kraju sam uzeo papire s medicine. Nisam ih kopirao, već sam ih uzeo, onako nadobudno. Ne znam, imao sam jednostavno taj osjećaj da je to to. Takvu sam želju izgleda imao da nije bilo šanse da ja ne prođem. I evo, na kraju sam prošao i na kraju su i roditelji to prihvatili i ponosni su

Edita BURBURAN

Glumac Jasmin Mekić, član ansambla HNK-a Ivana pl. Zajca u Rijeci, već gotovo dva desetljeća gradi zapaženu kazališnu i televizijsku karijeru. Trenutačno ga gledamo u predstavi »Tri sestre, ja«, dok je široj publici postao poznat kao jedna od glavnih uloga u nedavno završenoj TV noveli »Sjene prošlosti«, a uskoro ćemo ga gledati u novoj dramskoj seriji »Divlje pčele«.

Rođen u Tuzli, Mekić je isprva krenuo stopama roditeljskih želja i upisao studij medicine, no ljubav prema glumi brzo ga je odvela drugim putem. Kriomice je pohađao predavanja na akademiji, a kasnije se školovao i u Sjedinjenim Američkim Državama. Predavao je glumu na Akademiji u Tuzli, a u Rijeci, gdje živi i radi posljednjih godina, ostvario je više od šezdeset uloga u kazalištu te niz televizijskih nastupa.

Izvan pozornice, Mekić vodi miran obiteljski život sa suprugom Annom Dumičić, pravnicom, i njihovim petogodišnjim sinom. Kad

nije pod svjetlima reflektora, najradije se, kako kaže, posvećuje upravo njima.

Završila je serija »Sjene« prošlosti u kojoj igrate glavnu mušku ulogu Šimuna Novaka, kojim ste osvojili gledateljstvo, posebice, ženski dio publike. Kakav je bio vaš prvi dojam kad ste pročitali scenarij i kakav je danas?

- Nije se puno promijenio, scenarij je dobro naspisan, ipak radili su ga profesionalci koji znaju svoj posao. I prije toga igrao sam u nekoliko filmova, serija, pa mogu reći kako scenarij ima sve osnove koje obilježavaju dobar scenarij i projekt. Ima formu koja jasno zadaje parametre i zakonitosti TV serije koja danas mora biti uvjerljiva. Dakle, danas serije nisu više naivne, što je važno istaknuti, a ni gledatelji više nisu naivni kao nekad. Zaplet koji se događa u Sjenama prošlosti je pomogao nam je otključati razne situacije kao i likove koje smo tumačili. Publika je sama vidjela i prepoznala kvalitetu te serije. Prošla

OSTAJEM U RIJECI

Pretpostavljam kako imate mogućnost graditi karijeru izvan Rijeke, ali uvijek se vraćate. Čime vas je Rijeka pridobila, osjećate se Riječaninom?

- O da, sad se već osjećam Riječaninom! I prije sam, jer Rijeka je grad koji uvijek prihvaćala različitosti, drugačije ljude, sve ljude zapravo. I to se vidi u mentalitetu samih Riječana i Riječanki. Na neki način poseban grad. Grad u kojem nećete vidjeti coloseume ili dvorce, ali grad koji će vas pridobiti dobrim duhom, dobrom pozitivnom energijom. Naravno i podneblje je predивно. To što se nalazim na vratima Jadrana, s pogledom na Kvarner, Istra vam je jako blizu, Krk s druge strane, Opatija, Lovran, Ičići, nema veće ljepote. Pa samo kad vidite svaki vikend zagrebačke tablice, jer su svi došli po lijepom danu popiti kavu u Lovranu ili ručati u Opatiji, onda vam je sve jasno. Da, ali opet istina, grad ne čine zgrade nego grad čine ljudi. Tako da me

i Rijeka na neki način zadužila i sa svojim pričama. Bilo je i ponuda iz Zagreba, ali ako me pitate, Rijeka je ipak sredina u kojoj bih volio nastaviti živjeti sa svojom obitelji i gdje bih volio da moj sin odraste.

Osim glume u Rijeci ste pronašli životnu partnericu, pravnicu Annu Dumičić, a sljedeće godine u veljači na Valentinovi slavite i deset godina vašeg veze...

- Da, upoznao sam svoju Annu. To me je definiralo, a još kad nam je došao sin ta se priča jako lijepo zaokružila. Moram priznati da me obiteljski život ispunjava, spušta loptu, vraća me u ugodnu lijepu realnost. Ako je ovo čim se bavim veliki hajp, energija, ovo je već na neku foru smiraj i nešto jako lijepo, iskreno, mirno, čisto. A od kud' vam je podatak da će biti deset godina?! Da, deset godina nam se bliži! smijeh.. I da, planiramo neko lijepo putovanje.

je puna godina dana, možda i više, od prve klapa. Tako da, zaista sam ponosan što sam imao priliku biti u takvom projektu.

DOBAR SCENARIJ I DOBRA PODJELA

Je li predviđena i treća sezona »Sjena prošlosti«?

- Nažalost, nije. Dakle, ovo je franšiza za one koji nisu upućeni. RTL je otkupio prava franšize, dakle kupio franšizu koje imaju kao i sve zakonitosti prema ugovoru. Dakle, ova serija ima svoj scenarij, ajmo reći

kostime, scenografiju koja ne smije puno odstupati. Ali, da, nažalost, nije predviđena treća sezona, iako bi možda mnogima bilo drago da ide i treća sezona.

Najavljujete novu seriju »Divlje pčele«, kakav je vaš glumački zadatak u njoj, možete li bar dati naslutiti o čemu se radi?

- A, da, pa evo, krećemo s novom serijom, novim projektom, »Divlje pčele«. To je jedna epohalna serija, također franšiza, ovaj put Grčka. Postavljena je u 50-im godina prošlog stoljeća na prostoru

Hrvatske, Dalmatinske zagore, u vrijeme Jugoslavije. Direktori fotografije su se zaista potrudili, a i producenti su napravili jako dobar »cast«. Dakle, serija prati tri sestre, Runje kojima je umro otac. Majka im je umrla ranije, a nakon smrti oca naslijedile su imanje na koje su neki moćnici bacili oko. Tri hrabre žene suočene s patrijahalnim okruženjem 50-ih godina, koje prolaze kroz pakao. Serija je naspisana u tri dimenzije, s puno drame, zapleta, ljubavnih trokuta, pa čak i ubojstvom. Mislim da će publici biti

dosta napeto gledati takvu seriju, s obzirom na to da takav tip serije nije postavljen u Hrvatskoj barem zadnjih 15-ak godina.

Kažete kako je i nova serija kao i »Sjene prošlosti« zapravo napravljena prema franšizi, što to točno sve podrazumijeva kada se serija snima prema ponuđenoj licenci?

- Franšiza je isti recept koji se treba koristiti, koji se mora po zakonu i po ugovoru koristiti od strane onog koji je otkupio tu franšizu. Pojednostavljeno rečeno, djeluju poput nekih drugih djelatnosti poput restorana, trgovina i slično. Riječ je o zakonitostima koje se moraju poštivati. »Sjene prošlosti« su polučile uspjeh, a vjerujem kako će isto biti i s novom serijom »Divlje pčele«.

Podrazumijeva li to nedostatak domaće produkcije, odnosno dobrih scenarija?

- Nažalost rekao bi da je tako. Prema starom nepisanom pravilu u našem svijetu, dobar scenarij i dobra podjela je 90 posto odradenog posla. Tako da mislim da nama fali dobrog scenarija. Ali, nove generacije koje upoznajem radeći s njima u kazalištu i izvan kazališta daju naslutiti da će se i to ispraviti u sljedećim godinama. Film već i sada imamo jako dobar.

SET I KAZALIŠTE

»Sjene prošlosti« snimale su se na 24 seta objekata koji su posebno sagrađeni za ovu seriju. Koliko je to naporno za vas glumce? Naime, dnevno ste snimali i po 20-tak scena?!

- Moram priznati naporno je. U samom studiju postoje dvije grupe snimatelja, odnosno kako mi zovemo uniti, odnosno dvije jedinice. Prva jedinica radi scene samo u studiju. Studio u Jadran filmu tako je i napravljen, na dva kata, s puno soba, odnosno interijera. Druga jedinica bavi se samo lokacijama. Događalo se u tom 12-satnom radnom danu snimanja, da ujutro snimamo u studiju, a onda nas se vozi na lokaciju, primjerice Zaprešić, što je nekih sat vremena od studija. Snimamo dvije, tri scene i vraćam se ponovno u studio. Predvečer, oko šest, sedam završavamo radni dan. Moram priznati da je bilo naporno, često smo za vrijeme vožnje koristili vrijeme da popričamo o nekoj sceni, o nekim odnosima ili čak da prodemo samo u scenu. Ponekad smo se i malo zabavili, ali zaista jako rijetko. Morali smo se koncentrirati na veliku količinu scena i teksta koje smo imali za pripremiti. Recimo, Jelena Perčin i ja smo imali zaista puno scena. Jelena čak i više od mene, jer je igrala, pored Marine Fernandez, glavnu žensku ulogu. Bili smo svakodnevno od jutra do navečer na setu, ali ako voliš što radiš, ništa nije teško.

Kad ste se odmarali?

- Pa kad bih stigao! Obitelj mi je bila u Rijeci i jako mi je bilo važno upaliti auto u subotu navečer i doći u Rijeku provesti nedjelju s obitelji i vratiti se ponedjeljkom ranom zorom u Zagreb. Naravno da je to dugoročno neodrživo. Mislim da moram tako raditi, odvojen od obitelji idućih četiri, peti ili šest godina, sigurno ne bi bilo pametno. Ali evo, zaista imam divnu obitelj koja ima puno razumijevanja za moj posao. I jako sam sretan zbog toga. Odmarali smo se, imali smo nekih pauza snimajući, recimo, oko blagdana 15-ak dana, pa onda je bila ljetna pauza od 15-ak dana.... Ali, ipak, ne stignete se odmoriti. Ta količina snimanja ostaje u vašem tijelu. Ponekad se činilo, kad bismo se vratili, kao da nismo ni otišli. Uzela nas je ta serija, a i mi smo prihvatili nju.

Trenutačno igrate i u Rijeci u predstavi »Tri sestre, ja«. Uspijevate li odgovoriti svim zadaćama?

- I taj proces je trajao nekih mjeseci i to vrlo intenzivno. Koncept koji nam je donio Boris Liješević je vrlo interesantan. Nije se bavio samo Čehovom već i nama samima,

glumcima. Napravili smo efekt, ali ne onaj koji Brecht ima u svojim komadima. To je lijepa priča gdje svaki lik dolazi do svoje katarze. Izlazimo iz lika i obraćamo se publici sa svojim zapažanjem, životnim iskustvom, možda i nekim željama. I te priče koje moje kolege i kolegice pričaju su zaista dirljive i sjajne. Mislim da je to ovom našem Čehovu dalo jako nježnu, lijepu i pitku notu. Ponosan sam na to. I mislim da smo napravili jako dobar posao. Ja mislim da sam unatoč svim obavezama snašao se kao što to i uvijek učinim. Nisam imao veći zadatak, ali nadam se da sam uspio odgovoriti. I evo, ja bi ovim isto tako pozvao publiku da nas pogledaju, jer ćemo sigurno igrati u našoj zgradi ovu predivnu predstavu.

DVIJE STRANE MEDALJE

U riječkom HNK-u odigrali ste brojne uloge, a je li točno da ste na Akademiji dramskih umjetnosti u Tuzli pokrenuli kolegij filmske glume?

- Da, po završetku Akademije dramske umjetnosti Tuzla, ja sam dobio ponudu da ostanem na Akademiji i da radim kao asistent iz predmeta gluma. To mi se u početku činilo jako privlačno. Na taj način stjecao sam iskustva koja nisam osvijestio u procesu dok sam studirao. Imao sam dobrog profesora kome sam ostao asistent i od kojih sam nastavio učiti. Međutim, ono što je problem naših akademija, mi nemamo ovdje ni jedan predmet koji se bavi filmom ili televizijom uopće. Pa smo mi, mladi, bili osuđeni snalaziti se. Dolazili smo u situaciju gdje smo možda i mogli dobiti ulogu, ali redatelji i producent nemaju puno vremena baviti se sa mladim i neiskusnim, pa je sve uvijek završavalo na način da su angažirali starije i iskusnije kolege i kolegice. Našao sam stipendiju California State University, Long Beach 2007. godine iz oblasti filmske glume. Otišao sam godinu dana kao stipendist, vratio sam se s tim iskustvom i pokrenuo sam jedan semestar. Taj predmet filmska gluma je zapravo samo jedan semestar, ali opet, koliko-toliko, dovoljno za mlade da steknu taj osjećaj.

Čini se da ste već tada imali želju za kamerom, koliko je za vas osobno različito pripremati se za kazališnu scenu odnosno kameru?

- Kamera kupi detalje, a kazališna scena je ipak nešto ekspresivnije. Dakle, kazališna scena je ogromna, vi ste na njoj mali pa da bi se čuli i da bi se vidjeli morate doprijeti do zadnjeg reda. Kamera kupi detalje, onaj mig, vaš mali živac koji vam poskoči ispod oka, će uhvatiti i nju ne možete lagati. U tome je razlika, pred kamerom bih se generalno smirio, a na kazališnoj sceni bih pojačavao pokret ili govornu radnju. Rekao bih kako su to dva različita medija jednog te istog novčića.

POVRATAK IZ AMERIKE

Je li istina kako je gluma bila ljubav na prvi pogled, naime najprije ste krenuli na studij medicine, a onda ste odlučno skrenuli prema glumi. Što vas je dovelo takvoj odluci?

- Da, je istina. Istina je da je bila ljubav na prvi pogled. Prije toga, naravno, nisam znao što ću sa sobom u srednjoj školi, ali sam se upoznao sa dramskim tekstom i glumom u trećem razredu gimnazije zahvaljujući našoj profesorici književnosti i tu se počela razvijati ta želja. Međutim, sve mi je bilo općenito i dosta nejasno. Onda sam dobio priliku otići u Ameriku i završiti taj četvrti razred u New Jerseyu, u Depford, u srednjoj školi, koji ima ogroman teatar i svoju produkciju. Radila se predstava Brljantin. Ja sam se prijavio za glavnu ulogu koju nisam dobio, ali sam dobio neku manju i pod svaku cijenu želio sam biti dio tog mehanizma teatra, kazališta. Sve me zapravo

U novoj seriji
»Divlje pčele«

PRESS

„Koncept koji nam je donio Boris Liješević je vrlo interesantan. Nije se bavio samo Čehovom već i nama samima, glumcima. To je lijepa priča gdje svaki lik dolazi do svoje katarze. Izlazimo iz lika i obraćamo se publici sa svojim zapažanjem, životnim iskustvom, možda i nekim željama. I te priče koje moje kolege i kolegice pričaju su zaista dirljive i sjajne. Mislim da je to ovom našem Čehovu dalo jako nježnu, lijepu i pitku notu

„Po završetku Akademije dramske umjetnosti Tuzla, ja sam dobio ponudu da ostanem na Akademiji i da radim kao asistent iz predmeta gluma. To mi se u početku činilo jako privlačno. Na taj način stjecao sam iskustva koja nisam osvijestio u procesu dok sam studirao. Imao sam dobrog profesora kome sam ostao asistent i od kojeg sam nastavio učiti. Međutim, ono što je problem naših akademija, mi nemamo ovdje ni jedan predmet koji se bavi filmom ili televizijom uopće

Kamera voli detalje, a scena je nešto ekspresivnije

zanimalo, ne samo gluma, zanimala me i scenografija i režija i glazba i tako dalje, sve što je vezano za glumu. U Americi mi se definirala ta želja i postala jasna. Od tada sam govorio da je to put kojim želim ići. Po povratku u Bosnu, u svoju rodnu Tuzlu nisam imao hrabrost odmah u startu reći roditeljima - e, ljudi ja idem na akademiju. Odgajali su nas da ih poštujemo i poslušao sam ih i krenuo na medicinu. Proveo sam godinu dana, dao par ispita, ali sam usporedno bježao s predavanja i odlazio na predavanja iz glume na Akademiju koja je bila udaljena nekih 500-injak metara od medicine. Na kraju sam uzео papire s medicine. Nisam ih kopirao, za slučaj da padnem na akademiji da se mogu vratiti već sam ih uzео, onako nadobudno, i predao sam na akademiji. Ne znam, imao sam jednostavno taj osjećaj da je to to. I s takvim osjećajem sam išao. Takvu sam želju izgleda imao da nije bilo šanse da ja ne prodem. I evo, na kraju sam prošao i na kraju su i roditelji to prihvatili i ponosni su, ali u početku nisu imali razumijevanja za to. Naravno, ne krivim ih. Ipak su roditelji. Pokušavaju nas, mlade, svojih djecu iznijeti na taj pravi put i onda donose odluke umjesto nas. Mislim da je to na Balkanu glavni problem. Što je tebi roditelj i dalje roditelj i s 90 godina. Majka će te i kad budeš imao 60 godina opet pitati jesi li jeo, to je naš mentalitet i treba ga tako prihvatiti i ja tome ne zamjeram.

Izjavili ste i kako ste se u glumu zaljubili kroz suvremeni ples. Kako ste to dogodilo? Znači li to da ste i dobar plesač?

- Moram priznati imam pokrete. Treba ih razraditi, ali ih imam. Puno bolje nego pjevanje. Ali, po povratku iz Amerike, tada nisam znao da je osnovana akademija u momu gradu. Poznavao sam prijatelja koji se bavio plesom. I rekao sam daj što god, daj bilo kakav umjetnički, scenski izričaj. I tako sam se zapravo počeo baviti plesom na neko vrijeme dok nisam otišao na akademiju.

Zbog rata dio ste školovanja proveli u podrumima. Srednju školu ste završili ste u Americi, Akademiju Tuzli, a onda ste se ponovno vratili u Kaliforniju. Jeste li ikad željeli ostat i u SAD-u?

- Da, tada sam razmišljao o tome, ali prije sam razmišljao kada sam imao osamnaest godina, kada sam prvi put otišao Ameriku. Drugi put sam zapravo malo drugačijim očima, zreljim očima gledao i Ameriku i cijelo to društvo. Ruku na srce to je bilo 2007. dio osme, prije velike recesije. I još uvijek je Amerika tad, po mom mišljenju, bila Amerika. Od tada se zapravo gubi svaki onaj stari san o Americi. Amerika više nije »dreamland« i da se ljudi ne zavaravaju. Tada, kada sam bio 2007. na 2008. u Kaliforniji, imao sam ponudu da ostanem kao profesor, da radim kao profesor na sveučilištu u Kaliforniji, ali nisam htio, jer po povratku na svoje sveučilište u Tuzli opet sam imao plan kako ću jednog dana sigurno otići i baviti se zapravo glumom. Pedagogija je divan poziv, ali mislim da je gluma ta prva ljubav zbog kojeg sam i krenuo u ovu priču. Jednog ću se dana sigurno vratiti i pedagogiji, ali s druge strane u Americi biti glumac to je, kako bi rekao, lutrija. Ja sam to primijetio i prepoznao još tada kada sam imao 27 godina. I kako bi rekao, nisam htio živjeti u tom konstantnom strahu, hoće li biti nešto, neće li biti nešto, tražiti agenta, tražiti ovo ili ono i možda na kraju završiti radeći nešto potpuno deseto. U tome sigurno ne bih bio sretan. Istina je, u Americi bih našao posao u roku od par sati. Ali ne bi to bilo to, ne bi možda bila gluma. Velika je tamo konkurencija i mnogo je kolega koji još uvijek pokušavaju, ali ništa od toga. Vratio sam se ovdje i osjećao puno bolje naučivši na ovim našim prostorima o tome što je gluma i kako glumiti.

»Nova kuharica« Marxa Rumpolta, glavnog kuhara kneza od Mainza iz 1581. godine

NAŠU NAJSTARIJU KUHARICU UKRAO JE MILES, A VRATIO PUNTIJAR

Poznati kuhar i ugostitelj Zlatko Puntijar u Njemačkoj je nabavio dobru kopiju knjige koju je Aleksandar Miles u svojem višegodišnjem pljačkanju NSK-a u Zagrebu 1980-ih godina zauvijek otuđio. Dao ju je prevesti, kopirati na ručno rađenom papiru, uvezati u kožni omot i poklonio je Sveučilišnoj knjižnici. Knjigu je s njemačkog preveo profesor Dragutin Horvat, a radi se o izdanju koje svjedoči o hrvatskoj gastronomiji toga doba

Siniša PAVIĆ
Snimio Davor KOVAČEVIĆ

Najstarija kuharica koja je postojala u Hrvatskoj bila je »Nova kuharica« Marxa Rumpolta, glavnog

kuhara kneza od Mainza. Bio je on vrhunski kuhar, radio je po Europi u puno dvorova, da bi završio kod kneza od Mainza koji mu je i financirao štampanje knjige 1581. godine. Kao što rekoh, to je najstarija kuharica koja je postojala u Hrvatskoj. Nažalost, kada je Aleksandar Miles pokrao Sveučilišnu biblioteku između ostalog je ukrao i tu kuharicu, priča nam u startu Zlatko Puntijar, ugostitelj i kuhar s pedigreeom, zaljubljenik u povijest i kuhanje, baštinik duge

tradicije te strastveni kolekcionar kuharica.

Ima ih on nekoliko tisuća, među njima je i iznimno vrijednih, rijetkog nekog štiva. Jer ako kojoj kuharici povijesnog značaja priprejeti izumiranje tu je Puntijar da ih preveđe, štampa, poklanja, dijeli i prodaje, pa da uskrsnu i ožive. Da ožive pa da se ne zaboravi da smo na ovim prostorima vrhunska gastronomija njegovala od starine. Nego, Miles...

- Je li on to kuharicu slučajno

JELEN NA MAĐARSKI

SASTOJCI ZA 4 OSOBE:

manja glavica luka, 0,8 kg jelenjeg mesa, 1 jabuka, žličica senfa, malo papra, soli i cimeta, 100 g krušnih mrvica, 15 - 20 badema, 15 - 20 grožđica, 1 dl ulja ili 0,10 kg masti

PRIPREMA:

Propirjati luk, dodati meso, podliti goveđim temeljcem, dodati ribanu jabuku, senf, papar, sol i cimet. Kada se dobro propirja, po potrebi zgusnuti krušnim mrvicama, a pred kraj dodati drobljene bademe i sitno sjeckane grožđice.

OSTAVITE RECENZIJU

Kakva je odnos gajio Rumpolt sa svojom čitalačkom publikom, svjedoči i zaključak pisan za sam kraj »Nove kuharice«. U njemu autor među ostalim veli: »Nakon što sam te, dragi moj blagonakloni čitatelju, uputio kako da pripravljaš i zgotavljaš najrazličitija jela kako

sam znao i umio, ne ostaje mi drugo no da te zamolim da moj trud i rad ocijeniš iskreno i bez zlih primisli. Jer nakana je moja bila da na najbolji način ono što shvatih i naučih drugima podarim i da i oni od mog znanja koriste imaju.«

Biblija i kuharice - knjige koje su se najviše tiskale prije više stoljeća

“Hrvatska je križanje putova, vojnih, trgovačkih i svih mogućih. I mi nikada nećemo znati koja su jela k nama došla, a koja su od nas otišla. Osnovna je stvar je ta da je nešto što se kod nas priprema 100, 200, 300 godina, naše jelo. Zašto? Zato što se prilagodilo našim ukusima

odnio iz knjižnice, ili namjerno, pitamo.

- Namjerno najvjerojatnije, smješka se Puntijar.

IDENTIČNA ORIGINALU

Bilo kako bilo Puntijar je u Njemačkoj nabavio dobru kopiju knjige, pa je dao prevesti, kopirati na ručno radenom papiru, uvezati u kožni omot, sve da je posve nalik originalu.

- I poklonio sam je Sveučilišnoj biblioteci, ako nema original bar da ima jednu kopiju, ističe Puntijar.

Knjigu je s njemačkog preveo profesor Dragutin Horvat. I evo je, kako kaže Puntijar, posve identične originalu, sa svim ilustracijama, u gotici pisana.

- Sad imamo knjigu koja svjedoči o hrvatskoj gastronomiji toga doba. Jer, nije ta knjiga bila u Hrvatskoj za ukras, nego za korištenje, ističe Puntijar.

Nije, dakako, ovo bila jedina kuharica iz tog dalekog nam doba, spomenut će Puntijar i kuharicu Bartolomea Scappie i njeno prvo izdanje iz 1570. godine, baš kao i izdanje iz 1624. godine.

- Ako Bog da i nju će izdati u hrvatskoj verziji, ali, kako se to veli, moramo ići štengu po štengu, kazuje Puntijar.

Nego, koji su to motivi vodili kneza od Mainza da uopće naloži tiskanje kuharice svoga glavnog kuhara?

- U to doba bilo je to i profitabilno. Knjige nisu bile jeftine. Tko ih je kupovao!? Plemstvo i građanstvo. Bile su knjige i prestiž. Pogledamo li kasnije doba vidjet ćemo da su bake, ili mame, kćerima ili unukama oporučno znale ostavljati kuharice. To je pokazatelj koliko je knjiga, koliko je kuharica, bila vrijedna, jer oporučno se ostavljaju samo velike vrijednosti, objašnjava Puntijar.

SASTAVNI DIO EUROPE

Biblija i kuharice, to su knjige koje su se najviše tiskale. No, što to pogoni Puntijara pa da već godinama ulaže svoja sredstva samo da bi iz zaborava vratio kuharice stare par stotina godina!?

- Zato što su te kuharice pokazatelj da je kultura stola kod nas bila itekako razvijena i prisutna. I to ne samo na razini Hrvatske već na europskoj razini. Pokazuju kuharice da smo uvijek bili sastavni dio Europe u svim segmentima, ne dvoji Puntijar.

- Mislite da to zaboravljamo, pitamo.

- Ne da zaboravljamo, nego smo zaboravili. Sva strano nam je super, a podcjenjujemo svoje. A imamo toliko važnih, bitnih i vrijednih stvari, kritičan je Puntijar.

Iz povijesti, ne sumnja Puntijar, možemo izvući jako puno poveznica koje se, na koncu, i marketinški mogu i moraju koristiti.

- Svi drugi ih koriste. U Americi

koja nema nikakvu povijest vozit će vas satima da bi vam pokazali kamen na kojem je sjedio Bik koji Sjedi, a mi koji itekako imamo što pokazati to ne radimo, kritičan je Puntijar.

Vratimo se mi »Novoj kuharici«. Čudesna je lepeza namirnica u to doba korištene, od paunova, labudova i tuljana, do bogatstva začina.

- To je samo pokazatelj da smo bili u trendu, naglašava Puntijar.

U knjizi tako recepti za velikaše, ali i za selo i za građanstvo. U knjizi jelovnik za mrsne dana, ali i za posne. Je li to knez od Mainza imao prosvjetiteljskih na mjera kad je dao tiskati kuharicu?

- Normalna stvar! Bez daljnjeg! Tko god je izdavao knjige djelovao je prosvjetiteljski, naglašava Puntijar.

EGZOTIČNA PERAD

U knjizi, veli Puntijar, i dvadeset recepata za purana, a puran je tek 1519. godine došao u Europu iz Amerike. Brzo se širilo sve i zahvaljujući ljudima poput kneze od Mainza i kuharice poput Rumpoltove. U oko upada i činjenica da su se tu, u gastronomskom smislu, kontinenti more savršeno slagali i spajali, sljubljivali. Riba je svježa dolazila iz mora na kontinent. Puntijar će tu spomenuti Kuharicu Nikole Zrinskog.

- U njoj je, primjerice, narudžba za čakovečki dvorac u kojoj je svježa morska riba, kamenice, hobotnica i malvazija. Sve je došlo iz Bakra, luke Zrinskih. Preko nje su išli i začini i riba, priča Puntijar.

Kako je riba svježa dolazila iz Bakra do Čakovca, pa još u vrijeme bez čudesa kao što je automobil!? Našao je Puntijar odgovor i na to, kako u Kuharici Zrinskog tako i u »Narodnom gospodarstvu« od autora Magdića.

- Pišu oni kako se riba može održati tri dana na suhome, a da poslije pliva. Tako da se kruh namoči u rakiju pa se stavi ribi u usta. To je umiri, a čim je mirna ne troši puno kisika. Tri dana ostane živa, objašnjava Puntijar.

Nije on doduše probao taj recept koji ribu drži dugo na životu i kad je na suhom, ali jest već zaronio u kuhanje nekih recepata iz Rumpoltove kuharice. Izvukao je van ono što će oživjeti i staviti na jelovnik svoga restorana, možda je, priznaje, malo i pretjerao s brojem odabranih recepata koje će reinterpretirati, ali želja mu je svih isprobati i prilagoditi današnjem vremenu. Samo, u knjizi je recepata na tisuće.

- Puno je toga što se danas ne koristi u prehrani, poput labudova, paunova, a tada nije valjda bilo ptice koja nije bila na jelovniku. Ali ima puno interesantnih segmenata koji su vrijedni toga da ih se pokuša vratiti u današnju kulturu jedenja, ističe Puntijar.

PREHRANJIVANJE NIJE UŽIVANJE

I u pravu je, ma tko će to danas sve stići kad živimo brzo i hranimo se još brže!?

- Gledajte, jedno je prehranjivanje,

“Naše kuharice pokazatelj su da je kultura stola kod nas bila itekako razvijena i prisutna. I to ne samo na razini Hrvatske već na europskoj razini. Pokazuju kuharice da smo uvijek bili sastavni dio Europe u svim segmentima

Reizdanje Nove kuharice iz 16. stoljeća

U KUCHARICI NIKOLE ZRINSKOG NALAZI SE NARUDŽBA ZA ČAKOVEČKI DVORAC U KOJOJ JE SVJEŽA MORSKA RIBA, KAMENICE, HOBOTNICA I MALVAZIJA. SVE JE DOŠLO IZ BAKRA, LUKE ZRINSKIH. KAKO JE RIBA SVJEŽA DOLAZILA IZ BAKRA DO ČAKOVCA, PA JOŠ U VRIJEME BEZ ČUDESA KAO ŠTO JE AUTOMOBIL!? NAŠAO JE PUNTIJAR ODGOVOR I NA TO, KAKO U KUCHARICI ZRINSKOG TAKO I U »NARODNOM GOSPODARSTVU« OD AUTORA MAGDIĆA. PIŠU ONI KAKO SE RIBA MOŽE ODRŽATI TRI DANA NA SUHOME, A DA POSLIJE PLIVA TAKO DA SE KRUH NAMOČI U RAKIJU PA SE STAVI RIBI U USTA. TO JE UMIRI, A ČIM JE MIRNA NE TROŠI PUNO KISIKA

a drugo uživanje u hrani. A mi moramo uživati u hrani, upozorava Puntijar.

Moramo uživati i moramo se, kako kaže, držati svoga podneblja.

- Turizam ne možemo graditi na hamburgerima i špagetima već na našoj hrani i na našim namirnicama. To je osnovno, a onda idemo dalje, ističe Puntijar.

Pritom priznaje da ga ljuti kad se

u nas govori o utjecajima stranih kuhinja na onu našu.

- Jeste ikada čuli od nekog Austrijanca da je spomenuo utjecaje strane kuhinje na austrijsku!? Niste, dakako. A Bečka kuharica je kuharica cijele Austro-Ugarske čiji smo i mi bili dio. I nisu to utjecaji stranih kuhinja na hrvatsku, nego su iz Hrvatske utjecaji išli prema van. A znate li zašto!? Mi imamo

Krapinskog pračovjeka, a i taj je morao nešto jesti, smije se Puntijar.

Propagirati svoju gastronomiju, podići marketinški ono što imamo, to je imperativ, ne sumnja Puntijar. U krajnjem slučaju marketinški je djelovao i sam Rumpolt kuhajući posvud po Europi, sakupljajući recepte pa ih prilagođavajući sukladno tome gdje boravi. Što se pak kuharice njegove tiče, lije-po je vidjeti da se vodilo računa o tome da nitko tu ne bude gladan kojeg god da je društvenog sloja. Pritom se, upozorava Puntijar, ne bi trebali zavaravati činjenicom da je puno recepata za bezmesne dane. Nije to vezano samo uz imanje i nemanje, bezmesnih recepti su tu i za bogataše i sirotinju iz pukog razloga što se u to doba skoro pola godine postilo.

- Puno je u knjizi segmenata, danima se o njime pričati može, zaključuje Puntijar.

Interes za povijest kriv je za kolekcionarstvo Zlatka Puntijara. Kriv je, veli, njegov veliki, nažalost pokojni, prijatelj Mladen Kuzmanović koji mu je pričao i Birlnigu i drugim autorima i kuharicama u smislu jezika, hrvatske riječi, ponajprije.

- Zaintrigiralo me i krenuo sam u istraživanje, ali samo u segmentu gastronomije. Tako je počelo. Danas imam preko 3.000 kuharica. A i sami Birling, u prvoj kuharici koja je tiskana na hrvatskom jeziku iz 1813. godine, veli da je dio recepata skupio, a dio preveo iz Bečke kuharice koja je već onda izdana trideseti put. To je kuharica Marie Eleonore Rosalie, prvo izdanje 1696. godine, a ja imam izdanje iz 1709. godine, priča Puntijar.

VESELJE I KAD NE USPIJE

No, dade li se reći što su to Hrvati konkretno dali toj carskoj kuhinji, što je ono baš naše?

- Hrvatska je križanje putova, vojnih, trgovačkih i svih mogućih. I mi nikada nećemo znati koja su jela k nama došla a koja su od nas otišla. O tome i ne treba razmišljati. Osnovna je stvar je ta da je nešto što se kod nas priprema 100, 200, 300 godina naše jelo. Zašto? Zato što se prilagodilo našim ukusima. Zgodan je primjer u Kuharici Zrinskog gdje kuhar navodi sve namirnice kako ih je gazda napisao, da bi zatim napisao: »I onda metneš jabuke, ali bolje je bez jabuka«, pojašnjava Puntijar.

Kazat će Puntijar i to da je »Nova kuharica« idealna za mlade kuhare da u njoj nađu recept pa ga maštovito naprave u modernoj verziji. Ne piše, uostalom, zalud Rumpolt kako je »Nova kuharica« prvi udžbenik za profesionalne kuhare toga doba. Puntijar je primjerice odabrao recept za jelena na mađarski. Taj će na jelovnik njegovog »Starog Puntijara« sigurno. I taj će ga, baš kao i drugi neki recept iz »Nove kuharice« vratiti malo više u kuhinju. Premda priznaje da mu je zadnjih godina ovo istraživanje zabava, dok kuhanje prepušta drugima.

- Veselje je i ako recept uspije i ne uspije. Najveće je veselje ako uspijete uz kreativnost i maštu sve dovesti do nečeg finog, a da temeljni recept ostane takav kakav je. Jer, namirnice prije 500 godina su bile čisto drugačije, ukusi ljudi su bili drugačiji, začini su bili drugačiji jer su se transportirali dulje i u vrećama u kojima su hlapili, ističe Puntijar.

Samo, svaka strast i košta. Sve ovo tiskanje starih kuharica košta. Pitamo Puntijara je li mu pomalo žao što je u ovoj priči poprilično usamljen?

- Meni je draže da sam sam. Nije sam od onih koji očekuju od nekoga nešto. Moj interes je prodati određeni broj knjiga da pokrijem troškove i ja sam zadovoljan. Pa da idem opet dalje, veli Puntijar.

Ne čudi stoga što već planira novi projekt. A može li starije, odnosno može li starija kuharica od ove!?

- Može, može, smješka se Puntijar.

Kopija ukradenog primjerka i novo izdanje kuharice iz 1581. godine

Luka Škabić odlučan u namjeri da njegova strast prema putovanjima preraste u životni poziv

U centru za žirafe

Obišao sam slam Kimbere, siromašni dio Nairobija koji nikoga ne ostavlja ravnodušnim. Djeca ondje nemaju gotovo ništa. Nerijetko se moraju zadovoljiti jednim jedinim mangom dnevno. Njihove učionice nalikuju šupama s postavljenim daskama. Ipak, ta djeca uvijek goste dočekuju s osmijehom. Tu sam prvi put shvatio koliko je važno biti bolji čovjek i cijeniti ono što imamo kaže Škabić

Liam OBIĆ

Svoju istinsku ljubav prema putovanjima istarski PR-ovac Luka Škabić pretvorio je u veliko životno iskustvo. Na izboru za Miss i Mistera turizma Hrvatske 2023. godine osvojio je titulu drugog pratitelja i donio priznanje rodnoj Istri. Danas radi u Arheološkom muzeju Istre, gdje je zadužen za vođenje protokola i odnosa s javnošću.

- U svom poslu spajam umjetničke

talente i ljubav prema kulturi, pa za sebe volim reći da sam umjetnik, naglašava Luka Škabić.

Dodaje kako njegova ljubav prema putovanjima potječe još iz ranog djetinjstva.

- Još kao mali, uvijek smo vukli kofere, s roditeljima obilazili hotele i nova mjesta. Ipak, najveći utjecaj na mene imala je emisija »Idemo na put s Goranom Milićem«. Naš poznati novinar obišao je cijeli

svijet i upravo je on u meni probudio želju za istraživanjem, kaže Škabić.

JEDAN MANGO DNEVNO

Priznaje kako na putovanjima nikada nije sam.

- Najčešće me prati moj uzak krug dragih prijatelja. Bez njih se sigurno ne bih odvažio na neka putovanja, a tako je bilo i s Afrikom - oba puta. Njihova podrška i društvo bili su presudni, objašnjava.

Na ideju za odlazak u Keniju došli su sasvim spontano.

- Jednom prilikom razgovarao sam s prijateljima, s kojima sam ranije bio u Maroku, koliko bi bilo divno ponovno otići u Afriku. U toj nekoj žurbi odabira destinacije, izbor je pao na Keniju. U početku nisam znao u što se upuštam. Govorili su mi doma kako su tamo i dalje prisutne epidemije poput malarije, pa sam se dobro raspitivao

Ručak u Diani Beach

Diani Beach

„Jede se i puno žitarica, posebno ječma, ali ono što njihovu kuhinju čini posebnom su egzotični dodaci poput avokada i kokosa. Klima je bila ugodna - vruće, ali bez vlage. Zbog jakih sunčevih zraka morali smo koristiti kreme za zaštitu, jer čak i domaće stanovništvo često zadobije opekline

Luka Škabić u slamu Kimbere

na stranicama ministarstva i epidemioloških službi. Saznao sam da za odlazak u Keniju nisu potrebna dodatna cijepljenja, pa smo od kraja veljače do početka ožujka krenuli na put, prisjeća se Škabić.

U Keniji nije birao samo uobičajene turističke rute, nego i one koje zahtijevaju više hrabrosti.

- Obišao sam slam Kimbere, siromašni dio Nairobija koji nikoga ne ostavlja ravnodušnim. Djeca ondje nemaju gotovo ništa. Nerijetko se moraju zadovoljiti jednim jedinim mangom dnevno. Uvjeti u kojima se školuju daleko su od prihvatljivih - njihove učionice nalikuju šupama s postavljenim daskama. Ipak, ta djeca uvijek goste dočekuju s osmijehom. Tu sam prvi put shvatio koliko je važno biti bolji čovjek i cijeniti ono što imamo, ističe on.

REZERVATI VELIČINE ISTRE

Osim siromaštva, posebno ga je iznenadio kontrast s europskim navikama.

- Dok mi inzistiramo na održivom odlaganju otpada i razvijamo ekološke sustave, ondje se otpad gomila i svakodnevno ugrožava zdravlje ljudi. Taj posjet slamovima bio je zapravo slučajnost - centar za žirafe toga je dana bio zatvoren, pa smo odlučili obići udruhu koja se bori za ženska i dječja prava. Tamo smo pronašli prekrasan ručno rađeni nakit i zahvalno dali svoj mali doprinos donacijom, govori Škabić. Drugi veliki dio putovanja bio je safari.

- Obišli smo šest rezervata i uživo vidjeli lavove, zebre, slonove, geparde i leoparda. Posebno me impresionirala njihova veličina. Ti se rezervati prostiru na površini gotovo cijelog istarskog poluotoka! Tamošnji vodiči putem radio - veze međusobno komuniciraju i javljaju jedni drugima gdje se nalaze životinje, kako bi svi posjetitelji doživjeli što više raznolikih prizora. To je za mene bilo nevjerojatno iskustvo, prepričava.

Naravno, safari ne ide bez ranih buđenja i lokalne hrane.

- Dizali smo se već u četiri ujutro kako bismo na vrijeme krenuli džipovima u potragu za životinjama. Najviše nam se svidjela njihova pečena piletina - masna i brzo pripremljena. Oni jedu i puno žitarica, posebno ječma, ali ono što njihovu kuhinju čini posebnom su egzotični dodaci poput avokada i kokosa. Klima je bila ugodna - vruće, ali bez vlage. Zbog jakih sunčevih zraka morali smo koristiti kreme za zaštitu, jer čak i domaće stanovništvo često zadobije opekline. Večeri su bile puno svježije, pa je bilo dovoljno prekriti se običnim lancunom i spavati bez klime, priča Škabić.

ZABRANJENO PUŠENJE

Unatoč ljepoti, putovanje nije prošlo bez briga.

- Najviše sam strahovao od komaraca. Bez obzira na to jesmo li

bili u gradu ili u ruralnim predjelima, stalno smo se mazali i postavljali mrežasti šator protiv komaraca. Priče o malariji koje sam čuo doma ostavile su traga. Kako je putovanje teklo, tako je strah nestajao, priznaje.

Kao profesionalac, volio je biti spreman na sve situacije.

- Radi svojeg posla važno mi je proučiti protokole, pa sam to učinio i ovaj put. Pripremio sam čak i kutiju prve pomoći. Ipak, neugodne

Udruga za ženska prava i prava djece

situacije nisu izostale. U Nairobiju je jedna od suputnica zapalila cigaretu, što je odmah primijetio komunalni redar. Morala je platiti kaznu, iako se pokušala izvući suzama i objašnjenjem da nema novca, premda se po odjeći vidjelo da si to može priuštiti. Još jedan šokantan trenutak dogodio se u muslimanskom dijelu grada, gdje su oskudno odjevene suputnice privukle ogromnu pozornost lokalaca, kaže Škabić, koji se prisjetio i ranijih putovanja.

- I ranije smo nailazili na slične okolnosti. Primjerice, u našem Amfiteatru nešto takvo vjerojatno ne bi izazvalo nikakvu posebnu reakciju, dok se drugdje kulturna baština doživljava znatno strože. Tako smo u Grčkoj spontano zaplesali sirtaki usred Akropole, što se ondje smatra vrijeđanjem spomenika kulture. Redari su odmah burno reagirali, a meni je taj trenutak ostao urezan u sjećanje i danas ga čuvam u fotografijama na mobitelu, priča kroz smijeh.

Posebno iskustvo bio je posjet plemenu Masai.

- Dočekali su nas u polukrugu, predstavnik poglavice nas je pozdravio, a potom je uslijedio njihov tradicionalni ples. Pridružio

sam im se i pokušao izvesti njihovo poznati skok, ali to je izgledalo poprilično smiješno. Pokazali su nam kako pale vatru na tradicionalan način, objasnili običaje - primjerice, da dječak postaje muškarac tek kada ulovi lava - i otkrili kako i dalje piju životinjsku krv. Noć provedena u njihovim kućicama bila je posebno uzbudljiva. Cijelu noć čuli su se koraci i glasanje divljih životinja, a ujutro nam je čuvar rekao da je pokraj sela prošao čopor hijena, prisjeća se Škabić.

ŽIVOTNE PRIČE

Niti boravak u vili na Diani Beachu nije prošao bez dojmljivih susreta.

Pogled prema Kilimandžaru

- Tamo smo imali svoje kućne pomoćnice, kuhara i zaštitara. Iza tih ljudi stoje nevjerojatne priče. Mlađić Ali radio je šest dana u tjednu po devet sati na bazenu i istovremeno učio strane jezike, kako bi upisao fakultet medicine ili informatike. Sve je to činio jer sam mora platiti svoje obrazovanje. Kućna pomoćnica, pak, radila je od jutra do mraka samo kako bi mogla školovati i prehraniti svoju kćer, otkriva Škabić.

Kada se osvrne na cijelo iskustvo, zaključuje da su mu najviše ostali u sjećanju ljudi.

- Iz Kenije nosim brojne uspomene i dojmove. Posebno sam se zbližio s lokalcima i njihovim životnim pričama. Za razliku od Grčke, gdje sam bio više avanturistički nastrojen i donio mnoga nova poznanstva, u Keniji je naglasak bio na osobnijem i dubljem odnosu s ljudima, ističe Škabić.

Na kraju dodaje kako mu je Afrika ostala u srcu.

- Keniju bih volio ponovo posjetiti. Tijekom jednog posjeta safariju snimili smo fotografiju točno nasuprot Kilimandžara, veličanstvenog simbola Tanzanije. Tko zna, možda je upravo ta slika bila znak da će moje iduće putovanje biti u Tanzaniju, zaključuje Luka Škabić.

Masai su nam pokazali kako pale vatru na tradicionalan način, objasnili običaje - primjerice, da dječak postaje muškarac tek kada ulovi lava - i otkrili kako i dalje piju životinjsku krv

Posebno iskustvo posjeta plemenu

Masai pleme

Sanda MILINKOVIĆ FRANK

Luna Džidić magistra je eksperimentalne biologije iz Zagreba, kreatorica plant-based recepata, autorica bloga Sunberry Jam i vlasnica keramičkog studija MÜN. Njezin rad je specifičan po spoju znanosti i prakse jer se bavi primjenom biljaka u različitim segmentima života, od edukacije i kulinarstva, do kreiranja funkcionalne i umjetničke keramike od prirodnih i održivih materijala kroz brend MÜN.

- Imam dugogodišnje iskustvo u kulinarstvu gdje sam radila kao plant-based chef, bavila se privatnim cateringom, stiliziranjem i fotografijom hrane te kreiranjem recepata. Dio tog znanja i iskustva danas dijelim putem svog bloga Sunberry Jam. Nastojim ljudima približiti cjelovitu prehranu biljnog podrijetla i naglasiti važnost svjesne povezanosti s prirodom, kaže Džidić.

Kao dijete je mnogo vremena provodila u prirodi, skupljala cvijeće i plodove te se divila životinjama. Svaki od tih trenutaka oblikovao je njenu ljubav prema prirodi i biljkama te želju da nauči više o njima. Oduvijek je imala puno interesa, voli umjetnost, dizajn, botaniku i matematiku, a njezin impresivni karijerni put započeo je arhitekturom, pa nastavio kroz biologiju.

- Arhitekturu sam upisala jer je imala reputaciju jednog od najzahtjevnijih fakulteta u državi, a ja sam voljela izazove. Na tom mi je studiju bilo stvarno zanimljivo i lijepo, a mogu i danas reći da obožavam arhitekturu i dizajn. Ipak, nakon prve godine sam zaključila da to nije profesija kojom bih se željela baviti do kraja života, priča nam Džidić.

PODUZETNIČKA ISKUSTVA

Potom je upisala Prirodoslovno-matematički fakultet jer ju je interes za prirodu i biljke pratio od djetinjstva, čineći sastavni dio njezina života. Iako je već tada o biljkama znala puno, poželjela je naučiti više, i to iz znanstvene perspektive.

- Već za vrijeme studija počela sam se baviti kulinarstvom i razvojem recepata isključivo od biljaka. Nakon diplome, to mi je iskustvo omogućilo da počnem pronalaziti i poslovne prilike u toj, tada izrazito maloj i mladoj niši, što je naposljetku oblikovalo moj današnji svijet i životni poziv, kaže.

Kroz godine provedene u kulinarstvu, stekla je vrijedno iskustvo koje, kako sama kaže, ne bi nizašto mijenjala. Pripovijeda nam da je kroz taj posao naučila mnogo o radu s drugim ljudima pod pritiskom i što znači funkcionirati kao tim.

- Meni je kuhanje za druge ljude nešto predivno, a to iskustvo me sigurno oblikovalo i u onome što danas jesam i kako radim, dalo mi je praktičnu vještinu i brzinu koju nije moguće naučiti kada radiš sam, svojim tempom. No, s vremenom sam shvatila da to nije ono čime bih se bavila cijeli život. Koliko god obožavam kuhati za ljude, više me ispunjavaju poduzetnička iskustva, kreiranje vlastitih projekata i dijeljenje znanja kroz edukaciju i kreiranje recepata, pojašnjava.

Biljke danas koristi u kulinarstvu i izradi ljekovitih biljaka pa nas je zanimalo prema kojim kriterijima bira vrste i metode obrade da bi sačuvala njihova ljekovita svojstva. Odgovara nam da je prvi i najvažniji kriterij poznavanje biljke i njena ispravna identifikacija, a zatim ljekovita i nutritivna svojstva te lokacija. Otkriva da biljke bere iz čistog okoliša te pazi na održivost berbe u smislu sakupljanja samo onoliko koliko joj je potrebno, ovisno o vrsti biljke, jer, kako pojašnjava, postoje i mnogi »korovi« koji su zapravo zdravi i odlični za jelo.

Nesuđena arhitektica i magistra eksperimentalne biologije Luna Džidić spaja znanost i praksu

KULINARSTVO JE KERAMIKU I BILJKE UČINILO NEODVOJIVOM CJELINOM

Priča s keramikom je zapravo počela iz kulinarske strasti. U sklopu projekata stiliziranja i fotografiranja hrane, željela sam imati unikatno posuđe, pa sam ga počela izrađivati sama. To posuđe je ubrzo postalo vrlo popularno, što me potaknulo da ga počnem izrađivati i za prodaju te sam tako otvorila obrt. Misija je ostala ista, pružiti kupcima maksimalnu kvalitetu i proizvod koji će voljeti i koji će trajati

- Što se tiče obrade, biram metode koje minimalno narušavaju ljekovita i nutritivna svojstva ili ih čak pojačavaju. Ovisno o biljci i rezultatu koji želim postići, to mogu biti, primjerice, tehnike hladne obrade, poput uljne ekstrakcije ili izrade tinktura, dehidracija na niskim temperaturama za očuvanje korisnih svojstava, pojašnjava.

BEZ TELEVIZORA

U kulinarstvu obožava i tehnike poput fermentacije kojima se, osim očuvanja namirnice, dobije i dodatna vrijednost za zdravlje u vidu probiotika. Objašnjava da kod pripreme sirovih jela postoji puno tehnika kojima se maksimalno očuva nutritivna vrijednost namirnice, ali i poveća bioraspoloživost zdravih sastojaka.

- Namakanje, klijanje sjemenki, kombiniranje s drugim sastojcima koji povećavaju apsorpciju korisnih tvari u ljudskom tijelu, fermentacija... Postoji puno metoda koje se mogu koristiti u radu s biljkama u pripremi zdravih preparata ili u kulinarstvu. Poznavanje pojedinačne biljke i njezinih svojstava određuje izbor metode njezine obrade, pojašnjava.

Razgovarajući o održivosti, zanimali su nas najveći izazovi u vođenju brenda kao što je MÜN, osobito kada je riječ o nabavi materijala i plasmanu proizvoda na tržište. Kaže da nije imala nekih većih poteškoća jer za nju održivost nije filozofija već način života koji ju oduvijek prirodno privlačio, čak i kada nije

Prehrana cjelovitim namirnicama ne mora biti komplicirana, dosadna ni skupa

“Ne bavim se samo estetikom ili receptima već dubokim razumijevanjem botanike, nutritivnih svojstava i kemije biljaka. Ono što me izdvaja je cjelovitost pristupa, nije da samo pišem recepte i kreiram jelovnike, već ih često obogaćujem divljim biljem koje sama berem, provjerenim informacijama o pojedinim biljkama, razvijam prirodne glazure za keramiku od biljnog pepela i vodim edukacije o primjeni biljaka

Željela je imati unikatno posude, pa ga je počela izrađivati sama

znala značenje te riječi i prije nego je održivost postala trend.

- U privatnom životu još od srednjoškolskih dana izrađujem svoju kozmetiku, prirodnu pastu za zube, šampon za kosu i neke druge preparate koje svakodnevno koristim. U kućanstvu ne koristim kupovna sredstva za čišćenje već sve sama izrađujem ili koristim neke prirodne namirnice poput octa, limuna, sode bikarbone... Važno mi je za vlastito zdravlje da znam što se nalazi u preparatima koje koristim te ih zato sama izrađujem, tako sam sigurna da nisu štetni za zdravlje niti za okoliš, pojašnjava.

Kaže da namirnice kupuje od malih proizvođača, u rinfuzi, pri čemu se hrani uglavnom lokalno i sezonski. Mišljenja je da su opisane navike generalno dobre za naše zdravlje, okoliš i lokalnu ekonomiju, a i proizvodi su često kvalitetniji. Njezin je dnevni ritam izrazito dinamičan, a dani su joj česti ispunjeni poslom. Zanimljivo je što nema televizor niti večeri rezervirane za gledanje filmova ili serija.

- Znam da je danas, posebno među ženama, popularan »slow living«, ali vjerujem da ljepotu u malim stvarima možemo primijetiti i cijeniti i ako ne živimo »sporo«. Meni je važna dobra organizacija vremena, ljubav prema projektima kojima se bavim, i briga o sebi kroz dobru prehranu i ostale zdrave navike, kaže.

Voli se osjećati prisutno u svemu što radi, a ključem sretnog i slobodnog života smatra svjesnost o tome da je »tvoj život - tvoja odgovornost«.

- To je i izazovno i potpuno oslobađajuće, kada shvatiš da nitko ne treba donositi odluke za tebe, ali zato se treba potruditi i »usuditi« uzeti život u svoje ruke, bez prebacivanja krivnje ili odgovornosti na druge, kaže.

AUTENTIČNOST I ODRŽIVOST

I njezin poslovni život počiva na održivim principima, od nabave prirodnih i zdravih materijala, do suradnji s lokalnim biznisima koji dijele slične vrijednosti. Ne radi kompromise s kvalitetom jer vjeruje da je izrada proizvoda koji traju ključ održivosti pa joj je cilj stvarati predmete i sadržaj koji imaju dugoročnu vrijednost.

Dodaje da ne bi radila s plastikom, toksičnim materijalima ili materijalima upitne kvalitete samo zato što drugi to rade ili jer je možda lakše ili jeftinije. Napominje da joj je oduvijek

bilo važno koristiti prirodne, kvalitetne i netoksične materijale i oko toga je oblikovala MÜN brend od samih početaka.

- Naravno, može biti izazovno postići određene kvalitete proizvoda koristeći samo prirodne sirovine, ali to je izazov koji svaki put rado prihvatim jer u mom svijetu ne postoji alternativa. Dobro se razumijem u materijale i bavim se ovime već dugo, tako da nemam problema s nabavom onoga što mi je potrebno. Zapravo, mnoge materijale, poput prirodnih sastojaka za glazure, dobivam izravno iz prirode, dodaje.

Njezin je brend MÜN nastao iz iskrene potrebe da sebi i svojem krugu bliskih ljudi izradi predmete po mjeri, koristeći isključivo kvalitetne, netoksične i održive materijale. Želja se pojavila prije gotovo 15 godina i postupno je evoluirala, a Džidić je u početku izrađivala razne stvari, od odjevnih predmeta i nakita, do svilenih šalova i, naposljetku, keramičkog posuda. Posljednjih pet godina taj je projekt pretvorila u ozbiljan posao, a danas je MÜN brenda većinom na keramici uz povremeno kreiranje keramičkog nakita.

- Priča s keramikom je zapravo počela iz kulinarske strasti. U sklopu projekata stiliziranja i fotografiranja hrane, željela sam imati unikatno posude, pa sam ga počela izrađivati sama. To posude je ubrzo postalo vrlo popularno, što me potaknulo da ga počnem izrađivati i za prodaju te sam tako otvorila obrt. Misija je ostala ista, pružiti kupcima maksimalnu kvalitetu i proizvod koji će voljeti i koji će trajati, priča nam Džidić i dodaje da je naziv brenda minimalistički, kratak i snažan te savršeno odražava estetski pristup brenda, a ujedno simbolizira i njezinu povezanost s prirodnim ciklusima.

PREPOZNATLJIV POTPIS

U svim segmentima njezina djelovanja, od edukacija i kulinarstva do izrade pripravaka, zanimalo nas je što smatra svojim osobnim potpisom i onime što ju uvelike razlikuje od drugih na što odgovara da je to spoj znanstvene podloge (diplome biologije) i praktične primjene (plant-based chef, kreiranje originalnih recepata, korištenje biljaka u keramici itd).

- Ne bavim se samo estetikom ili receptima već dubokim razumijevanjem botanike, nutritivnih svojstava i kemije biljaka. Ono što me izdvaja

je cjelovitost pristupa, nije da samo pišem recepte i kreiram jelovnike, već ih često obogaćujem divljim biljem koje sama berem, provjerenim informacijama o pojedinim biljkama, razvijam prirodne glazure za keramiku od biljnog pepela i vodim edukacije o primjeni biljaka. Vjerujem da je taj spoj znanja, autentičnosti i predanosti prirodnim, netoksičnim materijalima i sastojcima moj prepoznatljiv »potpis«. S obzirom na užurbani tempo života u gradu, vrijeme koje provodim u prirodi mi je važno za održavanje ravnoteže i smanjenje stresa. Vjerujem da svi ljudi u prirodi mogu pronaći mir, a činjenicu da se dio mogeg posla odvija u takvom okruženju smatram privilegijom, dodaje.

Pojašnjava da briga o sebi za nju

“Što se tiče obrade, biram metode koje minimalno narušavaju ljekovita i nutritivna svojstva ili ih čak pojačavaju. Ovisno o biljci i rezultatu koji želim postići, to mogu biti, primjerice, tehnike hladne obrade, poput uljne ekstrakcije ili izrade tinktura, dehidracija na niskim temperaturama za očuvanje korisnih svojstava

ČISTOĆA I NETOKSIČNOST SIROVINA

Džidić se bavi izradom kozmetike, izrađujući prirodnu, ručno rađenu kozmetiku od neprerađenih prirodnih materijala poput hladno-prešanih biljnih ulja, domaćeg pčelinjeg voska i drugih zdravih i cjelovitih sastojaka; često s dodacima biljaka iz vlastitog okruženja i eteričnih ulja. Paleta njezinih proizvoda uključuje balzame, deodoranse, macerate samoniklih ljekovitih biljaka, sapune, prah za zube ili ukratko, sve što joj je potrebno za osobnu higijenu i njegu tijela.

- Moja obitelj i prijatelji koriste moje pripreme i više ne kupuju kozmetičke preparate u dućanima. Ne koristim nepotrebne prerađene

Luna je autorica bloga Sunberry Jam i vlasnica studija MÜN

znači biti svjesna i prisutna u svemu što radi, što je zapravo ono što joj najviše pomaže da održi mentalnu i fizičku ravnotežu.

- Nadam se da ovo ne zvuči kao neka posebna filozofija, jer je upravo suprotno. Smatram da je jednostavno osjećati se u ravnoteži ako iskreno radiš ono što voliš i ako znaš da daješ najbolje od sebe u svakom trenutku, zaključuje.

Njezina priča s blogom započela je u razdoblju kada je i sama, iz zdravstvenih razloga, bila isključivo na takvoj prehrani. Iako više nije striktno samo na biljnoj prehrani, zadržala je taj fokus na blogu. Prije desetak godina joj je zbog zdravlja trebala radikalna promjena pa je preko noći izbacila sve rafinirane sastojke: bijeli šećer, pšenično brašno, ulje, prženu

hranu i svu prerađenu i zapakiranu hranu. Sve su to redom proizvodi, za koje danas kaže da ih više niti ne vidi kao hranu.

- To je toliko pozitivno utjecalo na moje zdravlje da se nisam ni pomislila okrenuti natrag. I dan danas se hranim isključivo cjelovitim, kvalitetnim namirnicama, a upravo mi ta prehrana omogućuje da održavam ovaj aktivan životni stil koji živim.

IZAZOV KAVE

Džidić je glavna inspiracija za osmišljavanje recepata uvijek priroda, a voli eksperimentirati s divljim biljem koje sama bere i isprobavati stare, zaboravljene tehnike pripreme. Zanimaju je i tradicionalne metode pripreme hrane iz različitih krajeva svijeta. S obzirom na to da pune putuje, uvijek dobije novu inspiraciju kada vid zanimljive načine na koje se ista namirnica koristi u različitim kulturama.

Njezin blog šalje i moćnu poruku, a to je da prehrana cjelovitim namirnicama ne mora biti komplicirana, dosadna ni skupa već upravo suprotno - nevjerojatno ukusna, jednostavna i zabavna. Kako kaže, moguće je biti kreativan u kuhinji s minimalnim brojem kvalitetnih sastojaka, za što se nada da njezini recepti dokazuju.

Pred našom svestranom sugovornicom, samo je nebo granica što se tiče proizvodnje i noviteta, a otkriva nam da viziju svoje budućnosti vidi u daljnjem jačanju veze između kulinarstva, biljaka i MÜN keramike. Poslovno se i dalje nastavlja baviti plant-based kulinarstvom, prvenstveno kroz kreiranje originalnih recepata za koje postoji tržišni interes i koji su njezina velika strast. Kaže da su keramika i biljke za nju neodvojive na više razina jer osim što biljke koristi za izradu nekih glazura, funkcionalna keramika koju izrađuje se dosta fokusira na rituale pripreme čaja, kave i drugih napitaka od biljaka, što je područje njezinog velikog interesa i stalnog učenja.

- Nedavno sam predstavila kolekciju šalica za kavu koje su posebno dizajnirane za potrebe posluživanja specialty kave, gdje je svaki detalj važan, od oblika i veličine do teksture glazure. Planiram u budućnosti ostvariti više suradnji s kvalitetnim kafićima i restoranima kroz MÜN keramiku, jer je upravo iskustvo konzumacije hrane i pića najviše pokrenulo i razvilo moj stil i brend, zaključuje Luna Džidić.

Radionica Zakrpaj!

Radionica je okupila 15-ak zainteresiranih sudionica

1.100
godina Hrvatskog
Kraljevstva

POVIJEST PLETERA

Pleter je geometrijski ukras korišten od prapovijesti te u helenističkoj, rimskoj, bizantskoj, islamskoj i kršćanskoj umjetnosti. Nalazi se (nešto drugačiji) u sjevernoj i srednjoj Italiji, Španjolskoj, Irskoj, Egiptu, Armeniji i Gruziji. Pleter je uglavnom naziv za predromanički ukras arhitektonskih pojedinosti i crkvenoga namještaja u razdoblju od 8. do 11. st. Starohrvatske pletere nalazimo gotovo posvuda gdje je hrvatska kultura imala veći ili manji utjecaj, uglavnom u i na crkvama koje su građene predromaničkim hrvatskim slogom u razdoblju od 9. do 12. stoljeća te u ranohrvatskim samostanima iz istog razdoblja.

KAD SE KONAC, TKANINA I TRADICIJA SPOJE U SUVREMENI IZRAZ

U sklopu obilježavanja 1.100 godina Hrvatskog Kraljevstva, sudionici radionice u Gradskoj knjižnici Rijeka istraživali su mogućnosti redizajna starog tekstila kroz izradu zakrpa i prišivaka inspiriranih starohrvatskim pleterom

Sanda MILINKOVIĆ FRANK
Snimila Matea JURČIĆ

U prostoru Gradske knjižnice Rijeka održana je »Zakrpaj! radionica redizajna, održivosti i kreativnog popravljavanja« pod vodstvom poznate riječke umjetnice i dizajnerice Tanje Blašković kroz čiji se rad održivost uvijek nameće kao glavni motiv. Radionica je okupila sudionike različitih dobnih skupina i stupnja znanja o šivanju, ali jednako zainteresiranih za spoj dizajna, održivosti i kulturne baštine.

U sklopu obilježavanja 1.100 godina Hrvatskog Kraljevstva, sudionici su istraživali mogućnosti redizajna starog tekstila kroz izradu zakrpa i prišivaka inspiriranih starohrvatskim pleterom, prepoznatljivim uzorkom isprepletenih linija koji simbolizira povezanost i kontinuitet.

ODRŽIVA MODA

- Pleter je specifičan jer prikazuje razvoj hrvatske kulture na specifičan naziv, iako je na prvu možda sličan nordijskim pleterima, zapravo je poseban po tome što ima tri linije, tzv. troplet, kaže Tanja dok na stolu pokazuje različite dizajne i materijale te pojašnjava kako prenijeti motiv na tkaninu.

Polaznicima je pokazala najjednostavniji šav i način šivanja, predloživši da motivi budu kolažirani tako da

svaka linija bude druge boje, u slojevima. Proces izrade prišivka voditeljica je pojasnila na vrlo jednostavan način. Prvo se isprintani dizajn izreže uz rubove i stavlja na tkaninu, a potom se linije ocrtavaju kredom. Nakon toga se odgovarajućom iglom i koncem šiva crtica po crtica dok se ne iscrtaju sve linije pletera. Potom se gotovi prišivak stavlja na tkaninu koju želite zakrpati i potom ponovno iglom i koncem, prišiva.

Tijekom radionice polaznici su učili

osnovne tehnike ručnog šivanja, apliciranja tkanina i načine na koje se odjeći može produžiti život kroz popravljavanje i prenamjenu. Cilj radionice bio je potaknuti svijest o održivoj modi i smanjenju tekstilnog otpada, uz istodobno njegovanje kulturnog naslijeđa. Na radionici je sudjelovalo petnaestak ljudi, a među njima i Megi koja se prijavila jer je htjela popuniti dan s aktivnosti tako da nije stalno doma.

PRILIKA ZA KREATIVNOST

- Par mjeseci sam bila nezaposlena pa mi je trebalo nekakvo uzbuđenje, otkriva nam Megi koja je, u međuvremenu, pronašla posao, i to kao učiteljica.

- Radionica je super i zabavna, kao i voditeljica. Imate priliku biti kreativni i pratiti upute te stvoriti nešto svoje, kaže.

Pored Megi sjedi i Nives koja, iako je tek nedavno počela

šivati, već otkriva svoj prirodni talent za ovu aktivnost.

- Zaključila sam da imam nekoliko stvari koje moram zakrpati ručno pa

Cilj radionice je potaknuti svijest o održivoj modi i smanjenju tekstilnog otpada, uz istodobno njegovanje kulturnog naslijeđa

mi je ova radionica došla kao motivacija da to napokon napravim, kaže. Dodaje da se ljubav prema šivanju javila kada je prijateljici za svadbeni poklon izradila vrećicu za kruh na kojoj je izvezla različite motive poput sira i cherry rajčica. Pojašnjava da jako voli ručne radove kao poklone jer dodaju dašak osobnosti pa nam sada ostaje samo razmišljati o tome što li će još proizaći iz njezinih kreativnih ruku s iglom i koncem.

Gradska knjižnica Rijeka na gotovo dva sata postala je mjesto gdje su se konac, tkanina i tradicija spojili u suvremeni izraz, a pleter kao inspiracija i simbol koji nadilazi ornament, postao je polazište za promišljanje o održivosti i stvaranju nečeg novog iz postojećeg.

SUVREMENIK TOMISLAV

Sudionici su radionicu završili s vlastitim prišivcima i novim znanjem o tome kako popraviti, prenamijeniti i čuvati odjeću, kao čin poštovanja prema stvarima, tradiciji i okolišu.

Ova radionica samo je dio programa Gradske knjižnice Rijeka »Tomislav. Novo riječko izdanje«. Program je usmjeren interpretaciji i edukaciji baštine kralja Tomislava i kulture Hrvatskog Kraljevstva u X. stoljeću kroz suvremene edukacijske, kulturne i umjetničke prakse relevantne i bliske suvremenoj zajednici kroz platformu art-kvarta »Benčić« u Rijeci.

- Gradska knjižnica Rijeka povodom vrijedne obljetnice usmjerit će se na kreativno i umjetničko reinterpretiranje i aktualizaciju baštine kralja Tomislava, ali i šire povijesti Hrvatskog Kraljevstva. Kroz moderne tehnologije, novije pedagoške pristupe i interdisciplinarnost Tomislav će se tretirati kao naš suvremenik. Ujedno, oblikovatelje posebno zanimaju područja kao što su povijest kulture, svakodnevice, mentaliteta (kroz prizmu francuske škole »Annales«) te njihovo aktualiziranje u kontekstu trećeg desetljeća XXI. stoljeća, stoji na službenim stranicama knjižnice.

Pleter je specifičan jer prikazuje razvoj hrvatske kulture na specifičan naziv, iako je na prvu možda sličan nordijskim pleterima, zapravo je poseban po tome što ima tri linije, tzv. troplet

TANJA BLAŠKOVIĆ

Radionica kao čin poštovanja prema stvarima, tradiciji i okolišu

Imate prijedlog događanja koje biste željeli objaviti?
telefon 051/650 011
fax 051/672 114 ili 051/672 118
twitter.com/novilist
facebook.com/novilisthr
Ekskluzivne vijesti potražite na www.novilist.hr

Izdvojeno

RIJEKA

Koncert »Rijeka se budi«

Koncert »Rijeka se budi« za 100. obljetnicu Riječke biskupije i 50 godina života glazbenika suvremene kršćanske glazbe Andreja Grozdanova održat će se danas u Dvorani mladosti s početkom u 20 sati. Uz njega će nastupiti vodeća imena moderne kršćanske glazbe u Hrvatskoj: Alan Hržica, Amorose, Vanessa Mioč, sestre Halužan, fra Marin Karačić, Albina,

Veritas Aeterna i Mihaela Gradečak. Grozdanov je diplomiranim teolog i filozof, koji je gitaru diplomirao na prestižnom Guitar Institute of Technology u Londonu. Do sada je snimio sedam albuma i trostruki je dobitnik najprestižnije glazbene nagrade Porin za albume »Gospel on Guitar« i »Gitar i glas« u kategoriji Najbolji album popularne duhovne glazbe.

Andrej Grozdanov

SASA CETHOVIC

RIJEKA

Besplatna pravna pomoć oboljelima

Udruga Srce za nju sklopila je suradnju s Odvjetničkim uredom Antonela Sesar koji će ženama oboljelima od raka doje pružati besplatnu pravnu pomoć. U Udruzi ističu kako su kroz svakodnevni kontakt s oboljelim ženama spoznale da se mnoge suočavaju s pravnim problemima, te da nemaju ni snage ni mogućnost da ih same riješe. Udruga istodobno poziva i druge poslovne subjekte da podrže rad udruge i sukladno svojim djelatnostima. Žene kojima treba pravni savjet mogu se javiti na broj Udruge 095 391 2242 radnim danom od 18 do 20 sati, nakon čega će im Udruga organizirati termin i pružiti svu potrebnu podršku u suradnji s odvjetničkim uredom Antonela Sesar.

OPATIJA

Predstavljanje čokoladne atrakcije »Opatija – the Chocolate Town«

Arhiva NL

Predstavljanje čokoladne atrakcije »Opatija – the Chocolate Town« održat će se danas u 12 sati u prizemlju centra Gervais, u sklopu ovogodišnjeg Festivala čokolade. Opatija je ovih dana bila nezaobilazno odredište za sve ljubitelje čokolade. Grad su preplavili mirisi i okusi ove omiljene slastice. U centru Gervais očekuje vas prava čokoladna čarolija. Posjetitelji mogu kušati ručno rađene praline, torte, čokoladne likere i brojne originalne proizvode domaćih i stranih proizvođača, uz ovogodišnju posebnu atrakciju - tortu »Opatija - The Chocolate Town«.

RIJEKA

Tečaj kreativnog pisanja

Počinje Tečaj kreativnog pisanja koji vodi profesionalna književnica Diana Rosandić Živković. Dovoljno je poslati tekst do tri kartice s biografijom na e-mail: dianarosandic@gmail.com ili kontaktirati: 0918983894. Tečaj se održava srijedom u 17 sati u domu Mirka Čurbege, Lovranska 10 na Kantridi. Moguća je online radionica u drugom terminu po dogovoru. Broj mjesta je graničen.

Ljekarne

Tijekom vikenda danju je dežurna ljekarna »CENTAR«, Riva 18 (213 - 101). Noćno dežurstvo obavlja ljekarna »CENTAR«, Riva 18 (213 - 101). Noćno dežurstvo traje od 20 do 7 sati ujutro sljedećeg dana.

Danas

RIJEKA

Misno slavlje uoči koncerta »Rijeka se budi«

Uoči velikog koncerta »Rijeka se budi«, koji će se danas održati u 20 sati u Dvorani mladosti, riječki nadbiskup Mate Uzinić predvodit će misno slavlje u 18.30 u bazilici Majke Božje Trsatske. Na misi će sudjelovati i izvođači koncerta, a liturgijsko pjevanje predvodit će zbor Majke Milosti. Misno slavlje bit će molitveni uvod u koncert koji se održava u povodu 100 godina biskupije sa sjedištem u Rijeci. Tom prigodom glazbenicima i publici obratit će se riječki nadbiskup Mate Uzinić, provincijal Hrvatske pokrajine Družbe Isusove p. Sebastian Šujević i svećenik Dražen Radigović. Na koncertu nastupaju: Alan Hržica, Amorose, Vanessa Mioč, Sestre Halužan, fra Marin Karačić, Albina, Veritas Aeterna, Mihaela Gradečak i Andrej Grozdanov koji tim koncertom slavi 50. rođendan.

30. Revija lutkarskih kazališta

NINA DURDEVIC

U sklopu jubilarne 30. Revije lutkarskih kazališta Rijeka danas u Gradskom kazalištu lutaka Rijeka na repertoaru je predstava »Ovo sam ja« Teatra Poco Loco, Zagreb u 11 i 17 sati. Za uzrast: 2+

Srijedom besplatna pravna pomoć

Pravna klinika – Centar za besplatnu pravnu pomoć radi svake srijede od 12 do 15 sati. U navedeno vri-

jeme možete se javiti telefonskim putem na broj 099 5306250 ili putem e-mail adrese klínika@pravri.uniri.hr.

HRELJIN

Koncert KUD-a Sloga

Pjevački zbor KUD-a Sloga iz Hreljina organizira koncert koji će se održati danas u Domu kulture u Hreljinu s početkom u 18 sati. U programu će sudjelovati: KUD-o Lanterna iz Kraljevice, Ženska klapa Hreljin, Pjevački zbor Sloga te Ana Glasnović, Boris Šubat, Đana Martinčić, Jasmina Ostojić, Lea Rač, Lucija Rajnović, Marta Živko, Željko Talan, Božica Čop Pavušek, Franjo Talan i Ana Sošić. Dirigenti su Ivan Nino Načinović i Andrea Hećimović, a program vodi Lina Borčić.

OPATIJA

Otvoren natječaj za nagradu volontera Liburnije

Ove godine Udruga Žmergo, u suradnji s Gradskim društvom Crvenog križa Opatija, ponovo otvara natječaj za dodjelu Nagrade za najvolonter/volonterke Liburnije, kojom se želi istaknuti predanost, nesebičnost i doprinos volontera zajedničkom dobru, povodom Međunarodnog dana volontera koji se obilježava 5. prosinca. Organizatori pozivaju sve organizacije, ustanove, poslovne subjekte, kao i pojedince da prijave svoje volonterske programe, akcije, volonterske angažmane u različite kategorije u sklopu natječaja. Prijave su otvorene od 4. do 25. studenog 2025., a na natječaj se mogu prijaviti fizičke osobe (minimalna dobna granica jest navršenih 15 godina) i pravne osobe (npr. udruga, organizacija, ustanova, poduzeće i dr.). Prijavitelji, kao i kandidati za nagrade moraju imati prebivalište/sjedište na području Liburnije

(Opatije, Lovrana, Mošćeničke Drage i Matulja), odnosno volonterska akcija i/ili volonterski angažman mora biti proveden na području Liburnije. Natječajna dokumentacija dostupna je na web stranici Udruge Žmergo, kao i drugih organizatora natječaja.

Izložba »Od zrna do čokolade: putovanje kroz vrijeme«

U Hrvatskom muzeju turizma može se pogledati izložba »Od zrna do čokolade: putovanje kroz vrijeme«, a razgledati do 25. siječnja u radno vrijeme od 10 do 18 sati. Izložba »Od zrna do čokolade: putovanje kroz vrijeme«, putujuća je izložba Muzeja čokolade Zagreb. Izložba će s preko sto i pedeset eksponata ispričati priču o povijesti čokolade dugoj pet tisuća godina – od prvog napitka od kakaa do poznatih čokoladnih brendova koje danas poznajemo i volimo. Čokolada je danas jedna od najomiljenijih slastica na svijetu – svakodnevni užitak koji povezuje ljude svih generacija. Kuštos izložbe i autor postava je Marko Španjol.

NOVI VINODOLSKI Festival nordijskog hodanja

Danas s početkom u 9.30, održat će se Festival nordijskog hodanja. Sudionici će moći birati između četiri prekrasne rute, a jedna od njih – ona najposebnija – vodi Dolinom

vina. Nakon šetnje, sve će zaokružiti zabavni program na Trgu Ivana Mažuranića, jer u Novom Vinodolskom Martinje traje cijeli vikend.

OSOR

Svečano zatvaranje

Danas u 12 sati održat će se svečano zatvaranje 17. međunarodne izložbe karikatura OSKARfest i zadnji dan glasovanja uz slano-slatki domjenak u Društvenom domu u Osoru. Radove na temu Poznate osobe na pustom otoku izlaže 203 autora iz 53 zemlje. Selektori izložbe, pobjednici prošlogodišnjeg festivala, Gergely Bacsa (Mađarska), Taravat Niki (UK), Patrick Heymans (Belgija) i Emil Strniša (Hrvatska) predstavljani su malom samostalnom izložbom. Posjetitelji glasuju za najbolje karikature i pritom osvajaju prigodne nagrade.

BROD NA KUPI

Radno vrijeme Kaštela Zrinskih

Kaštel Zrinskih sa stalnim postavom »Divljina s pogledom na more« i Interpretacijskim centrom Putovima Frankopana« radi od utorka do petka od 9 do 19 sati te subotom i nedjeljom od 10 do 18 sati. Stalni postav Muzeja predstavlja prirodnu baštinu Gorskog kotara, od Kupske doline i krškog podzemlja, preko najznačajnijih šumskih zajednica, planine iznad šumske granice sve do neba i oblaka. Izloženo je više od 500 autentičnih eksponata koji obuhvaćaju životinje, biljke, gljive, stijene, minerale, fosile, kao i različita oruđa i alate. Posebnosti prirodne baštine Gorskog kotara isprepletene su općim temama iz bogate riznice prirodnih znanosti. U Interpretacijskom centru interpretira se tema »Odnos Frankopana i Zrinskih prema prirodi« i upoznaju tajni čuvari ovog dvora te sve lokacije na ruti Putovima Frankopana.

Kina

RIJEKA

CINESTAR

TOWER CENTER, Janka Polića Kamova 81/A, 060 32 32 33 www.bliitz-cinestar.hr

»PREDATOR: BADLANDS«, SF. Redatelj: Dan Trachtenberg, uloge: Elle Fanning, Dimitrius Schuster-Koiloamatangi, 2D 13.45, 16.40, 18.00, 18.45, 21.00, EXTREME 2D 20.15, 22.30; »DRUGI DNEVNIK PAULINE P.«, obiteljski. Redatelj: Neven Hitrec, uloge: Katja Matković, Jakov Švarc, Aria Dunda, 2D 19.30, EXTREME 2D 11.30, 13.15, 15.00, 16.45, 18.30; »CHRISTY«, biografski. Redatelj: David Michôd, uloge: Sydney Sweeney, Ben Foster, Merritt Wever, 2D 19.40, 22.20; »SHELBY OAKS:

GRAD DUHOVA«, horor. Redatelj: Chris Stuckmann, uloge: Camille Sullivan, Keith David, Michael Beach, 2D 22.20; »GODIŠNJICA«, triler. Redatelj: Jan Komasa, uloge: Diane Lane, Kyle Chandler, Dylan O'Brien, 2D 19.00; »CHAINS AW MAN - FILM: REZINA PRIČA«, anime. Redatelj: Tatsuya Yoshihara, 2D 18.50, 20.15, 21.00; »ŠKOLA ČAROBNIH ŽIVOTINJA 3«, avantura, obiteljski, Redatelj: Sven Unterwaldt Jr., uloge: Emilia Maier, Loris Sichrovsky, Emilia Pieske, 2D 11.00, 13.10, 15.20, 17.30; »CRNI TELEFON 2«, horor. Redatelj: Scott Derrickson, uloge: Ethan Hawke, Mason Thames, Madeleine McGraw, 2D 19.25; »SPRINGSTEEN: IZBAVIME IZ NIŠTAVILA«, biografski. Redatelj: Scott Cooper, uloge: Jeremy

Allen White, Jeremy Strong, Stephen Graham, 2D 21.15; »ODUVIJEK TI«, drama. Redatelj: Josh Boone, uloge: Allison Williams, Scott Eastwood, Dave Franco, 2D 21.15; »GABINA KUĆA LUTAKA«, avantura. Redatelj: Ryan Crego, uloge: Laila Lockhart Kraner, Kristen Wiig, Carla Tassara, 2D 11.00, 13.05, 15.10, 17.15; »TRON: ARES«, akcijski. Redatelj: Joachim Ronning, uloge: Jared Leto, Greta Lee, Evan Peters, Hasan Minhaj, 2D 16.15; »ŠAPE U AKCIJI«, animirani. Redatelj: Benoît Daffis, Jean-Christian Tassy, 2D 11.00, 13.00, 15.00, 16.55; »DOBRA KARMA«, komedija. Redatelj: Aziz Ansari, uloge: Seth Rogen, Keanu Reeves, 2D 17.25; »ZECKO KOŠ I TAJNA VELIKOG SVISCA«, animirani. Redatelj: Benjamin Mousquet, 2D 11.45, 13.30, 16.00; »JEDNA BITKA ZA DRUGOM«, drama. Redatelj: Paul Thomas Anderson, uloge: Leonardo DiCaprio, Benicio Del Toro, Sean Penn, 2D 21.45; »LOŠI MOMCI 2«, animirani. Redatelj: JP Sans, Pierre Perifel, 2D 11.45, 12.20, 14.00, 14.30; »VELIKA UTRKA EUROPE«, animirani. Redatelj: Waldemar Fast, 2D 11.30, 15.25.

Redatelj: Benjamin Mousquet, 2D 11.45, 13.30, 16.00; »JEDNA BITKA ZA DRUGOM«, drama. Redatelj: Paul Thomas Anderson, uloge: Leonardo DiCaprio, Benicio Del Toro, Sean Penn, 2D 21.45; »LOŠI MOMCI 2«, animirani. Redatelj: JP Sans, Pierre Perifel, 2D 11.45, 12.20, 14.00, 14.30; »VELIKA UTRKA EUROPE«, animirani. Redatelj: Waldemar Fast, 2D 11.30, 15.25.

ART-KINO

Krešimirova 2, Rijeka; blagajna. (051) 323 261, www.art-kino.org
»DRUGI DNEVNIK PAULINE P.«, igrani. Režija: Neven Hitrec, 16.00; »BUGONIA«, igrani. Režija: Yorgos Lanthimos, 18.00; »IZGUBLJENI DREAM TEAM«, igrani. Režija: Jure Pavlović, 20.15.

Zelena NIT

Pripremila Mia ČELAP

TIHI SAVEZNICI Što prisutnost lišajeva govori o vašem vrtu

Lišajevi na drveću su prirodni indikatori zdravog okoliša

Iako se često pogrešno smatraju znakom bolesti, lišajevi ne štete drveću. Ne izvlače hranjive tvari ni vodu iz kore, već je koriste samo kao podlogu za rast. Za razliku od parazitskih gljiva, ne prodiru u tkivo stabla i ne ometaju njegov razvoj

S dolaskom jeseni mnogi primijete da su im stabla, osobito stare jabuke i kruške, prekrivena sivim, žućkastim ili zelenim mrljama. Na prvi pogled može izgledati kao da se radi o bolesti, ali riječ je o lišajevima – jednim od najneobičnijih i najstarijih

oblika života na Zemlji. Oni ne samo da drveću ne štete, već su i znak zdrave okoline. Lišajevi nisu biljke, već simbiotska zajednica algi i gljiva. Gljiva upija vodu i minerale iz zraka, dok alga pomoću fotosinteze stvara hranu – šećere. Zajedno tvore organizam koji može

preživjeti u gotovo svim uvjetima, od stijena i pustinja do kore stabala.

Kada ih treba ukloniti

Boja lišajeva varira od bijele i žute do zelene i sive, a njihov rast je iznimno spor. Neki primjerci mogu živjeti stotinama, pa i tisućama godina. U šumskim ekosustavima imaju važnu ulogu jer mnogim životinjama služe kao izvor hrane i zaklon.

Iako se često pogrešno smatraju znakom bolesti, lišajevi ne štete drveću. Ne izvlače hranjive tvari ni vodu iz kore, već je koriste samo kao podlogu za rast. Za razliku od parazitskih gljiva, ne prodiru u tkivo stabla i ne ometaju njegov razvoj.

Najčešće ih nalazimo na starijim ili slabije vitalnim stablima, jer takva kora ima manje zaštitnih tvari i time je pogodnija za naseljavanje. No to ne znači da su oni uzrok slabosti stabla – upravo suprotno, lišajevi su posljedica, a ne problem.

Zanimljivo je da se mnoge vrste lišajeva pojavljuju i na zdravim, mladim stablima, što samo potvrđuje njihovu bezopasnost. Dapače, lišajevi čak mogu štiti koru od štetnih mikroorganizama.

Lišajevi - simbiotska zajednica algi i gljiva

Lišajevi su osjetljivi na zagađenje

Vrste lišajeva

U svijetu postoji oko 25 tisuća vrsta lišajeva, a u Europi ih ima više od dvije tisuće. Dijele se na tri osnovne skupine:

- Listaste (blataste) – tanke, nalik lišću, labavo prijanjaju uz podlogu.
- Krustaste – čvrsto priliježu uz površinu kore ili stijene.
- Grmolike (stručaste) – stvaraju male grančice i razgranate strukture.

U vrtovima ih najčešće pronalazimo na kamenju, ogradama i starim stablima, posebno na topolama, jasenima i voćkama poput jabuka i krušaka.

Lišajeve nalazimo na starijim ili slabije vitalnim stablima

U većini slučajeva lišajevi nije potrebno uklanjati. Ipak, ako imate starije voćke

i redovito provodite zimsku njegu stabala, možete nježno ostrugati staru, olabavljenju koru s mahovinom i lišajevima. Time se smanjuje mogućnost prezimljavanja štetnika poput jabučnog savijača ili lisnih ušiju.

Prirodni indikatori čistoće zraka

Lišajevi nemaju korijenje i hranjive tvari upijaju iz zraka. Zbog toga su izuzetno osjetljivi na zagađenje i ne mogu preživjeti u područjima s visokom

koncentracijom štetnih plinova. Ako u vašem vrtu ili šumi ima mnogo lišajeva, to znači da je zrak čist i kvaliteta okoliša visoka.

U gradovima ih rijetko vidamo upravo zato što zrak sadrži više čestica i ispušnih plinova. Znanstvenici ih zato koriste kao prirodne indikatore čistoće zraka. Njihova prisutnost znak je zdravog ekosustava, a ne zanemarenog vrta.

Dakle, ako primijetite lišajeve na svojim stablima – ostavite ih na miru. Oni nisu neprijatelji, već tihi saveznici koji govore jedno: vaš vrt i zrak u njemu su zdravi.

Njega travnjaka u kasnoj sezoni

Redovito, ali umjereno košenje održava gustoću i zdrav izgled travnjaka

Prema većini preporuka o održavanju travnjaka, idealna visina trave tijekom sezone košenja iznosi oko 7 do 8 centimetara, budući da to doprinosi jačem korijenu i zdravijem tlu. No kad se bliži kraj jeseni, mnogi se pitaju: treba li travu pred zimu ipak skratiti više nego inače?

Odgovor nije jednoznačan. Stručnjaci objašnjavaju da blago kraće šišanje može pomoći travi da izgleda uredno i smanji rizik od pojave plijesni pod snijegom,

osobito u područjima s dugim zimama. Ipak, pretjerano nisko košenje može napraviti

više štete nego koristi.

Travu treba nastaviti kositi sve dok raste, što u mnogim

područjima traje dulje nego što se očekuje, ponekad čak do prosinca. Redovito, ali umjereno košenje održava gustoću i zdrav izgled travnjaka te olakšava njegov oporavak u proljeće.

Za posljednje košenje prije zime vrijedi pravilo:

- U hladnijim klimama (s čestim snijegom): travu možete skratiti za 1 do 2 centimetra niže od uobičajenog, ali ne pretjerano.
- U toplijim klimama: travu nemojte previše skraćivati

jer to može oštetiti korijen, osobito ako dođe do iznenadnog mraza.

U praksi to znači da bi hladnosezonske trave trebale ostati visoke 7 do 10 centimetra, dok se toplosezonske vrste mogu održavati između 3 i 5 centimetra.

Nakon što temperatura padne ispod nule i travnjak se smrzne, nikako ga nemojte kositi ni gaziti.

Hodanje po zaleđenoj travi može oštetiti listove i uzrokovati trajne mrlje koje će biti vidljive sve do proljeća.

Jedna tikva, više kombinacija

Enogastro IKUTAK

Pripremila Ana BRAŠKIĆ

BRIOCHE KRUH S BUTERNUTT TIKVOM

TEŽINA: srednje teško
VRIJEME: 35 min priprema, 60 min pečenje, 2 sata za dizanje
SASTOJCI ZA 8 OSOBA:

- 300 g brašna manitoba
- 170 g glatkog brašna
- 400 g očišćene buternutt tikve

- 40 g mlijeka
- 30 g maslaca sobne temperature

- 1 jaje
- 100 g šećera
- 3 g suhog kvasca

- 5 g soli
- 50 g groždica
- 1 stabljika vanilije

ZA PREMAZ:

- 1 žutanjak, žlica slatkog vrhnja

PRIPREMA: Stabljiku vanilije razrezati, sjemenke ukloniti i staviti po strani, a štapić staviti u vodu i zakuhati. Na pari aromatizirane vode kuhat ćete tikvu kojoj ste uklonili koru i sjemenke i narezali na tanke ploške. Tikvu na pari kuhati oko 30 minuta. Kuhanu tikvu zgnječiti.

U posudu miksera staviti obje vrste brašna, šećer, suhi kvasac i razmućeno jaje. Uključiti mikser, ubaciti mlaki pire od tikve i postepeno dodavati mlijeko sobne temperature. Kada smjesa postane homogena, ubaciti sjemenke vanilije i miksati još 10 minuta. Zatim dodati sol i miksati još nekoliko minuta. U tijesto postepeno umiješati komadić po komadić omekšalog maslaca. Zatim ubaciti groždice i miksati 3 do 4 minute.

Tijesto prebaciti na nauljenu površinu, nekoliko puta preklopiti, oblikovati kuglu i staviti u posudu u kojoj će se dizati. Tijesto ostaviti na toplom oko dva i pol sata dok ne udvostruči volumen. Kada se tijesto diglo, oblikovati valjak, narezati na 8 komada i svaki oblikovati u loptu. Složiti u kalup, pokriti krpom i dizati još sat vremena. Premazati mješavinom žutanjka i slatkog vrhnja i peći 30 minuta u pećnici prethodno zagrijanoj na 180 stupnjeva.

SLANA TORTA OD TIKVE I GLJIVA

TEŽINA: Jednostavno
VRIJEME: priprema 20 min, pečenje sat i 15 min, 40 min za tijesto

SASTOJCI ZA 8 OSOBA:

● ZA TIJESTO:

- 200 g brašna
- 100 g maslaca
- sol
- 50 g hladne vode

ZA PUNJENJE:

- 1 hokaido tikva od oko 600 g
- 250 g vrganja ili šampinjona
- 100 g tvrdog zrelog kravljev sira
- 150 g poriluka
- majčina dušica
- sol, papar, maslinovo ulje

PRIPREMA: U posudi pomiješati brašno, sol i ohlađeni maslac narezan na kockice. Kada dobijete mrvičastu teksturu, dodati hladnu vodu i povezati u tijesto. Obli-

kovati kuglu, omotati folijom i staviti u hladnjak na 40 minuta. Tikvu očistiti i narezati na kocke debele 2 do 3 cm. Vrganje očistiti i narezati na ploške. Poriluk narezati na tanke ploške i dobro oprati. U dubokoj tavi zagrijati ulje, dodati poriluk i dinstati ga 10-ak minuta. Zatim ubaciti tikvu, kratko popržiti i dodati vrganje. Začiniti solju, paprom i majčinom dušicom. Pomiješati i pirjati 15 do 20 minuta na laganoj vatri. Kada je nadjev gotov, umiješati polovicu naribanog sira. Ohlađeno tijesto razvaljati pa njime obložiti kalup promjera 24 cm. Izbosti

tijesto vilicom, povrhu rasporediti nadjev i posuti ostatkom ribanog sira. Peći u pećnici prethodno zagrijanoj na 190 stupnjeva 40 do 45 minuta. Poslužiti mlako.

NJOKI OD TIKVE

TEŽINA: srednja
VRIJEME: 40 min priprema, 40 min kuhanje

SASTOJCI ZA 4 OSOBE:

- 500 g muškatne tikve
- 400 g crvenog krumpira
- 150 g brašna
- 2 žutanjka
- sol
- oštro brašno

PRIPREMA: Krumpire dobro oprati, staviti u lonac posoljene hladne vode i staviti na vatru. Nakon što zakuha kuhati 20-ak minuta, a zatim u istu vodu ubaciti očišćenu tikvu narezanu na kocke te kuhati još 15-ak minuta. Pomoću rupičaste žlice izvaditi tikvu, a zatim i krumpir. Tikvu zgnječiti, krumpir oguliti i zgnječiti. Na radnu plohu staviti brašno, dodati zgnječeni krumpir i tikvu, 2 žutanjka i posoliti prema želji. Zamijesiti tijesto koje mora biti homogeno, ali čvrsto. Oblikovati loptu, posuti oštrim brašnom i pokriti krpom. Odvajati dio po dio, svaki oblikovati u kobasicu i rezati na komadiće. Sa svakim njokom prijedite preko vilice. Njoke skuhati u slanoj vodi i poslužiti uz umak po želji.

KOLAČ S TIKVOM

TEŽINA: jednostavno
VRIJEME: 125 min
SASTOJCI ZA 8 OSOBA:

ZA TIKVU:

- 500 g očišćene muškatne tikve

- 35 g šećera
- grančica ružmarina

ZA TIJESTO:

- 3 jaja
- 150 ml ulja
- 150 g smeđeg šećera
- 175 g brašna
- 75 g fino mljevenih badema
- 1 dl mlijeka
- 16 g praška za pecivo
- prstohvat cimeta
- 150 g tostiranih, krupno mljevenih lješnjaka
- šećer u prahu za posipanje

PRIPREMA: Tikvu očistiti, narezati na komade, poslagati na pleh obložen papirom za pečenje, posuti šećerom i na svaki komad staviti grančicu ružmarina. Peći sat vremena u pećnici zagrijanoj na 180 stupnjeva. Pečenu tikvu zgnječiti kroz sito i staviti na stranu. U drugoj posudi pjenasto umutiti jaja sa šećerom, dodati mljevene bademe i brašno pomiješano s praškom za pecivo. Zatim umiješati ulje i mlijeko, dodati prstohvat cimeta te na kraju umiješati pire od tikve. Posljednji u smjesu idu grubo mljeveni tostirani lješnjaci. Kalup za tortu promjera 24 cm namazati maslacem ili obložiti masnim papirom. Uliti smjesu, poravnati te peći u pećnici zagrijanoj na 180 stupnjeva 40 minuta. Pečenu tortu ohladiti te posuti šećerom u prahu.

SUPERSPORT HNL Večeras od 18.15 sati Rijeka gostuje u Varaždinu u kojem već dvije godine

Sanchez: Posljednji napor

Bijelima će nedostajati kartonirani Majstorović te ozlijeđeni Kreilach i Škorić. Stjepan Radeljić se vraća u konkurenciju. Mladi Lovro Kitin bi mogao na stopera, a nakon dugo vremena minutaža se smiješi i Niki Jankoviću

Danijel VUKUŠIĆ

RIJEKA » Na Kvarneru se vjeruje procesu, no vrijeme je da riječki dečki, kako god znaju i umiju, počnu vezati pobjede u seriji. Istina, treće mjesto je samo četiri boda daleko, ali isto je tako činjenica da tradicionalna Rijekina konkurencija Bijelima bježi više od deset bodova. Sudački »horor« u Zagrebu, »plastični horor« na Gibraltaru... Danas se ide u Zagorje, na noge Varaždinu. Po pobjedu. Osmo mjesto nije mjesto za Rijeku!

- Potpuni fokus je na organizaciji i pripremi momčadi što je moguće bolje za ovu zadnju utakmicu protiv Varaždina uoči pauze. Znamo da je to posljednji napor koji moramo napraviti u ovom razdoblju. Dolazimo s putovanja i nastupa u Europi, bila je to utakmica teškom okruženju što smo i znali unaprijed i o čemu smo razgovarali nakon utakmice - počinje glavni trener Victor Sanchez Dal Amo.

- U subotu je na programu bio posljednji trening s igračima koji su svi u fazi oporavka nakon utakmice u četvrtak. Dakle, taj je trening vrlo važan u taktičkom smislu, više nego po pitanju opterećenja, jer je većina igrača, uključujući one koji nisu igrali europsku utakmicu, odradila vrlo dobar trening u petak.

Rijeka u Varaždinu nije pobijedila dvije godine, a Zagorci su u 12 utakmica osvojili 16 bodova, dva više od Rijeke?

- Što je bilo u prošlosti, bilo je i gotovo. Znam da na danas čeka vrlo težak protivnik. Prvi primjer je utakmica s njima u prvom krugu, na našem stadionu. To je fizička moćna momčad, imaju snažne igrače, dobro barataju loptom, dobro su

NOVI DVOBOJ - Toni Fruk i Novak Tepšić

organizirani i jako brzi u tranziciji. Treba biti vrlo koncentriran. No, u HNL-u je razina vrlo visoka. Sve momčadi imaju dobar balans između fizičke spremnosti, taktičkih sposobnosti i individualne kvalitete. Hrvatski igrači su talentirani, tako da svaka momčad ima tehnički potkovane igrače. Za nas je to isto kao i protiv svakog

drugog protivnika. Pozitivni smo jer napredujemo stalno i želimo tako nastaviti.

Izostanci

Ante Majstorović ima četiri žuta. Damir Kreilach i Mile Škorić su, već na žalost tradicionalno, u rubrici »ozlijeđeni«. Hoće li još netko nedostajati?

- Ne, van kadra su ta trojica igrača.

Stjepan Radeljić se vratio u puni pogan?

- Probao je trenirati s ostatkom momčadi, trening je prošao dobro i. Da, ako i na posljednjem treningu sve prođe bez problema, Radeljić će biti na popisu igrača koji konkuriraju za nastup u Varaždinu.

» Ne slažem se sa Zlomislićem, u Gibraltaru nisam vidio nedostatak motivacije kod mojih igrača

Victor Sanchez

Utakmice 13. kola:	
Gorica - Vukovar 1991	1:1
Lokomotiva - S. Belupo	1:1
Hajduk - Osijek	2:0
Istra 1861 - Dinamo	16.00 sati
Varaždin - Rijeka	18.15 sati

Hajduk	13	9	2	2	22:8	29
Dinamo	12	8	1	3	24:10	25
S. Belupo	13	5	3	5	17:20	18
Lokomotiva	13	4	5	4	15:19	17
Varaždin	12	4	4	4	14:14	16
Istra 1961	12	4	4	4	12:16	16
Gorica	13	4	3	6	18:21	15
Rijeka	12	3	5	4	17:16	14
Vukovar '91	13	2	5	6	12:21	11
Osijek	13	2	4	7	11:17	10

Sljedeće kolo (22. studenoga): Slaven Belupo - Vukovar 1991 (21. studenoga), Dinamo - Varaždin, Rijeka - Hajduk, Osijek - Lokomotiva (23. studenoga), Gorica - Istra 1961 (23. studenoga).

Je li moguće da mladi Lovro Kitin odmičeni Majstorovića od prve minute?

- Je, Kitin je najužoj

konkurenciji za jednu stopersku poziciju.

Kako ste zadovoljni onime što na treningu pokazuje Niki Janković? Nakon turbulentnog ljeta i jednako takvog ulaska u sezonu Niko bi mogao biti značajno »pojačanje« u finišu jesenskog dijela sezone?

- Zadovoljan sam Jankovićem kao i sa svim igračima kad pričamo o zalaganju na treninzima. Naravno, ako bi se gledala samo prošlost, onda bih i ja mogao igrati jer nemam loš CV, ali minuli rad i zasluge iz prošlosti u nogometu ne postoje, nego se uvijek gleda samo prema naprijed. Janković je u konkurenciji.

U 11 utakmica otkad ste u Rijeci, niti jednom niste izveli istu početnu postavu na teren?

- Zato što moram rasporediti opterećenja. Zato što su neki bili i još uvijek su ozlijeđeni.

Splitska nogometna renesansa nastavljena osvajanjem bodova u sučeljavanju s Osijekom na premijeri trenera gostiju Željka

Krovinović i Šego izazvali erupciju emocija

SPLIT » Splitska nogometna renesansa nastavljena je osvajanjem tri boda u sučeljavanju s Osijekom koji na kraju može biti zadovoljan konačnim rezultatom, iako je na početku djelovao solidno. Pored pobjede, Hajduku je dodatni razlog za zadovoljstvo priuštio i povratak Marka Livaja nakon četrdeset dana izbjavanja zbog ozljede.

Već u 5. minuti utakmice kratci Poljud je dobio razlog za erupciju pozitivnih emocija. Rokas Pukštas se na centru izborio za loptu i odmah je poslao loptu u dubinu, prema

desnom krilu. Bio je to pas za Ikera Almenu koji je pobjegao po boku i odlučio se za ubacivanje u sredinu na dva-tri metra od gol-aut linije. Pri tome je lopta pogodila petu Roka Jurišića i odbila se prema vrhu šesnaesterca prema Filipu Krovinoviću koji je neobranjivo opalio iz prve - 1:0.

Rano vodstvo Splićanima je dalo snažan vjetar u leđa, ali ipak nisu uspjeli stići do drugog gola, iako su ušli u nekoliko obećavajućih situacija. Međutim, udarci Ante Rebića i Krovinovića nisu uspjeli nadmudriti Marka Malenicu. Željko

Hajduk - Osijek 2:0

Stadion Poljud. Gledatelja: 22.683. Sudac: Patrik Pavlešić (Duga Resa) 6,5. Strijelci: 1:0 Krovinović (5'), 2:0 Šego (90'+4'). Žuti karton: Rebić (Hajduk), Jurišić, Jakupović (Osijek). Crveni karton: Jurišić (65').

HAJDUK: Ivušić 6 - Hodak 6,5 (90'+5' Karačić -), Šarlija 6,5, Mlačić 7, Hrgović 6,5 - Krovinović 7,5 (90'+1' Pajaziti -), Sigur 7 - Almena 7 (85' Livaja -), Pukštas 7, Rebić 6,5 (85' Bamba -) - Šego 7.

OSIJEK: Malenica 7,5 - Guedes 5,5, Jelenić 6, Makrtčijan 6, Jurišić 5 - Petrusenko - (28' Šopov 6 (73' Cvijanović -)), Babec 6 - Čolina 6, Mikočević 6 (87' Bukvić -), Omerović 5,5 (73' Matković -) - Jakupović 5,5 (87' Barić -).

Sopić je, pak, već u 28. minuti na teren poslao Stanislava Šopova, umjesto Oleksandra Petrusenka, čime je umirio suparnika i stekao prednost u posjedu lopte. Međutim, Osijek je i dalje nije djelovao pretjerano opasno zbog izostanka kvalitetnog zadnjeg pasa.

U 62. minuti Šopov je iznenada lansirao dugu loptu prema vrhu kaznenog prostora suparnika, a Šimun Mikočević je pobjegao svojim čuvarima. Na trenutak se učinilo da bi to mogla biti prilika za izjednačenje, no taj dojam ubilo je loše primanje lopte.

Samo tri minute kasnije Jurišić si je nesmotrenim startom na Luku Hodaka priskrbio drugi žuti karton i raniji odlazak u svlačionicu. S igračem više Hajduk je počeo stvarati pritisak na Osječane u čije redove se očigledno uvukla nervoza, a vjerojatno i strah. Smirenost je zadržao jedino Malenica koji je uskoro izvađio iz rašlji Pukštasov udarac iskosa, s desne strane. Već tada je bilo vrlo jasno da bodovi ostaju u Splitu, pobjedu je u četvrtoj minuti sudačke nadoknade potvrdio Michele Šego - 2:0. (D. P.)

LOKOMOTIVA - SLAVEN BELUPO 1:1

U uzbudljivom susretu 13. kola SuperSport HNL-a na maksimirskom stadionu nogometaši Lokomotive i Slaven Belupa odigrali su 1:1. Gosti su povelili u 45. minuti nakon sjajnog pogotka Adriana Jagušića koji je s 25 metara pogodio rašlje. Sve do 89. minute gosti iz Koprivnice su imali tri boda u džepu, ali je tada za konačnih 1:1 pogodio Marko Vešović.

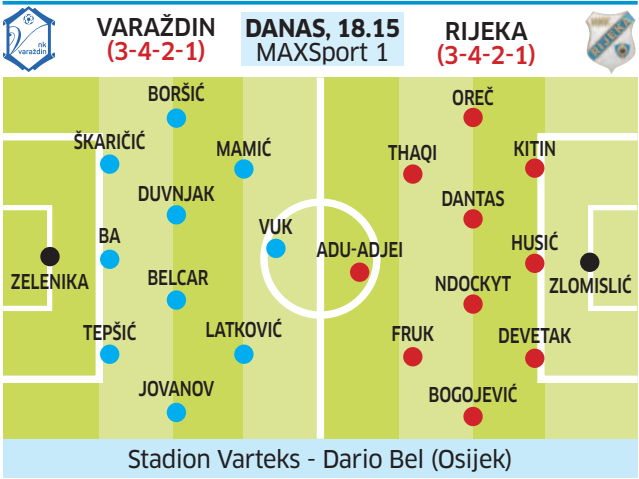

NORRISU SPRINT

Britanac Lando Norris (McLaren) pobjednik je sprint-utrke Formule 1 na VN Sao Paula u Brazilu. Negov momčadski kolega Australac Oscar Piastri završio utrku izlijetanjem u šestom krugu. U ukupnom poretku Norris ima 365 bodova, devet više od Piastrija.

Čeka na pobjedu

r uoči stanke

Pajač i Pejin kažnjeni? Vratite strane suce!

Igor Pajač na travnjaku i Tihomir Pejin u VAR sobi »izmasakrirali« su Rijeku u prošlom kolu kod Dinama. Predsjednik Mišković je bez i najmanje dvojbe ustvrdio: »Oštetili su nas namjerno! To nije sramota HNS-a, nego sudačke organizacije. Ako Dinamo mora biti prvak neka nam to barem odmah kažu pa da znamo na čemu smo, a ne da trošimo milijune dok se netko sprda s ovako velikim klubom kao što je Rijeka« ! U sudačkoj analizi i javnom diskursu dogodilo se jednoglasje osude sramotnog suđenja derbija Dinamo - Rijeka. Nitko nije najavio da će biti kažnjeni, ali u ovom kolu ni Pajača, ni Pejina nema niti u jednoj ulozi u SuperSport HNL-u. Bilo bi pošteno da malo duže budu »na hladjenju«, a obavezno da se krađa koju su priredili u prošlom kolu više nikome ne ponovi. Da, znamo, zvuči kao utopija i teška naiva. I samo se po sebi nameće rješenje za kojim se ne tako davno posegnulo: neka nam barem derbije sude - strani suci!

Rujevica dovoljno velika za Bijele i Vatrene

Nakon gostovanja u Varaždinu slijedi HNL stanka zbog obveza hrvatske nogometne reprezentacije u kvalifikacijama za Svjetsko prvenstvo. Vatrene igraju s Farskim otocima, pobjeda bi osigurala plasman na Mundijal u Sjedinjenim državama, a Hrvatska vs Farski otoci igrat će se baš na - riječkoj Rujevici. Kakvi su planovi Bijelih, hoće li se maknuti s Kvarnera? - Ne. Ostat ćemo u našem gradu i našem kampu. Nakon Varaždina dečki će najprije dobiti nekoliko dana odmora, a onda nastavljamo s radom u idealnim uvjetima koje imamo u vlastitom domu. Nećemo se nigdje micati, nego kod kuće pripremati za posljednjih mjesec dana polusezone - najavio je šef Victor Sanchez.

je motivacija. Protiv Sparte ideš sto posto, maksimalno, a ove »lakše« protivnike misliš da ćeš lako dobiti. - Molim? Što kažete, tko je to rekao? Vaš prvi vratar i kapetan momčadi, Martin Zlomislić. - Ne slažem se! Nisam vidio nedostatak motivacije kod mojih igrača. Žao mi je što nismo pobijedili, ali sam sretan što je bez posljedica po zdravlje igrača prošla utakmica odigrana na terenu na kojem se nije mogao igrati nogomet. Jako smo pazili na njih i na onim rekuperacijskim treninzima poslije te utakmice - rekao je glavni trener hrvatskih prvaka i osvajača Kupa Hrvatske.

nakon utakmica Sanchez, baš nikako ne voli komentirati događaje iz prošlosti, koliko god recentna bila. Prošlo svršeno vrijeme i gotovo. A detaljne su analize rezervirane za momčad i njega u privatnosti svlačionice. Jučer smo ga ipak vratili dvatri dana unatrag. Na Gibraltaru je nedopustivo sramotan bio teren, ali nakon utakmice kapetan Zlomislić je istaknuo još jednu procjenu iz te kategorije izjava nakon utakmice: »Nismo bili pravi i nismo ni zaslužili više od boda, a razlog

Zato što su neki bili preopterećeni, a nekima je trebalo podići kondicijsku spremu. Zato što smo na nekim pozicijama pokriveni s jednim-dva igrača, a na nekim pak imamo jako veliki broj konkurenata za isto mjesto u određenom sustavu. Igramo dosta utakmica, rotacija igrača je najnormalnija u tim okolnostima, ne samo u Rijeci, nego bilo kojoj momčadi koja igra dvije utakmice tjedno.

Sukob mišljenja

Izuzev u obveznim medijskim istupima neposredno

Vedran Gerc, direktor Orijenta, nakon novog remija

OČEKUJU SE VEĆE STVARI - Saša Matijaš i Vedran Gerc

Nije u pitanju kvaliteta igrača, već koncentracija

Statistički smo najmlađa momčad lige i to stalno ponavljamo, ali sada smo već došli u situaciju da očekujemo neke veće stvari. U nekim krucijanim situacijama treba preuzeti stvari u svoje ruke - rekao je Gerc

RIJEKA » Sretnim pogotkom, isprovociranim ogromnom željom i zalaganjem, nogometaši Orijenta izbjegli su poraz od Rudeša u završnim minutama utakmnice i upisali peti remi u nizu. Oni koji žele aktualni trenutak Krimejčana vidjeti u veselitim tonovima apostrofirat će da Orijent nije izgubio posljednjih šest prvenstvenih utakmica. Oni kritičniji će pak konstatirati kako je Orijent u posljednjih šest utakmica osvojio tek osam od 18 mogućih bodova. Krimejčani su u posljednjih pet utakmica zabili pet golova i pritom zaostali osam bodova za vodećim Rudešom. Da su Crveni izgubili utakmicu od Zagrepčana, bili bi puno bliže posljednjoj Opatiji (deset bodova uz utakmicu manje Crno bijelih) nego lideru prvenstva (11 bodova).

Koncentracija

- Odigrali smo dobru utakmicu. Prvoplasiranu momčad lige ostavili smo u podređenom položaju. Bili smo bolji protivnik, nismo iskoristili neke šanse i polušanse, ali na kraju nas je nagradilo i moramo biti sretni s bodom - govori je nakon utakmice Vedran Gerc, bivši napadač Orijenta, koji je nedugo po završetku pauze zbog četiriju žutih kartona. Jasno je da bi, s obzirom na poziciju na ljestvici, i bod za Opatijce u ovom trenutku predstavljao pristojan doseg. (I. VO.)

i svoje viđenje siromašnog bodovnog učinka u posljednjih pet ogleđa. - Smatram da smo barem u četiri od pet tih ogleđa bili bolji protivnik. Protiv Rudeša moramo biti sretni s bodom, no protiv Hrvaca i Karlovca smo imali više šansi. Morali smo ih iskoristiti. Ne bih rekao da je to stvar kvalitete, već koncentracije. U pojedinim situacijama moramo bolje reagirati. Orijent je na početku sezone naslutio da može u borbu za prvo mjesto, nakon trećine prvenstva taj dojam nije izbljedio. No, ovoj momčadi očito nešto nedostaje da napravi iskorak. - Ne bih rekao da nešto nedostaje... Mi smo na dobrom putu. Moramo nastaviti raditi više i bolje. Statistički smo najmlađa momčad lige i to stalno ponavljamo, ali sada smo već došli u situaciju da očekujemo neke veće stvari. Svjesno smo ušli u to da budemo najmlađa momčad lige, pružimo šansu domaćim igračima, ali u nekim krucijanim situacijama treba preuzeti stvari u svoje ruke i riješiti utakmicu u našu korist.

Nema imperativa

Rudeš je na osam bodova prednosti, ne djeluje moćno, ali u ovoj konkurenciji ostavlja dojam najozbiljnijeg kandidata za vrh. Postavlja se pitanje može li Orijent nadoknaditi tu prednost i »zakuhati« prvenstvo... - Rekao je i trener da nama

UTAKMICE 14. KOLA:									
Orijent - Rudeš									1:1
Jarun - Hrvace									1:0
Dubrava - Dugopolje									1:0
Sesvete - Opatija									ned 14
Croatia - Karlovac									ned 14
Cibalia - BSK									ned 13.45
Rudeš	14	9	4	2	16:10	28			
Karlovac	13	7	2	3	20:12	23			
Dugopolje	14	6	3	5	14:13	21			
Dubrava	14	6	3	5	51:14	21			
Orijent	14	4	8	2	20:13	20			
BSK	13	5	3	5	15:12	18			
Sesvete	13	4	6	3	11:10	18			
Cibalia	13	4	5	4	11:12	17			
Jarun	14	4	4	6	14:17	16			
Hrvace	14	4	4	6	18:22	16			
Croatia (Z)	13	3	3	7	12:15	12			
Opatija	13	2	3	8	8:22	9			

Slijedeće kolo (15. studenoga): Opatija - Cibalia (14. studenog), Sesvete - Croatia (14. studenog), BSK - Orijent, Rudeš - Jarun, Hrvace - Dubrava TK, Dugopolje - Karlovac (16. studenog).

nije imperativ prvo mjesto. Mi želimo zakuhati prvenstvo i truditi ćemo se u svakoj utakmici biti još bolji. Treba nam jedna pobjeda da nas pogura da uhvatimo ritam s prvim. Do kraja godine su pred nama još tri zahtjevna kola. Nakon toga ćemo vidjeti i sjesti što i kako dalje.

Trener Alen Šušnić žali se na realizaciju, odnosno da nema raspoložениh golgetera. Gerc je kao bivši napadač i čovjek koji sudjeluje u selekciji igrača mjerodavan ocijeniti kvalitetu napadača Orijenta.

- Usudio bih se reći da ako nemamo najbolji, da onda imamo među tri najbolja napadača lige. Ono što nedostaje je malo mirnoće i činjenica je da olako trošimo neke šanse. Recimo, protiv Rudeša smo, s obzirom na zahtjevnost utakmice, imali tri situacije koje smo morali bolje odraditi. Treba bolje raditi i ako postoje, prebroditi nesigurnosti - poručio je direktor Orijenta.

I. VOLARIĆ

eljka Sopića

Modri gosti Puljana

Mario Kovačević ostavio je dojam blage nervoze na zadnjoj konferenciji za medije uoči današnjeg gostovanja u Puli, nakon što je pred njega servirano pitanje o vezano uz sastanak sa Zvonimirom Bobanom nakon poraza od Celte u četvrtom kolu Europske lige, uz podsjećanje da su navijači na društvenim mrežama gotovo unisono zazivali smjenu trenera. - Ma, već mi je glupo ponavljati. Tko razumije nogomet, razumije. 'Ko ne...

Toga će uvijek biti. Ljudi neka pričaju i pišu što hoće. Rekao sam već da ćemo iz te utakmice izvući ono što nije bilo dobro u prvom poluvremenu. Svjesni smo mi toga i dat ćemo sve od sebe da to popravimo. A sve drugo... To su takve gluposti da ne želim o tome ni pričati - odgovorio je Kovačević i okrenuo se Puli. - Moramo dobro odraditi utakmicu u Puli. Najvažnije je da tamo pokažemo da smo prava momčad i

pobijedimo. Veseli me da ta utakmica brzo dolazi. Ja bih najradije da je stigla dan nakon Celte. Vjerujem da će nam već od Pule sve krenuti bolje - objasnio je Kovačević koji zbog kartona i ozljeda danas ne može računati na Josipa Mišića te Morisa Valinčića, Morena Živkovića i Ronaëla Pierrea-Gabriela. - Cijenimo i poštujemo suparnika, a razmišljam samo o sebi. Ponavljam, želimo pokazati karakter i pobijediti. (D. P.)

UKRATKO

LUČKO - GROBNIČAN 2:0

ZAGREB ► Utkmica 13. kola SuperSport Druge NL: Lučko - Grobničan 2:0 (1:0). Stadion Lučkog. Gledatelja: 200. Sudac: Zvonimir Matković (Osijek). Strijelci: 1:0 Miha-ljević (6'), 2:0 Karadakić (56'). Žuti kartoni: Šoštar (Lučko), Vinarš (Grobničan).

LUČKO: Ciban, Karamatić, Blaževski, Tkalčević (od 75' Camara), Babić (od 62' Pineda), Stanić (od 85' Raguž), Mi-haljević (od 62' Tadić), Runjić, Krišto, Karadakić (od 75' Markulin), Šoštar.

GROBNIČAN: Jurčević, Marot, Srzentić, Kosić, Delibego-vić (od 61' Ciglar), Vinarš, Rožajac (od 46' Batarelo), Mom-čilovski (od 68' Mrvčić), Bosančić (od 79' Šanjug), Grgić, Dukadin (od 61' Pilčić).

Nogometaši Grobničana nastavili su niz šarenih rezulta-ta na gostovanjima po principu da nakon poraza slijedi remi, pa onda opet - poraz. Ovo im je ukupno peti posrtaj ove se-zone u 11. gostovanju. Grobničane u srijedu od 13.30 sati čeka zaostala utakmica 7. kola u Križevcima, a onda u ne-djelju utakmica protiv Dugog Sela i povratak na svoje Ma-vrince gdje ih čeka nova podloga i prilika da konačno otvare prvu pobjedu sezone.

Ostali rezultati 12. kola: Mladost - Segesta 1:2, Hrvatski dragovoljac - Đakovo 1:2, Dugo Selo - Kustošija 0:1, Trnje - Uskok 1:3, Uljanik - Bjelovar 1:0, Solin - Radnik 1:0, Var-teks - Jadran LP 2:1. **Poredak:** Mladost 26, Kustošija 25, Uskok 25, Segesta 24, Jadran (LP) 21, Solin 20, Varteks 19, Uljanik (P) 19, Lučko 16, Radnik 16, Đakovo 14, Trnje 11, Bjelovar 8, Grobničan 6, Dugo Selo 6, Hrvatski dragovo-ljac 6 bodova. (I. VO.)

MATKOVIĆ U NADOKNADI
POGODIO POBJEDU I VRH

RIJEKA ► Rezultati 11. kola Treće NL Zapad: Jadran-Poreč - Halubjan 1:0 (Sumić 72'), Crikvenica - Nehaj 0:0, Rudar - Krk 1:3 (Čenaj 50'/Kurečki 55', 68', Begonja 89'), Kralje-vica - Pazinka-Pazin 2:2 (Mohorić 10', Čabrijan 11'/Krišto-fić 22', Ivetić 77'), Lokomotiva - Novalja 2:2 (Josipović 47', 75'/Loregian 44', Brkić 73'), Buje - Naprijed 1:1 (Raković 38'/Vukajlović 63'), OŠK Omišalj - Vinodol 2:0 (Brdar 15', Puljić 26'), Pomorac - Banjole 2:1 (Šprem-Veljavečki 36', Matković 90' + 2'/Hairlahović 10').

Poredak: Pomorac 24, Pazinka-Pazin 23, Buje 21, Krk 20, Kraljevica 17, Naprijed 16, Lokomotiva 16, Jadran-Po-reč 13, Banjole 13, Rudar 11, Novalja 11, Vinodol 10 OŠK Omišalj 10, Halubjan 9, Crikvenica 8, Nehaj 8 bodova.

JUVENTUS - TORINO 0:0

TORINO ► Torinski derbi, u kojem je Juventus ugostio To-rino na svom Allianz stadionu u 11. kolu Serie A, završio je bez pogodaka. Domaća momčad je bila nadmoćna u svim statističkim podacima, uputila više od 20 udaraca, ali gostu-juća obrana je izdržala. Nikola Vlašić je kao kapetan predvo-dio početnu postavu Torina, a igrao je do 79. minute.

Ivan Smolčić je bio u početnom sastavu Coma koji je na travnjak poslao Cesc Fabregas, a zamijenjen je u 90. minuti, dok je Martin Baturina igrao od 63. minute remija bez golo-va s Cagliarijem.

Ostali rezultati: Lecce - Verona 0:0, Pisa - Cremonese 1:0 (Toure 75'). **Poredak:** Napoli 22, Inter 21, Milan 21, Roma 21, Juventus 21, Bologna 18, Como 18...

BAYERNU BOD U NADOKNADI

BERLIN ► U 10. kolu Bundeslige nogometaši Bayernsa su prvi puta ostali bez pobjede. Na gostovanju kod Union Ber-lina gubili su do 93. minute i na kraju osvojili bod odigrav-ši 2:2.

U 27. minuti Union Berlin je poveo golom Doekhija, a je-danaest minuta kasnije Bayern je izjednačio, Josip Stanišić bio je asistent, a vrlo lijepi pogodak dao je Luis Diaz. Doekhi je u 83. minuti pogodio za 2:1, ali u nadoknadi se ukazao Kane i spasio Bayern poraza.Za goste je Stanišić igrao do 88. minute. Kod domaćina je u igru u 70. minuti ušao Josip Juranović.

Rezultati 10. kola: Bayer - Heidenheim 6:0, HSV - Bo-russia (D) 1:1 (Königsdorffer 90' + 7'/Chukwuemeka 64'), Hoffenheim - Leipzig 3:1, Union Berlin - Bayern 2:2, Bo-russia (M) - Köln 3:1, Werder - Wolfsburg 2:1. **Poredak:** Bayern 28, Leipzig 22, Borussia (D) 21, Bayer 20, Hoffen-heim 19...

SUNDERLAND - ARSENAL 2:2

LONDON ► U utakmici 11. kola Premier lige u Sunderland i vodeći Arsenal odigrali su 2:2. Domaći sastav je poveo u 36. minuti preko Ballarda. Arsenal je 54. minuti izjednačio golom Sake nakon pogreške domaće obrane. U 74. minuti Trossard je pogodio pod gredu s vrha šesnaesterca za vod-stvo Topnika. No, Sunderlandu je bod donio Brobbey spret-nim pogotkom u 94. minuti.

Rezultati 11. kola: Tottenham - Manchester United 2:2 (Tel 84', Richarlison 90' + 1'/Mbeumo 32', De Lig 90' + 6'), Everton - Fulham 2:0, West Ham - Burnley 3:2, Sunderland - Arsenal 2:2. **Poredak:** Arsenal 26, Manchester City 19, Sunderland 19, Tottenham 18, Liverpool 18, Bournemouth 18, Manchester United 18, Chelsea 17...

KONFERENCIJSKI KUP Vaterpolisti Primorja EB lakoćom svla

Riječani u malo jač
treningu izborili i

ANA KRIZANEC

LETEĆI NIZOZEMAC - Vratar Ekin Erkaplan nije imao šanse protiv Marnicka Snela

Primorjaši će prvo mjesto imati prigodu potvrditi u današnjoj
matineji (11 sati) sa španjolskim Matarom, kojima su Turci zabili čak
16 pogodaka pa je za očekivati još jednu utakmicu u sličnom tonu

Denis FRANČIŠKOVIĆ

RIJEKA ► Primorje EB - Ga-latasaray 27:7! U nekim malo drugačijim vremenima simp-a-tizeri Riječana mogli su svoje puno jače suparnike s juga ili metropole »bocnuti« uz onu uobičajenu poštapalicu »pogledajte semafor«, u ovom slu-čaju sve je bilo jasno već nakon prve četvrtine. Primorje Erste Bank je u svojevrsnoj reviji, malo jačem treningu s nedo-raslim protivnicima ostvarilo uvjerljivu pobjedu u drugom

kolu Konferencijskog kupa i s obzirom da u iduću fazu natje-canja idu dvije najbolje mom-čadi, već izborilo nastavak kvalifikacija. Prvo mjesto imat će prigodu potvrditi u današnjoj matineji (11 sati) sa španjol-skim Matarom, kojima su Turci zabili čak 16 pogodaka, za oče-kivati je još jednu utakmicu u sličnom tonu.

U trećem po jakosti europ-skom natjecanju koje je usta-novljeno ove godine, Primor-jaši će očito imati što reći, ova prva stepenica bio je vaterpolo kojeg malo tko zanima, nakon

odličnih okršaja s Mladosti u Kupu (17:17) ili onog sa So-larisom u prvenstvu (15:13).

Jednosmjerna ulica

U ogledu s jedanaest doma-ćih strijelaca Fabio Crippa je bio posebno realizatorski raspolo-žen sa šest pogodaka.

Već samo otvaranje ponudilo je vidnu razliku u kvaliteti, pot-puno jednosmjernu četvrtinu. Crippa je s dva gola bio ubojit s desnog krila, jednom poen-tirao Baucalo te dvaput Ra-dulović za stopostotni učinak u prvih pet napada. Dovoljno

OBRANA I BLOK

Riječani su u nastavku bitno popravili obranu i blok dok su u napadu sijevale vratnice. Bilo je tu uistinu lijepih poteza, Primorjaši su »pustili ruku«, a u isto vrijeme shvatili utakmicu kao dobro uigravanje za ono što ih čeka

Alen Fetić, dvostruki strijelac za Rijeku u pobjedi nad Vrgorcem u 4. kolu SuperSp

Nedopustivo je dobiti gol
u 23. sekundi nastavka

Što reći nego da očito ne možemo do pobjede u Rijeci bez
infarktne završnice - kaže Fetić

RIJEKA ► Vedran Frelih, pred-sjednik HMNK Rijeka, u jed-noj rečenici najbolje je ilu-strirao pobjedu Bijelih nad posljednjim Vrgorcem: »Izvu-kli smo se!«. Riječani su kre-nuli furiozno, imali su 3:0 u petnaestoj, 4:0 u 18. minuti i 4:1 na otvaranju drugoga poluvremena. Djelovalo je kao da je samo pitanje s ko-liko će golova razlike dobiti drugu utakmicu ove sezone. No, umjesto rutinskog privođenja posla kraju, uslijedila je tipična ovosezonska Rije-ka u drugom poluvremenu. Stisnuta oko svojega vratara s puno volje i želje da obrani stečenu prednost, a premalo

ideje i hrabrosti u izlascima prema naprijed kako bi se no-vim golovima zatvorila uta-kmica. Riječani su u četiri nastupa ove sezone dobili tri prva poluvremena, jedno nisu izgubili, a s druge strane izgubili su sva četiri nastavka. I laiku je jasno da su to stvari koje treba dovesti u ravnotežu ako se ove sezone misli napra-viti ozbiljniji iskorak prema vrhu SuperSport HMNL-a. Uz ovakve anomalije u igri to će biti teško ostvarivo.

- Odigrali smo odlično prvo poluvrijeme, imali utakmicu pod kontrolom, a onda smo goste prije odlaska na od-mor vratili u igru - govorio

je nakon utakmice dvostru-ki strijelac Alen Fetić. - Malo smo se prebrzo napunili pre-kršajima, nismo mogli biti agresivni. Međutim, nije to bio toliki problem. Loše smo ušli u drugo poluvrijeme, ne-dopustivo je da u 23. sekun-di nastavka dobijemo gol za 4:2 i njih vratimo u igru. Tre-balo je izdržati početni priti-sak. Što reći nego da očito ne možemo do pobjede u Rijeci bez infarktne završnice. Mi-slim da smo ipak zaslužno slavili. Čestitam suigračima, stožerima i navijačima na podršci. Znamo da je Rije-ka igrala na Gibraltaru pa je dosta navijača bilo na tom

Semafor

Rezultati 4. kola: Squa-re - Olmisum 2:5, Rijeka - Vrgorac 5:4, Torcida - Istra Pula 6:4, Novi Vrije-me - Osijek 3:3, Dinamo - Crnica 5:0.

Poredak: Dinamo 12, Olmisum 9, Istra Pula 7, Torcida 7, Crnica 7, Rijeka 6, Osijek 5, Novo Vrijeme 2, Square 1, Vrgorac bez boda.

gostovanju. Ništa, okrećemo se - derbiju u Puli.

Pokušala je Rijekina desетка objasniti zabrinjavajuće i oči-gledne padove u igri u drugim poluvremenima utakmica.

Galatasaray u skupini E Igračem dući krug

Primorje EB - Galatasaray 27:7

Utakmica 2. kola skupine E: Primorje EB - Galatasaray 27:7 (8:2, 7:3, 6:1, 6:1). Bazen Kantrida. Gledatelja: 150. Suci: Matjaž Homovec (Slovenija) i Adam Frank Zoltan (Mađarska). Nadzornik: Jurgeun Hausche (Njemačka).

PRIMORJE EB: A. Vukojević, Dragošević 2, Baucalo 1, Seman 3, Brubnjak 1, Snel 3, Radulović 5 (2), Rakovac 1, Burburan 2, Babić 2, Crippa 6, I. Vukojević 1, Kren, Dujmić.

GALATASARAY: Özten, Acar, Nitta, Colak, Caner, Ayaksiz, Senemoglu, Destici, Vujović, Krstić, Alpman, Akkaya, Erkanplan, Kuloglu.

Peterci: Primorje EB 2 (2), Galatasaray -. **Igrač više:** Primorje EB 13 (8), Galatasaray 11 (3).

da »presječeni« gosti zatraže prvi time-out.

Nakon toga Riječani prvi put nisu realizirali napad, ali je Burburan brzo poentirao, prvi put s igračem više - 6:0. Gosti su riječku mrežu načeli nakon pet minuta, Colak je bio precizan u trenucima dok je Baucalo morao van iz igre. Do kraja četvrtine Seman i Rakovac samo su podebljali prednost za šest golova viška i praktički već riješenu utakmicu bez puno stresa.

Početkom druge četvrtine Alpman je zabio u prvom napadu i donio koliko-toliko ohrabrenja u redove svoje momčadi, nakon čega je Antonio Vukojević dugom loptom gumuo Dragoševića samog ispred vratara da obavi formalnost. Riječka serija protekla se na četiri gola - 11:3.

Acar je potom postigao pogodak s dva igrača više, a četvrtinu atraktivno završio Seman, lobom s leđa za pljesak s tribina i plus deset - 15:5.

Crippa razigran

U nastavku utakmice razigratio se Crippa, bio neriješiva enigma za Turke, a Riječani bitno popravili obranu i blok dok su u napadu sijevale vratnice. Bilo je tu uistinu lijepih poteza, Primorjaši su »pustili ruku«, a u

Semafor

Rezultati, 1. kolo: Mataro - Galatasaray 22:16. **2. kolo:** Primorje EB - Galatasaray 27:7. **Danas (11):** Primorje EB - Mataro. **Poredak:** Primorje EB 3, Mataro 3, Galatasaray bez boda.

isto vrijeme shvatili utakmicu kao dobro uigravanje za ono što ih čeka. Atraktivan je bio gol Ivana Vukojevića iz daljine, a posebno okrugli dvadeseti pogodak kad je lopta brzo išla od ruke do ruke s Babićem kao egzekutorom.

Zadnju četvrtinu otvorio je Radulović, oko kojeg se vrtila napadačka igra, dalekometnim projektilom, potom Crippa zabio dva nova gola pa Snel pogodio za plus 20 (26:6).

Gosti su najljepšu svoju akciju složili nekoliko minuta prije kraja kada je Akkaya zabio, da bi golom Brubnjaka, prvim na utakmici, bila rezultatski zaočružena utakmica s unaprijed poznatim pobjednikom. Primorjaši su se u zadnjem napadu gostiju obranili i s dva igrača manje...

U Torinu počinje završni turnir osmorice najboljih tenisača sezone

BITKA ZA POZICIJU BROJ JEDAN - Carlos Alcaraz i Jannik Sinner

Carlosu Alcarazu i Alexu De Minauru otvaranje

Novak Đoković osvojio je 101. trofej u karijeri i zatvorio vrata Torina Lorenzu Musettiju, dok je osmi sudionik postao Felix Auger Aliassime. Ribakini WTA Finale

TORINO ► Novak Đoković osvojio je 101. trofej u karijeri i drugi ove sezone, u finalu ATP-a u Ateni svladao je Lorenza Musettija sa 4:6, 6:3, 7:5 i zatvorio Talijanu vrata ATP Finala, što danas počinje u Torinu. Đoković je s 38 godina i pet mjeseci postao najstariji pobjednik od osnivanja ATP-a 1990. godine. Samo su Jimmy Connors (109) i Roger Federer (103) osvojili više turnira od Đokovića...

Sreća se osmjehnula Felixu Auger Aliassimeu, koji je zadržao 20 bodova prednosti u odnosu na Musettija. Talijan se izvukao nakon što je Đoković kod 5:4 u trećem setu prokockao prvi servis za meč, dva gema kasnije, poslije dva sata i 59 minuta igre, morao je potpisati kapitulaciju pa u Torino putuje kao prva zamjena s omjerom 2-6 u finalima. No, možda i zaigra, Novak Đoković još nije potvrdio

Skupina Jimmy Connors

Carlos Alcaraz
Novak Đoković
Taylor Fritz
Alex de Minaur

nastup...

Turnir u Torinu u pojedinačnoj konkurenciji otvaraju Carlos Alcaraz i Alex de Minaur, dok se navečer igra susret iz druge skupine jer se čeka Đoković.

Carlos Alcaraz lovi prvi trofej na ATP Finalu, ali i prvo mjesto na kraju sezone. Dovoljne su mu tri pobjede u skupini da bi potvrdio povratak na prijestolje, ali ambicije su puno veće.

ATP Finale je jedan od najvažnijih turnira sezone, svi igrači žele izboriti mjesto i zato je poseban. Motiviran sam, želim odigrati dobar

Skupina Bjorn Borg

Jannik Sinner
Alexander Zverev
Brian Shelton
Felix Auger Aliassime

tenis i pokušati osvojiti turnir - rekao je Carlos Alcaraz, koji je u skupini s Novakom Đokovićem, sedmerostrukim pobjednikom ovog turnira. Taylor Fritz je lani igrao finale, a prvi suparnik De Minaur uvijek može biti nezgodan, pogotovo jer je na primjeri na završnom turniru ostao bez pobjede u skupini. Naslov pred domaćom publikom brani Jannik Sinner.

Hrvatska će imati predstavnika u Torinu. Mate Pavić i Marcelo Arevalo lani su izgubili finale, od Nijemaca Krawietza i Pütza, nakon dvaju »tie-breakova«.

Danas

Inalpi Arena (11.30): Granollers/Zeballos - Krawietz/Pütz, Alcaraz - De Minaur (14), Cash/Glasspool - Bolelli/Vavassori (16), Zverev - Shelton (20.30).

- Prošla sezona bila je sjajna, baš kao što je i ova. Ovaj turnir je šlag na torti, nadam se da ćemo opet odigrati dobro - rekao je Arevalo.

WTA Finale u Rijadu okončano je trijumfom Jelene Ribakine, koja je u finalu svladala prvu igračicu svijeta Arinu Sabalenku sa 6:3, 7:6 (0). Dasetu godinu zaredom WTA Finale je dobilo novu pobjednicu. Ribakina je posljednja izborila nastup, ali zato je za 11. naslov u karijeri osvojila 5,235 milijuna američkih dolara.

Zlatko HORVAT

port HMNL-a

DVA GOLA - Alen Fetić i Dani slave pogodak

- Možda je to pad koncentracije. Fizički smo spremni, ima nas dosta... Možda su glave još vruće. Moramo to analizirati, gdje su pogreške i gdje možemo biti bolji. Međutim, liga je stvarno izjednačena, osam ili devet ekipa može ispasti iz lige, ali i biti prvakom. Uostalom, sve govori podatak da aktualni prvak ima dva boda nakon četiri kola. To pokazuje da je liga stvarno jaka i kvalitetna

- dodao je Fetić.

Riječane idućeg vikenda čeka susjedski derbi kod iznenađujuće dobrih Puljana.

- Imaju glavu i rep, došao im je novi trener. Znamo što rade. Ali, to je derbi. Sve je to otvoreno. Moramo se dobro pripremiti. Nadam se da će se reprezentativci vratiti zdravi s ovotjednih akcija. Ako bude tako, onda u Puli može biti svašta - rekao je Fetić.

I. VOLARIĆ

Rukometaši Zameta u važnoj premijerligaškoj utakmici dočekuju Metkovce

Prskalo: Dečki zaslužuju pažnju i trebaju podršku s tribina

RIJEKA ► Pozicija rukometaša Zameta na premijerligškoj ljestvici nije baš zavidna, učinkom se ne mogu pohvaliti ni njihovi gosti, Metković-Zalmo, koji stiže na Kozalu s tek dva boda više od Riječane. Tradicionalni rivali s ušća Rječine i Neretve su u donjem domu B skupine. Klubovi bogate tradicije i velikih rezultata, sredina iz kojih je potekao roj asova, osvajača medalja, svjetskih i olimpijskih pobjednika pamte mnogo ružičastiju prošlost od ove rezultatski siromašne sadašnjosti. Zamet je nanizao pet poraza, sada je želja prekinuti taj nemili lanac u kozalskoj dvorani.

- Trenirali smo ovdje nekoliko dana, taman toliko da se priviknemo, uostalom ne igramo prvi put na Kozali - kaže trener Zameta Mladen Prskalo. - Možda nam i promjena ambijenta donese uspjeh, atmosfera može biti bolja, gledatelji su bliže terenu i igračima.

Momci s nadom očekuju utakmicu, naravno da su silno motivirani kako

Mladen Prskalo

bi bili uspješni domaćini i prekinuli nikada ugodan bodovni post. Momčad je i dalje lišena dugotrajno ozlijeđenih igračnika, u vanjskoj liniji nema Luke Mrakovčića, a na desnom krilu golgetera Darija Černeke.

- Raspoloženje u našoj ekipi je dobro. U poziciji smo u kojoj jesmo. Ovi dečki zaslužuju pažnju, uvijek je dobrodošlo

bodrenje s tribina i smatram da će oni to sigurno i vratiti navijačima. Momci trebaju i malo podrške, da ih gledatelji ohrabre. Očekujem da će uz pomoć publike momci odigrati odličnu utakmicu. U prvom krugu prvenstva Metkovići su potopili Zamet uz Neretvu, sada Riječani žele uzvratiti na isti način.

- Bilo je tijesno, a domaćini su u posljednjoj četvrtini igre uspjeli slomiti naš otpor. Imaju solidnu ekipu. Mi u svakoj utakmici idemo na pobjedu. Vidjeli smo da možemo igrati i s vrlo dobrima suparnicima s ovom našom mladom ekipom. Nije jednostavno svakog tjedna zbog ozljeda mijenjati postavu, to ne mogu ni veliki klubovi. Puno je promjena u momčadi. Treba vremena da sve sjedne na mjesto, ali vidi se da smo na dobrom putu i da ćemo s vremenom pobjeđivati. Dečki u svemu dobro reaguju i nadam se da će im se otvoriti - zaključuje Prskalo.

Utakmica na Kozali počinje u 19 sati. **I. DUVNJAK**

Premijer liga košarkašica

MEDVEŠČAK - FSV 56:61

ZAGREB ►► Utkmica 6. kola Premijer lige košarkašica: Medveščak - FSV 56:61 (20:17, 11:18, 9:16, 16:10). SŠD Boško Božić-Pepsi. Gledatelj: 40. Suci: Tomić, Štampalija i Stojanović.

MEDVEŠČAK: Kusanović 6, Sekulić 15 (1-2), Zelić 10 (3-4), Maričić 17 (1-2), Medić 6, Hajpetar 2, Mikulić, Dobrošević, Hašperger, Prpić, Aljinović, Komljenović.

FSV: Mašić 11 (4-5), Konjević 2, Brandić 15 (2-2), Zukanović 16 (6-7), Brajac 11, P. Glomazić, M. Glomazić, Ratković, Vidović, Jurčić 6.

Košarkašice FSV-a teže su od očekivanog pobijedile fenjeraša Medveščak, ekipu koja ove sezone ne zna za pobjedu. No, na kraju se piše treće uzastopno slavlje Riječanki, zahvaljujući kojemu su skočile na sredinu ljestvice. Gošće su se u Zagrebu mučile u prvom poluvremenu, u kojemu su uglavnom gubile, da bi preokrenule u zadnje tri i pol minute prije odlaska na veliki odmor. Do kraja susreta su potom držale vodstvo u svojim rukama, ali nije to bilo uvjerljivo. Medveščak je konstantno puhao za vrat protivnicama. Katarina Sekulić je u 38. minuti smanjila na samo dva poena razlike (56:58), a do kraja susreta je ušla još samo trica Neree Brajac, koja je FSV-u donijela mir i slavlje. (K. B.)

Nerea Brajac

D. MICULINIĆ

Danas treći nastup Vatrenih na U-17 SP-u

BUDIMIR: KOSTARIKU NA TERENU VODE EMOCIJE

DOHA ►► Hrvatska nogometna reprezentacija do 17 godina danas od 15.45 sati igra posljednju utakmicu grupne faze Svjetskog prvenstva u Kataru, suparnik u skupini C bit će im Kostarika.

Nakon utakmice bez pogodaka protiv Senegala i pobjede nad Ujedinjenim Arapskim Emiratima od 3:0, izabranici Marijana Budimira tražit će novu pobjedu kojom bi potvrdili plasman u nokaut fazu natjecanja.

- Kad igraš utakmicu svaka tri dana, vrlo brzo dolazi ona sljedeća. Već nakon zadnje utakmice krenuli smo u pripremu te posljednje s Kostarikom. Praktički nemaš

puno vremena za treninge, imaš jedan regeneracijski, jedan taktički. Već smo nakon utakmice počeli pripremati Kostariku, gledati utakmice i analizirati - rekao je Budimir. - Ono što mogu reći za Kostariku jest da je tipična srednjo-američka momčad. Vole se nadigravati, vole loptu, dosta su prgavi ili još bolje emocionalni. Vode ih emocije na terenu. Morat ćemo dobro o tome porazgovarati s igračima. Kroz analizu ćemo igračima ukazati na slabosti koje smo primijetili i vjerujem da ćemo kroz naše automatizme i našu igru uspjeti napraviti dobar rezultat - dodao je izbornik.

SPORT NEDJELJOM

NOGOMET

SUPERSPORT PRVA NL (14)
SESVETE: Sesvete - Opatija
PRVA ŽUPANIJSKA LIGA (14)
RIJEKA (Kantrida): Grbci 2000 - Lošinj
MUNE: Mune - Vrbovsko
RAB (13.30): Rab - Rječina
DRUGA ŽUPANIJSKA LIGA (14)
GOMIRJE: Gomirje - Polet
LOKVE: Risnjak - Snježnik
RAVNA GORA: Goranka - Željezničar

KOŠARKA

SUPERSPORT PREMIJER LIGA (M)
KOSTRENA (14): Kvarner - Dubrovnik
DRUGA LIGA - ZAPAD (M)
ROVINJ (18): Rovinj - FSV
LABIN (19): Rudar - Kraljevica

ODBOJKA

PRVA B LIGA - ZAPAD (Ž)
RIJEKA (D. Lukarić, 13): Drenova - Umag
RIJEKA (D. Lukarić, 15.30): Gornja Vežica - Poreč
KOSTRENA (17): Kostrena - Grobničan
DRUGA LIGA - ZAPAD (Ž)

CRIKVENICA (17.30): Crikvenica - Petica

RUKOMET

PAKET24 PREMIJER LIGA (M)
RIJEKA (D. Lukarić, 19): Zamet - Metković-Zalmo
PRVA LIGA ►► JUG (M)
DUBROVNIK (19): Araidei - Kozala
DRUGA LIGA ►► ZAPAD (Ž)
SENJ (12.30): Senia - Lokomotiva II
SESVETE (15.30): Sesvete II - Liburnija Opatija

VATERPOLO

KONFERENCIJSKI KUP
RIJEKA (Bazen na Kantridi, 11): Primorje EB - Mataro

BOČANJE

PRVA LIGA - SJEVER
ZAGREB (15): Ante Starčević - Sveti Rok Klana
HRVATSKA ŽENSKA LIGA (10)
RIJEKA (Podvežica): Drenova-Rijeka - Labin
KASTAV: Kastav - ŠB Čavle
KOMIŽA: Komiža - Marinići

PRVA LIGA RUKOMETAŠICA Riječanke srušile favoritkinje

Zamećanke razgalile srca navijača

A. KRIZANEČ

VRIJEDNI BODOVI - Stefanie Troskot

Igor DUVNJAK

RIJEKA ►► »Nema ljepšega grada od Rijeke naše«, orila se pjesma iz grla razdraganih rukometašica Zameta iz njihovog pobjedničkog kola kojim su slavile pobjedu uz pljesak navijača. Desetkovana riječka ekipa je deklasirala Sesvete, usplamtjele Zamećanke su već na startu vodstvom čodak 6:1 golom Mirne Brusić u osam minuta zapalile vatru na kojoj su se grijale do posljednje minute, plamen na kojem su se opekale navodne gostujuće favoritkinje. Prateći kako njihove ljubimice održavaju lekcije Sesvetama, navijači su bili oduševljeni, djevojke Matea Hrvatina su im igrom i borbenošću razgalile srca.

Nezaustavljiva Nika

Munjeviti start »vruće ljevice«, nezaustavljive Nike Pleše i suigračica grogirao je Sesvete

Zamet - Sesvete 32:24

Utkmica 8. kola Prve lige rukometašica: Zamet - Sesvete 32:24 (16:13). Dvorana »Dinko Lukarić«. Gledatelj 300. Suci: Robert Magić (Varaždin), Neven Špiranec (Trnovec Bartolovečki).

ZAMET: Šegota, Troskot 4, Debelić Šestan, Budić, Tabar 2, Pleša 5, Brusić 8 (2), Pleše 10, Kovačević 1, Topolovec 1, Zadković 2, Kosanović.

SESVETE: Lukšić 7, Krezo, Janković Miloš 2, Koska 3, Dunderović, Kržar, Nemčić 2, Bajkuša 2, Svetec 4, Stipić, Kezić 1, Abaza, Čalušić 2, Dičak 1, Kraljević.

Isključenja: Zamet 4, Sesvete 6 minuta. **Sedmerci:** Zamet 2 (2), Sesvete 2 (0).

koje je teško nalazilo pravih brana u svojoj zoni, dok je napadu muku mučio pored Zamećanki koje su kao lavice branile prilaze raspoloženoj vratarki Heleni Šegota. Predvođene povratnicom Ivom Tabar, koja nije igrala osam mjeseci, Riječanke su kontrolirale igru i rezultat. Smanjenje na 9:8 u 20.

minuti je bio krajnji domzet Sesveta, samouvjereni i euforično raspoložene Riječanke u odmah reagirale, pokazujući veliku odlučnost da večer na Kozali okončaju slavljenjem prvotligaških bodova. U tom ritmu su privodile poljuvrijeme kraju i odmarale su se prednošću 16:13, bodrene i

Petar Ogrizović, razigravač Kvarnera, uoči susreta s Gosparima u Kostreni

Iskoristiti veću rotaciju

RIJEKA ►► Košarkaši Kvarnera danas će u drugom ambijentu loviti prvu domaću ovosezonu pobjedu, a ujedno i tek drugo slavlje u SuperSport Premijer ligi. Riječani su u sedmom kolu domaćini Dubrovniku, ali u dvorani Kostrena, i to u ranijem terminu nego inače, od 14 sati.

Prošle sezone su Dubrovčani jedva izborili ostanak u ligi, dok je Kvarner imao sjajnu sezonu koju je završio u četvrtfinalu natjecanja. No, sada su pozicije nešto drugačije. Dubrovnik je startao s dva poraza i onda povezo četiri pobjede, među kojima su i one nad Cibonom te Cedevitom Junior. Riječani su, pak, upisali tek jednu pobjedu, onu nad Šibenikom u prvoj utakmici trenera Aleksandra Šćepanovića.

Stoga bi današnji susret u Kostreni trebao biti borben i neizvjestan. Domaći se nadaju da će malo više igrača ovoga puta biti raspoloženo u odnosu na prošlo kolo i gostovanje u Splitu, kada je Petar Ogrizović odigrao fantastičnu partiju (28 poena, sedam skokova i šest asistencija). To nije bilo dovoljno, ostatak momčadi je zakazao.

- U toj utakmici timski nismo odigrali

Petar Ogrizović

M. GRACIN

na dovoljno dobroj razini da preokrenemo rezultat u našu korist. Ušli smo mlitavo i to nam je najveći problem ove sezone.

Svaku utakmicu otvorimo laganim ulaskom i onda krenemo kada već uvjerljivo zaostajemo. Dodemo u neki egal, ali u većini slučajeva to nije dovoljno. Utkmica se igra 40 minuta - govori razigravač Kvarnera Petar Ogrizović, kojemu je utakmica u Splitu individualno vrlo vjerojatno bila i najbolja u karijeri.

- Osjećao sam se super, radio sam ono što najbolje znam. No, ne volim reći da mi je bila najbolja jer smo ipak izgubili.

Kvarneru su prijeko potrebne pobjede, dok je Dubrovčanima malo lakše jer su s iznenađujućim omjerom 4-2 trenutno na četvrtom mjestu ljestvice.

- Dubrovnik su svi podcijenili na startu sezone zbog kraće rotacije, ali to ne znači da su lošija ekipa. Mislim da im je to upravo i prednost, koliko god banalno zvučalo, jer svaki kvalitetniji igrač zna da će dobiti veliku minutažu pa je opušteniji, zna da neće ići na klupu nakon neke pogreške. Ali, mi imamo više igrača i možemo cijelu utakmicu igrati na najvećoj mogućoj razini, što moramo iskoristiti - zaključuje Petar Ogrizović.

K. BLAŽEVIĆ

Prva liga (Ž)

RIJEKA

VUKOVAR

3

2

RIJEKA » Utkmica 6. kola Prve lige odbojkašica: Rijeka - Enna Vukovar 3:2 (23:25, 15:25, 28:26, 29:27, 15:7). Dvorana mladosti. Gledatelja: 60. Suci: Ivanković i Mikulić.

RIJEKA: Stankovsky, Gamma, Volarić (L), Perčić, Čabrić, Juričić, Grčević, Jorgić (L), Stojimirović, Marinac Žilić, Milošević, Licul, Ljubez, Orešković.

ENNA VUKOVAR: Marčeta, Sesar, Bročić, Lovrić, Serdar, Lovrić, Peulić, Stefanović (L), Ivković (L), Ošust, Lukić, Balaž, Uljarević.

Odbojkašice Rijeke napravile su mali podvig, pobijedivši izravne konkurentice u borbi za vrh ljestvice. Utkmica se unaprijed činila izgubljena jer su Riječanke, pored ranije ozlijeđenih Sare Barać i Lee Boban, igrale i beziskusne Hane Čutura. Uz to, gošće iz Vukovara vodile su 2:0 u setovima i imale sigurno vodstvo u trećoj dionici (19:14). No, borbene Riječanke, predvođene napadački raspoloženom Sanjom Popović, nisu se predale. Odvele su utakmicu u peti set, a onda nakon gotovo dva i pol sata velike borbe stigle do pete pobjede u isto toliko odigranih utakmica.

Ključnim su se u petom setu pokazali servisi Lucije Stankovsky, dok je drugu meč-loptu za pobjedu iskoristila Barbara Ljubez. (K. B.)

SUPERLIGA Riječani protiv Siska ostvarili drugu pobjedu sezone

Riječani zaplovili prema mirnijim vodama

Sisak je ostao zakucan na dnu ljestvice (1-5), dok je Rijeka ovom pobjedom skočila na šesto mjesto. Gostima je pripao jedan set u kojemu su se istaknuli odličnom obranom, a u ostatku utakmice je dominirao domaćin

ISKUSNI TEHNIČAR - Marko Ličina

Katarina BLAŽEVIĆ

RIJEKA » Odbojkaši Rijeke upisali su u šestom kolu SuperSport Superlige drugu ovosezonsku pobjedu. Riječani su opravdali ulogu favorita u svojevrsnom derbiju začelja. Siščani su na samom dnu ljestvice (1-5), dok je momčad s Trsata sada skočila na šesto mjesto.

Riječani su prvi, a posebice treći set osvojili poprilično lagan. Doduše, u prvoj dionici se Sisak vratio skoro pa u egal (19:17), ali domaći su bili kvalitetniji i koncentriraniji pa su sa šest vezanih poena osvojili set. Napadi Vuka i Lozića su za goste bili neobranjivi, da bi as Ličina zaključio dionicu.

Blok i nesporednosti

Drugi je set pripao gostima koji su se u tom razdoblju istaknuli s odličnom obranom. Najviše je problema Riječanima zadavao gostujući blok, ali i vlastiti nesporednosti u obrani. Prvo je trostruki

blok zaustavio Vuka (3:8), da bi onda Tepavac poslao loptu ravno ispred Dukića, koji kao da je nije očekivao. Domaći su imali loše i spore odluke u obrani, a minuta odmora kod 11:17 im nije puno pomogla. Siščani su bez većih problema osvojili drugi set.

Sjajan poen

Ali onda su i potonuli. Rijeka je za dvadesetak minuta osvojila treću dionicu. Sve ono dobro obrambeno kod Siska je nestalo. Napadački raspoloženi su bili Dukić i Lozić, pa su domaći još uz pokoju grešku protivnika održavali vodstvo od tri do četiri poena razlike, da bi se odvojili serijom 5:0 za uvjerljivih 19:10.

Četvrta je dionica bila izjednačena. Poenima Vuka i Lozića Rijeka se odvojila na tri poena razlike - 18:15. Galić je vratio na samo »minus jedan«, ali Dukićeve smečeve gosti nisu uspjeli obraniti. Posebno je veselje donio poen kapetana Rijeke za 20:17, koji je trajao kao vječnost. Koliko

Rijeka

Sisak

3

1

Utkmica 6. kola SuperSport Superlige odbojkaša: Rijeka - Sisak 3:1 (25:17, 18:25, 25:15, 25:20). Dvorana mladosti. Gledatelja: 150. Suci: Sladić i Perajica.

RIJEKA: Lozić, Ličina, Dukić, Vuk, Banko (L), Žeželić, Smiljanić (L), Baić, Pulić, Sulić, Colnar.

SISAK: Alić, Tepavac, Galić, Brčić, Vakufac, Alihodžić (L), Maričević, Ikašević (L), Mišura, Duraković, Vaško, Cvetanović, Ugarković, Šimić.

toga su i jedni i drugi uspjeli spasiti... Goste je posebno mučila zona četiri, iz koje je Dukić često poentirao, a nastavio je i Vuk - 23:18. Isti je igrač iz iste zone iskoristio prvu meč-loptu.

SPORTSKA NEDJELJA NA RADIO KORZU

09. STUDENOG 2025. U 18:15 SATI

SuperSport HNL - 13. kolo

Stadion Anđelko Herjavec

NK Varaždin

Reporter: Hrvoje Mavrović

HNK Rijeka

Sponzor prijenosa:

NOVI LIST

Pretplatite se na Novi list!

i uštedite!

PREDNOSTI PRETPLATE NA TISKANO IZDANJE NOVOG LISTA:*

- značajna mjesečna ušteda
- dostava na kućnu adresu u jutarnjim satima
- dar svakom novom pretplatniku - sandučić za primanje novina
- dodatna pogodnost za pravne osobe - povrat PDV-a od 5%
- mogućnost plaćanja karticama

NARUDŽBE I INFORMACIJE:

- 051/650-043 ili 051/650-097
- radnim danom 7.30 - 15.30 sati
- info.pretplata@novilist.hr
- www.novilist.hr

PRETPLATA	1 MJESEC	3 MJESECA	6 MJESECI	12 MJESECI	18 MJESECI	24 MJESECA
CIJENA	35,98 €	104,72 €	202,99 €	393,08 €	570,29 €	734,62 €
POPUST	33,00 %	35,00 %	37,00 %	39,00 %	41,00 %	43,00 %
CIJENA PO PRIMJERKU	1,20 €	1,16 €	1,13 €	1,09 €	1,06 €	1,02 €

* vrijedi za područje ručne dostave i dostave putem Hrvatske pošte

OSMOSMJERKA

U mreži pronađite i zaokružite nazive emocija i pojmove vezane uz emocije dane u popisu abecednim redom. Ako sve uradite kako valja preostala slova dat će još jedan pojam vezan uz emocije koji se u širem smislu definira kao žalosno raspoloženje općenito.

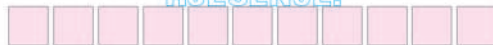

- BIJES**
ČEŽNJA
DOSADA
KRIVNJA
LJUTNJA
MRŽNJA
NADA
NOSTALGIJA
PANIKA
POTIŠTENOST
PRKOS
SAMILOST
SRAM
SRDŽBA
SREĆA
STRAH
STRAST
SUMNJA
- TJESKOBA**
TREMA
TUGA
UŽITAK
ZALJUBLJENOST
ZAVIST
ZBUNJENOST
ŽALOST

Kirsten Dunst igra glavnu ulogu u filmu Larsa Von Triera iz 2011. god. kojem je naslov rješenje ove osmosmjerke

RJEŠENJE:

PREMETALJKA

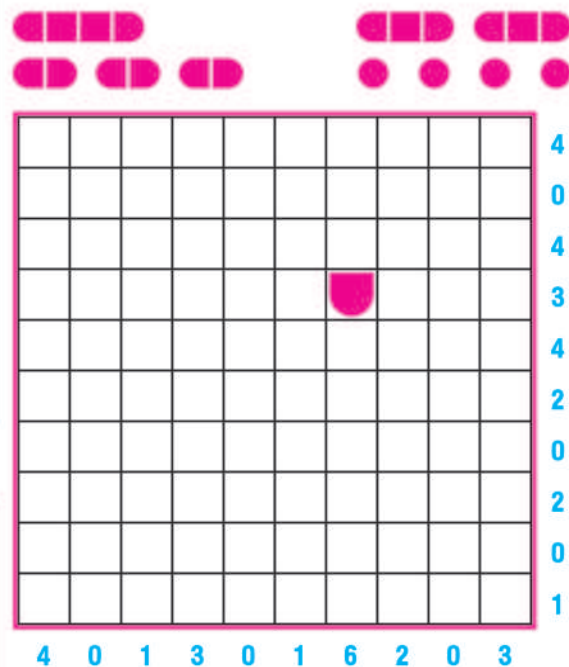
Riječki pijanist

PLAFON
IGRICE!

RJEŠENJE:

BRODOVLJE TEŽINA ●●●●●

Ispunite mrežu danim shemama brodova. Brojevi van mreže govore koliko ima popunjenih polja u odgovarajućem retku (stupcu). Niti jedan brod se ne dodiruje s drugim, čak ni dijagonalno.

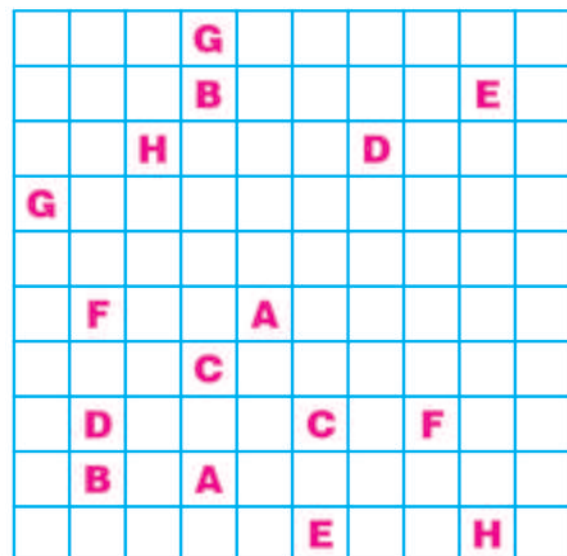

SUDOKU TEŽINA ●●●●●

				1	8	5	
		2	5				3
1				9			
	3		1	4		6	
		6				4	
		5		6	3		9
			4				2
6					8	1	
	7	4	9				

ABC SPOJNICE

Spojite neprekinutim vodoravnim i okomitim linijama slovo A sa slovom A, slovo B sa slovom B itd. Sva polja mreže moraju biti iskorištena, a linije spajanja ne smiju se sjeći.

SPOJITE BROJEVE

20 RAZLIKA

REBUS

ODGONETKA: 9, 2, 5; FRAZA: 1, 3, 3, 4, 1, 3, 1

RJEŠENJA

Izrada: redakcija "Feniksa"

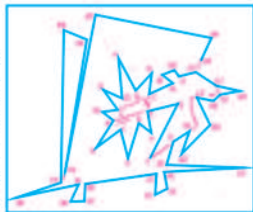
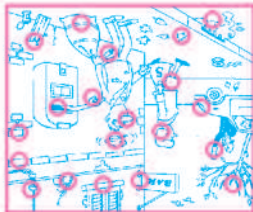
Urednik: Vedran Vučinić

Izdavač: Novi list d.d.

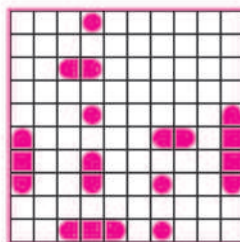
REBUS: OPASNOSTI SE MOŽE

PREMETALJKA: GORAN FILIPEC

OSMOSMJERKA: MELANKOLIJA

FENIKS

50 GODINA OD PRVOG PRIKAZIVANJA KULTNE TV SERIJE		HRV. SLIKAR, AKADEMIK (POČASNI GRAĐANIN SAMOBORA)	"EAST"	BRANA (MN.)	ANDRIJA "DRAŠ" KATALENIĆ - DUDEK (NA SLICI)	DEBELI STANLJEV PARTNER	TISUĆITI DIO JAPANSKOG JENA	"NOMEN NESCIO"	JAP. DIPLOMATKINJA I HUMANITARKA, SADAKO	TV SERIJA REDATELJA KREŠE GOLIKA I SCENARISTA MLADENA KERSTNERA IZ 1975. S GLUMCIMA IZ KRIŽALJKE
PRILOG: BEZ ODMORA, NE OSJEĆAJUĆI UMOR										"GRAM"
										VJEŠTI POLEMICARI
ITALIJA		PISAC "LOVCA U ŽITU", J. D. ŠAHIST RUBINSTEIN								
NJEMAČKA SPRINTERICA KRABBE								OTOČJE ZAP. OD NOVE GVINEJE		
								ZVIJEZDA U ŠKORPIONU		
KRUPNOOKO							KIBELIN SVEČENIK			
							SESTRA OD MILJA			
AUTOR: RAJKO RICIJAŠ	INDIJANČEVA ŽENA	FENIKS	SANJA VEJNOVIĆ	MALTA	PREVODITELJICA KOVAČ	TOPLO GODIŠNJE DOBA	NADIMAK DOMINIK LIVAKOVIĆA	JEDRILJE, TAKELAŽA		
							KRZNENE ŽIVOTINJE	GRM IZ POR. GLAVOČIKA, GLISNIK		
SUMPOR		REGICA KATALENIĆ (NA SLICI)							TAMARA OBROVAC	
		SUŽANJ							PRIMAČE SOBE (TAL.)	
TEKUĆINA U VENAMA				ZEMLJA (LAT.)				TVAR ZA BRŽE SUŠENJE BOJA I LAKOVA		
				SLAVNI AUSTRIJSKI SKLADATELJ, JOSEPH				DAKLE, TO JEST		
VLATKA ORŠANIĆ			AUTOR OPERE "ADEL I MARA", JOSIP				MORSKI PUŽEVI, OGRCI			"ČELIK"
			"KRALJ PTICA"							MALA TRADICIJSKA BRODICA
DRVENO DUHAČKO GLAZBALO					OSOBNAM ZAMJENICA				ŽENSKI LIK IZ "KIKLOPA"	
					TENISAČ NISHIKORI		NIŽI TURSKE PLEMIC		"AKUTNA TUBULARNA NEKROZA"	
							"THREE RIVERS FESTIVAL"			
FENIKS	MARK ZUCKERBERG	JUŽNOAFR. PLIVAČ NEETHLING				AM. GLUMAC, SEAN "GOSPODAR PRSTENOVA"		SAVEZ DRŽAVA JI AZIJE		
		LATVIJA				NINA MORIĆ		NEGACIJA		
IMBRA GRABARIĆ - PRESVETLI									RIMSKI: 52	
									"ČESTICA"	
FRANC OZBOLT-CINOBER										FENIKS

VODORAVNO: 1. Ponovljeni dio programa, 4. Kolač od lisnatog tijesta s kremom od tučenih jaja, 12. Oštećenje na koži prouzročeno hladnoćom, mrazotina, smrztotina, 14. Način šutiranja u rukometu, 15. Dio Sredozemnoga mora između Balkanskoga i Apeninskoga poluotoka, 17. Glavni grad Eritreje, 18. Seljačka kožna obuća (mn.), 19. Osobina onoga koji je zloban, zločestoća, opakost, 20. Model "Toyote", 21. Prvi glavni grad Japana (710-784), 22. Prastanovnici Balkanskog poluotoka, 23. Inicijali izumitelja Tesle, 24. Osobna zamjenica, 25. Ulošci, 26. Ime redateljice Zetterling, 27. Stanovnica najvećega sredozemnog otoka, 30. Proizvod tkanja, 31. Geološka vremenska jedinica duža od doba, a kraća od perioda.

OKOMITO: 1. Bojažljivost, plašljivost, 2. Osoba koja službeno zastupa državu, instituciju ili važnu osobu, delegat, 3. Skupina od sedam muških osoba, 4. Žensko ime; roman Mire Gavrana, 5. Rinalda od milja, 6. Bitak u filozofiji, 7. Pecivo u obliku okrugle pletenice posuto makom, 8. Čudovišta, 9. Engleski glumac, oskarovac Jeremy ("Preokret sudbine"), 10. Kitica od triju stihova, trostih, 11. Bezbožnica, 13. Najbliži rođaci, 16. Napoj, pomije, splačine, 20. Ulica s dvoredom, 22. Spoj u kojem je jedan ugljikov atom dvostrukom vezom vezan na dušikov atom, 25. Ime nogometaša Stielikea, 26. Ime državnika Cetunga, 28. Znak za indij, 29. Inicijali redateljica Papića.

Autor: Živko BARIŠIĆ

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
12			13					14		
15							16			
17						18				
19					20					
21				22					23	
24			25					26		
27			28				29			
30							31			

VODORAVNO: 1. Ime TV spikerice i voditeljice Nikić - Ime engleskog nogometaša Walcott, 2. U filozofiji: tvrdnja koja se, u okviru dijalektičke metode, suprotstavlja drugoj tvrdnji - Kratica za "albanski lek", 3. Naš pjevač latino glazbe ("Neka živim kako živim"), 4. Stanovnik drevne države Elam, na tlu današnjeg jugozapadnog Irana - Mjesto između Lovrana i Opatije - Kratica za "gram", 5. Stanovnica istočnih zemalja, istočnjakinja, 6. Osušeni ekstrakt nekih morskih algi - Pokojni monegaški knez (2005. naslijedio ga njegov sin Albert II.), 7. Rod kopnene vojske, konjaništvo - Ime tenisača Gerulaitisa, 8. Imenjakinja pjesnika Kiševića - Dvodijelni ženski kupaći kostim.

OKOMITO: 1. Francuska glumica, Claude ("Ukradeni poljupci") - Nizozemac u "Manchester Cityju", Nathan, 2. Proizvod sličan izvornim oblicima, služi kao zamjena, 3. Proizvođenje, 4. Ugodna opojna aroma, 5. Rijetka reaktivna kovina (znak Y) - Znak za kalcij, 6. Dio biljke koji se nalazi pod zemljom (grč.), 7. Azemina od milja - Autooznaka za Našice - Znak za bor, 8. Tvari koje se u malim količinama dodaju proizvodima radi poboljšanja svojstava, 9. Znak za tricij - Boca zapremnine jedne oke, 10. Oprostiti (turb.), 11. Nadimak njemačke nogometne reprezentacije - Nogometaš "Fiorentine", Moise, 12. Ruski tajkuni.

Autor: Živko BARIŠIĆ

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1												
2												
3												
4												
5												
6												
7												
8												
	1	0	0	0	1	1	2	1	1	0	1	0

FILMDANA

AKCIJSKI TRILERHRT121.15

Ledena cestaTHE ICE ROAD, 2021.

Režija: Jonathan Hensleigh

Uloge: Liam Neeson, Laurence Fishburne

Nakon što se u zabačenom kra-ju sjeverne Kanade urušio rudnik dijamanta, stručnjak za vožnju po ledu (L. Neeson) mora organizirati nemoguću akciju spašavanja preko smrznutog oceana kako bi spasio zarobljene rudare. Bore se protiv ota-panja leda i goleme oluje, a otkrit će i da im je prava prijetnja nešto čemu se nikada nisu nadali...

DOKUMENTARACHRT222.15

U areni: Serena Williams - U vodi do grla

Teniska izolacija počela je uzimati danak pa je Serena odlučila poboljšati svoju igru anga-žiranjem nove ekipe. Vratila se na prvo mje-sto na ljestvici, ali njezina joj je ekipa morala pomoći da se nakon ozbiljnih zdravstvenih problema pripremi za nastup na US Openu 2011. godine.

EMISIJAHRT113.25

Pula: More

U nastavku putovanja Albanijom ekskluzivno smo na zabranjenom otoku-tvrđavi, Sazanu, upoznajemo kraljicu bijele ribe, orađu, uživa-mo u avanturama Crešana Mirka i Zorana, družimo se s trostrukim svjetskim prvakom u ribolovu s hrvatskom reprezentacijom. U Plavome receptu spremamo kremastu juhu od škampi.

Nacionalni programi

HRT 1	HRT 2	HRT 3	RTL	RTL 2
07.15 Kolačić sudbine, am. film (1966.) - Zlatno doba Hollywooda 09.20 Pozitivno 09.50 Biblija 10.00 Sisak: Nacionalni susret lovaca, prijenos mise 11.05 Martinje u Svetom Martinu, pučka i predajna kultura 11.40 TV kalendar 12.00 Dnevnik 1 12.15 Sport 12.18 Vrijeme 12.20 HAK - promet info 12.30 Plodovi zemlje 13.25 Pula: More 14.00 Nedjeljom u 2 15.08 Blaž među ženama, humoristična serija (6/14) 15.55 Mir i dobro 16.25 HAK - promet info 16.30 Vijesti 16.51 Oblak u službi zakona (3), serija (8/12) 17.40 Volim Hrvatsku (8/15) 18.59 Vrijeme 19.00 Dnevnik 2 20.08 LOTO 6 20.15 Superpotjera 21.10 Ledena cesta, američko-kanadski film (2021.) 23.00 Dnevnik 3 23.19 Vijesti iz kulture 23.30 Daniel Bruehl - šarm zlikovca, doku. film 00.25 Bolest stijena, francusko-belgijsko-kanadsko-španjolski film (2016.) 02.20 Plodovi zemlje 03.10 Nedjeljom u 2 04.10 Martinje u Svetom Martinu, pučka i predajna kultura	06.45 DW: Sutrašnjica danas 07.15 Svijet znanosti 07.45 Fino i vino 08.20 Rekreacija 08.55 Četiri vjenčanja i sprovod, serija (7/10) 09.45 Četiri vjenčanja i sprovod, serija (8/10) 10.35 Čvrsto na zemlji sa Zacom Efronom (2), doku. serija (2/8) 11.25 Krimi matineja: Grantchester (4), serija (6/6) 12.15 Krimi matineja: Foyleov rat (2), serija (4/4) 14.00 Španjolska s Evom Longorijom, doku. serija (7/8) 14.45 Anthony Bourdain - Upoznavanje nepoznatog (10), doku. serija (7/8) 15.25 Magazin LP 15.55 SuperSport HNL: Istra 1961 - Dinamo, prijenos 17.55 Sportsko srce 18.10 Svi smo mi Dudeki, doku. film 19.08 Luka Nižetić - Ludilo brale - Tvornica kulture 2022., 2. dio 20.15 Daniel Bruehl - šarm zlikovca, doku. film 21.10 Stadion 22.15 U areni: Serena Williams - U vodi do grla, doku. serija (4/8) 23.10 Foyleov rat (2), serija (4/4) 00.50 Grantchester (4), serija (6/6) 01.35 Zagonetni slučajevi sestre Bonifacije (1), serija (2/10) 02.20 'Ko te šiša (1), humoristična serija (12/20) 02.50 Klub čitatelja 03.45 Noćni glazbeni program - spotovi	06.37 Juhuho - program za djecu 13.00 Bilješke o jeziku: Stefan Geošić - čovjek koji je preveo Bibliju 13.20 Čigrom oko svijeta: Malajski tjesnac, doku. serija (12/21) 13.50 Svijet kakav je nekad bio: Klonimirovi filmski zapisi - Niagara Falls 1976. Kanada/ SAD, doku. serija (12/55) 14.00 Klasići narodu: Carlo Collodi - Pinokio (8/15) 14.50 Duoptrija: 15.45 Slovo po slovo... Dulčić, doku. film (2018.) 16.10 Ovo je filozofija: Aurelije Augustin, doku. serija (5/24) 17.05 Paklena potjera, am. film (1961.) 18.30 Posljednji svjetioničar, doku. film (2005.) 18.55 Vrijeme je za jazz: Snarky Puppy 20.00 Jedno djelo (1): Slaven Tolj - Bubo-bubo maximus (3/13) 20.10 Vodimo vas ... Gala koncert Bečke filharmonije u Operi Garnier u Parizu, 11.5.2025., snimka 21.40 Razorlight: Raspad sistema, glazbeno-doku. film 22.55 Na rubu znanosti: Svemir kao iluzija 23.50 Ciklus Konrada Wlfa: Einmal ist keimnal, istočnonjemački film (1955.) 01.20 Ovo je filozofija: Aurelije Augustin, doku. serija (5/24) 02.15 Vodimo vas ... Gala koncert Bečke filharmonije u Operi Garnier u Parizu, 11.5.2025., snimka 03.45 Klasići narodu: Carlo Collodi - Pinokio (8/15) 04.35 Slovo po slovo... Dulčić, doku. film (2018.) 05.00 Posljednji svjetioničar, doku. film (2005.) 05.25 Fotografija u Hrvatskoj:	07.10 Top.HR, glazbena emisija 08.20 Yu-Gi-Oh! SEVENS, serija, animacija (S1E11) 08.40 Tv prodaja 08.50 Divlje pčele - nova serija, drama, romansa (S1E4) 09.50 TV prodaja - Telestar 10.05 Divlje pčele - nova serija, drama, romansa (S1E5) 11.20 InDizajn s Mirjanom Mikulec, lifestyle emisija (S28E6) 12.10 Ljepotica i zvijer, igrani film, komedija, romansa 13.50 To je Voyo 13.55 U tuđoj koži, igrani film, komedija 15.40 MagNet, serija, lifestyle emisija (S1E24) 16.10 Hobit: Neočekivano putovanje, igrani film, avantura, fantastija 16.30 RTL Danas, informativna emisija 17.00 Hobit: Neočekivano putovanje, igrani film, avantura, fantastija 22.00 Potkupljivač, igrani film, kriminalistički, drama, akcija (15) 23.50 Stanje nacije, politička satira 00.30 To je Voyo 00.35 U tuđoj koži, igrani film, komedija 02.30 RTL Danas, informativna emisija	06.50 Prava žena, serija, drama (S1E88) 08.25 Novi život pod suncem, lifestyle emisija (S6E31) 11.10 Tražimo dom s Mirjanom Mikulec, serija, lifestyle emisija (S5E6) 12.00 Gradi(ONA), serija, lifestyle emisija (S1E3) 12.45 To je Voyo 13.10 Skriveno u raju, serija, drama, romansa (S1E66) 14.00 Poirot, serija, drama, kriminalistički (S2E1) 15.55 Mučke, serija, humoristična serija (S7E22) 17.05 Kosti, serija, kriminalistički, drama, misterij (S8E10) 18.50 Dr.House, serija, drama, misterij (S2E2) 19.40 Chicago P.D., serija, akcija, drama, kriminalistički (S2E14) 21.15 Prijatelji, serija, humoristična serija (S10E1) 22.00 Teorija velikog praska, serija, humoristična serija (S4E6) 22.45 Dva i pol muškarca, serija, humoristična serija (S5E7) 23.30 Mučke, serija, humoristična serija (S7E24) 00.30 Poirot, serija, drama, kriminalistički (S2E1) 02.15 Novi život pod suncem, lifestyle emisija (S6E31)

HRT114.00

NEDJELJOM U 2

Glazba, glazbeni ukusi i svjetonazor. Strasti, zabrane i podjele. Gost emisije je etnolog i antropolog Tomislav Pletenac.

HRT212.15

FOYLEOV RAT

Foyle je optužen za težak prijestup, što će dodatno otežati njegovu potjeru za beskrupuloznim ubojicom...

HRT318.30

POSLEDNJI SVJETIONIČAR

Jurica Kvinta većinu života proveo je na Lastovu, Palagruži, Sušcu. Sada se skrasio na svjetioniku Struga.

RTL22.00

POTKUPLJIVAČ

Nick Chen (Chow Yun-Fat) je jedan od najodlikovanijih i najcjenjenijih policajaca u New Yorku.

RTL219.40

CHICAGO P.D.

Bunny dolazi Lindsay zabrinuta zbog sumnjivog stalnog gosta u tvrtki za iznajmljivanje automobila njezina supruga.

Filmski i dokumentarni programi

HBO	CINEMAX	NATIONAL GEOGRAPHIC	CINESTAR TV ACTION	CINESTAR TV COMEDY	CINESTAR TV PREMIERE 2	STAR Channel
08.00 Shrekova Noć vještica 08.25 Transformeri: Uspion zvjeri 10.30 Twister 2 12.30 Bez krila 14.20 Planet majmuna: Novo kraljevstvo 16.40 Neuilly-Poissy 18.20 Lude za Bradyjem 20.00 Ideja o tebi 21.55 Na dnu 23.35 Životne lekcije 01.10 Put bez povratka: Nasljeđa 03.00 Ono: Dobro došli u Derry, ep.3	08.20 Tri dana pecanja 09.50 Istjerivači duhova 2 11.40 Ru-janska djeca 13.15 Od ožujka do svibnja 14.45 Živi i mrtvi u Winsfordu 16.20 Tri dana pecanja 17.45 Doba nevinosti 20.00 Nitko 21.30 Svi stari no-ževi 23.10 Protuudar IV, ep.3 23.55 Protuudar IV, ep.4 00.45 Natatorij 02.35 Nasljednik	13.00 Najveća svjetska putovanja vlakom: Pogled iz zraka 14.00 Titanic: digitalno uskrsnuće 16.00 Inženjerska dostignuća u Europi 18.00 Indija iz zraka 19.00 Mutirano vrijeme 20.00 Odred za oluju 21.00 Najčudnije stvari 22.00 Izgubljena blaga Egipta 23.00 Vječni istraživač Hannah Fry	10.20 Vampirska akademija 12.15 Pokajnik 14.05 Četvero protiv banke 16.00 Heineken: Otmica kralja piva 17.50 Tri dana za ubojstvo 20.00 Kuća tame 21.45 Crna kutija	10.40 Ups 2! Avantura se nastavlja 12.10 Božićni prsten 13.40 Ribarevi prijatelji 15.35 Ribarevi prijatelji 2 17.30 Odjednom tata 19.25 Znaš li čuvati tajnu? 21.00 Nespojivi 23.00 Zločeste mame	08.15 Koati 09.45 Prinčevi pustinja 11.45 Moja friki obitelj 13.20 Bad Genius 15.05 Barb i Star na putu za Vista Del Mar 17.00 Medvjedić Paddington 2 18.50 Utrka života 21.00 Puls grada 23.10 Vukodlaci	06.25 Teorija velikog praska 09.25 Škorpion 12.10 FBI 14.55 Indiana Jones i otimači izgubljenog kovčega 17.10 Moderna obitelj 18.00 Simpson-ni 21.00 Uvijek ću znati što si radila prošlog ljeta 22.55 Izgubljeni 00.45 FBI 03.20 Simpsoni 03.45 Škorpion
HBO 2	CINEMAX 2	CINESTAR TV	CINESTAR TV FANTASY	CINESTAR TV PREMIERE 1	KLASIK TV	STAR Movies
07.35 Zadnji put kad smo bili djeca 09.20 Prva klasa 11.00 Minecraft Film 12.35 Čudesni Spider-Man 14.45 Dolittle 16.20 Tajanstvena šuma 17.40 Wonka 19.30 Superman 21.40 Kraven the Hunter 23.45 Svršetak 02.10 Saltburn	08.00 Electra 08.30 Nigdje u Africi 10.50 Pripovjedačica filmova 12.45 Zimski san 14.30 Mlada srca 16.10 Nigdje u Africi 18.30 Suparnik 20.30 Noć i dan 22.20 Nemoguća misija 2 00.25 Ne zovi me mama 02.10 Vatreno iskušnje	08.55 StarDog i TurboCat 10.45 Samo more zna 12.45 Bogovi Egipta 15.00 Knjiga ljubavi 17.00 Pakao na hori-zontu 19.00 St. Vincent 21.00 Rambo 4 22.40 Pad Pariza I, ep. 3 23.30 Pad Pariza I, ep. 4	10.45 Čarolija keksica 12.35 Trilogija Različita: Pobunjena 14.40 Jim Gumb i strojovođa Lukas 16.35 02.22 18.25 Trilogija Različita: Odana 20.30 Baghead: Glas mrtvih 22.10 Iscjelitelj	09.55 Nevina laž 11.55 Veliko putovanje 2: Specijalna dostava 13.40 355 15.55 Premještaj 18.00 Bezvremenska Adaline 20.00 Groznica bogatih 22.05 Velika igra	07.48 Hasanaginica 09.04 Tuđa zemlja 10.31 Otpisani 11.53 Kraljevski voz 13.20 10 sekundi za bijeg 14.58 Anzio 16.53 Istjerivači duhova 18.38 Otpisani 20.02 Život Je Čudo 22.35 ZG80 00.06 Četvrti čovek 01.52 Bijes u zoru	07.35 Sezona lova 3 09.10 Isti-na o mačkama i psima 11.15 Ljudi u crnom: Globalna pri-jetnja 13.45 Assassin's Creed 16.05 Asterix: Grad bogova 18.00 Božićni kolačići 20.00 Dogodilo se na Manhattanu 22.10 Ponos i predrasude 00.55 Escape Room 03.00 Rekvijem za snove

NOVA TV	
06.40	Scooby-Doo!: Nove tajne, animirana serija S1 E12/26 R
08.10	Divlji Karibi, doku. serija S1 E2/4
09.25	Kumovi, igrana serija S5 E119 R
10.25	Kumovi, igrana serija S5 E120 R
11.25	Kumovi, igrana serija S5 E121 R
12.25	Tvoji, moji i naši, igrani film
14.05	Kod kuće je najljepše, igrani film R
16.00	Startaj Hrvatska, zabavni program S6 E4/11
17.00	Vijesti Nove TV, informativni program
17.10	Nacionalna sigurnost, igrani film
19.00	Dnevnik Nove TV, informativni program
20.15	Supertalent, zabavni program S12 E7/13
22.50	Cura za sve, igrani film (15)
00.55	Pravednik 2, igrani film (15) R
03.05	Dobar posao u Italiji, igrani film R

DOMA TV	
05.55	Gorski liječnik, igrana serija S10 E14/16 R
06.40	Gorski liječnik, igrana serija S10 E15/16 R
07.25	Detektiv Kalle, igrana serija S1 E3/12
08.15	Zdravlje na kvadrat, magazinska emisija S1 E394
08.45	Arhitekti i projekti, magazinska emisija S1 E36
09.15	TV izlog, razno
09.30	Hamburg 112, igrana serija S13 E16/26 R
10.25	TV izlog, razno
10.40	Hamburg 112, igrana serija S13 E17/26 R
11.25	TV izlog, razno
11.40	Hamburg 112, igrana serija S13 E18/26 R
12.35	TV izlog, razno
12.50	Gorski spašavatelji, igrana serija S6 E8/12
13.40	Gorski spašavatelji, igrana serija S6 E9/12
14.35	Škorpion, igrana serija S2 E5/25 R
15.30	Škorpion, igrana serija S2 E6/25 R
16.25	Navy CIS, igrana serija S22 E19/20 R
17.15	Navy CIS, igrana serija S22 E20/20 R
18.10	CSI: Vegas, igrana serija S2 E5/21 R
19.05	CSI: Vegas, igrana serija S2 E6/21 R
20.00	Taxi 3, igrani film
21.40	Totalni opoziv, igrani film
23.50	Vatreni dečki, igrana serija S3 E3/13 (15)
00.35	Vatreni dečki, igrana serija S3 E4/13 (15)
01.20	CSI: Vegas, igrana serija S2 E5/21
02.00	CSI: Vegas, igrana serija S2 E6/21
02.45	Gorski spašavatelji, igrana serija S6 E8/12 R
03.15	Gorski spašavatelji, igrana serija S6 E9/12 R
04.00	Detektiv Kalle, igrana serija S1 E2/12 R

NOVATV 22.50	
	
CURA ZA SVE Na rubu gubitka svoje obiteljske kuće iz djetinjstva, Maddie nailazi na neobičan oglas za posao...	

DOMATV 20.00	
	
TAXI 3 Najbrži taksist u Marseillesu Daniel Morales u svom je bijelom Peugeotu izveo novi vozački podvig.	

T V P R E P O R U K A

SHOW

NOVATV 20.15

Supertalent

Ove nedjelje na rasporedu je novih jedanaest kandidata koji će pokušati osvojiti žiri svojim nastupima. Iz Njemačke, a srcem iz Kine, u novu epizodu stiže K askader i akrobatKai Hou. Plesom će se predstaviti mlade djevojke iz grupe Clique, a osim njih, svoju nesvakidašnju plesnu točku donosi i kandidatkinja Veronika. Priču punu emocije na pozornici će prenijeti Polina Lampiha iz Ukrajine. U sedmu epizodu, po svoju novu šansu stižu čak dva povratnika. Petar Černov ranije je osvojio gledatelje svojim hitom »Pidžama«, a sada se ovaj »majstor za jaja« vraća s novim nastavkom: »Pidžama 2«. Stari znanac August Popijač vraća se s novom plesnom točkom punom iznenađenja. Svoje mjesto pod reflektorima zauzet će i mlada violinistica Patricija Avšić. Ima tek šesnaest godina, ali već svira violinu vrijednu milijun eura i studira u Beču. Bez trunke treme, pokazat će zašto je njezin talent poseban. Iz Estonije dolazi Ranno Tamm, pjevač dubokog glasa i širokog raspona, koji priznaje da ga trema uvijek malo savlada, ali i da bez nje nema pravog nastupa. Osim njega, još dva kandidata pjesmom će pokušati osvojiti žiri.

DOKUMENTARAC

HRT2 20.15

Daniel Brühl - šarm zlikovca

Glumi u filmovima sa zvijezdama poput Chrisa Hemswortha i staje pred kamere redatelja poput Quentina Tarantina. Od maničnog vozača utrka do osjećajne dobičine i Marvelovog negativca - nema uloge koju Daniel Brühl ne može odglumiti. No nije oduvijek bilo tako. Proslavio se ulogom u filmu »Zbogom, Lenjine!«, nakon čega se morao boriti protiv klišeiziranih uloga dobrog zeta. Na vrhuncu karijere odlučio se okušati u nečemu novom i debitirati kao redatelj.

SHOW

HRT1 17.40

Volim Hrvatsku

Nedjeljna popodnevna ponovno uveseljava ekipa šoua Volim Hrvatsku. Kapetani su Dušan Bučan i Goran Navojec. U osmoj emisiji u Dušanovom timu nastupaju: Jan Kovačić, Doris Pinčić Guberović, Damir Hoyka. U Goranovom: Josip Palameta, Antonia Ćosić, Vlado Šola. Natjecatelji će se okušati u dobro poznatim igrama poput Pogodi pjesmu, Sretan rođendan, TV i film, Sport, Poznati sunarodnjaci, Premetaljke, Prosječni građanin i Riječ hrvatska. Emisiju vodi Mirko Fodor.

➔ Ostali programi

➔ KANAL RI

07.20 Školska liga, emisija o sportu 07.50 Željko Marušić i gosti, talk show 08.40 Glazbeni kanal/Tv prodaja 12.15 Naše općine i gradovi, reportaža 12.30 Bilanca uspjeha, talk show 13.05 DW: Euromaxx, magazin 13.40 Veterinarska ordinacija, emisija 14.10 Glazbeni kanal/TV prodaja 15.00 Biblijska istina, vjerska emisija 15.20 Kratki rezovi, emisija o filmu 15.50 Glazbeni kanal/TV prodaja 16.25 Ča skalica, čakavska glazbena emisija (r) 17.25 Kult kulture, emisija o kulturi 18.00 DNEVNIK 18.20 TV prodaja 18.35 Sport nedjeljom, emisija 20.10 Rotor, emisija o oktanskim i ekstre-

mnim sportovima 21.00 Art caffe, emisija o kulturi 22.00 DNEVNIK (r) 22.20 ICT na Ti, talk show 23.00 Zapisano u zvijezdama, astro show (18)

➔ TV NOVA

11.00 Agrokultura, poljoprivredna emisija 12.00 Boje zemlje 12.30 Energetska medicina 13.00 Lifestyle TV 14.00 Art Club 14.30 Volin te Istro 15.20 Domaća besida 15.40 Trajaninenaj 16.30 Veterinarska ordinacija 17.00 Mali svijet, emisija o dječjem svaralaštvu 17.30 Kronika Grada Novigrada 18.00 Trdi ča Kafić 18.30 Novi milenij 19.00 Fažanska Kronika 19.30 Panoramica setimanale 20.00 Špica s Macanom 20.50 Zajedno za Pippa - Umag -

Insieme per Pippo - Umago 23.10 Vrata sudbine, emisija o alternativnom načinu života

➔ HRT 4

17.47 Talenti EU regija 18.02 Romano Bolković - 1 na 1, talk show 18.53 Vrijeme RH sutra 18.54 Vrijeme Europa sutra 18.56 Vrijeme svijet sutra 19.00 Dnevnik 2 19.53 Vrijeme RH sutra 19.54 Vrijeme Europa sutra 19.56 Vrijeme svijet sutra 20.00 HAK - promet info 20.01 Nedjeljom u 2 21.00 Pregled dana 21.45 Manjinski mozaik 22.00 Intervju tjedna 22.43 Studio 4: U fokusu 23.10 Vijesti na engleskom jeziku 23.20 Vijesti na španjolskom jeziku 23.30 Studio 4: Jutarnji intervju 23.50 #REPORTAŽE:

Argentina predavanje 00.10 Vijesti iz kulture 00.17 Plodovi zemlje 01.07 Dnevnik 2

➔ Jabuka TV

07.30 Serbus Zagreb, informativna emisija 08.00 Svakodnevnica, mozaična emisija 09.30 Backstage, ep.7, serija 10.00 Minute bijele kute, emisija o zdravlju 11.00 Moda XL 13.00 Hrana i vino, kulinarski show 13.30 Pjesmom te zovem, zabavno-glazbena emisija 15.15 Odaberi zdravlje, emisija o zdravlju 16.15 Lifestyle TV!, magazin 17.00 Veterinarska ordinacija, emisija o kućnim ljubimcima 17.30 Odaberi zdravlje, emisija o zdravlju 18.30 Srce Hrvatske, mozaična emisija 19.00 Serbus Zagreb

- tjedni pregled, informativna emisija 20.00 Fio Show, zabavno-glazbena emisija 23.00 Zlatna zora (18), alternativni kutak

➔ CMC

08.00 24 sata vijesti 08.05 100% hitovi 09.00 CMC Mix 10.00 100% hitovi 11.00 CMC Mix 12.00 Dobar dan 13.00 100% hitovi 14.00 CMC Mix 15.00 Dalibor Petko Show - Gazde 17.00 CMC Mix 18.00 100% hitovi 19.00 CMC Mix 20.00 Portret: Nenad Vetma 21.00 24 sata vijesti 21.05 Koncert tjedna: Divlje Jagode - Live in Beograd 2022, 2. Dio 22.00 100% hitovi 23.00 CMC Mix 00.00 100% hitovi 01.00 24 sata vijesti

➔ Talijanski

➔ RAI 1

07.00 TG 1 07.05 UnoMattina in famiglia 08.00 TG 1 08.18 UnoMattina in famiglia 09.00 TG 1 09.04 UnoMattina in famiglia 09.15 Check Up 10.00 TG 1 L.I.S. 10.05 A Sua Immagine - Viaggio nel Giubileo 10.30 A Sua immagine 10.55 Santa Messa dalla Cattedrale di Acerra 11.50 A Sua immagine 12.00 Recita dell'Angelus 12.10 A Sua immagine 12.20 Linea Verde - Santa Fiora, una perla alle appendici dell'Amiata 13.30 TELEGIORNALE 14.00 Domenica In 17.15 TG 1 17.18 Che tempo fa 17.20 Da noi...a ruota libera 18.40 L'Ereditr' Speciale AIRC 20.00 TELEGIORNALE 20.35 Affari tuoi 21.30 Makari 4 - La magna 23.45 TG1 Sera 23.50 Speciale Tg1 - Le mille luci di Antonello Falqui

➔ RAI 2

07.00 Tg2 Storie - I racconti della settimana 07.40 TG2 Tutto il bello che c'e' 07.55 TG2 Mizar 08.20 TG2 Cinematinee' 08.25 TG2 Achab Libri 08.30 Playlist 09.30 La dolce attesa 10.20 Storia di famiglia 11.00 TG Sport Giorno 11.15 La Nave dei Sogni Maldive 13.00 TG2 - GIORNO 13.30 TG2 Motori 2 14.00 Nitto ATP Finals 2025 16.15 Squadra Speciale Cobra 11 17.00 Genitori, che fare? 17.50 TG Sport della Domenica 18.05 TG2 L.I.S. 18.10 Tg2 Dossier 19.00 Ufo Robot Goldrake - L'agguato lunare 19.20 Il disco di ghiaccio 19.40 N.C.I.S. Los Angeles 20.30 TG2 - 20.30 21.00 S.W.A.T. 21.48 Radiazioni 22.45 La Nuova DS

➔ RAI 3

07.00 Protestantesimo - Nel nome di King 07.30 Sulla via di Damasco 08.05 Mi manda Raitre 10.15 O anche no 11.05 TGR Estovest 11.30 TGR Mediterraneo 12.00 TG3 12.17 TG3 Fuori Linea 12.25 TGR Alta Quota 12.55 TG3 LIS 13.00 Il posto giusto 14.00 TG Regione 14.10 TG Regione Meteo 14.15 TG3 14.30 In mezz'ora 16.45 Kilimangiaro 19.00 TG3 19.30 TG Regione 19.51 TG Regione Meteo 20.00 Blob 20.30 Report 23.10 Allegro ma non troppo

➔ CANALE 5

07.53 Traffico 07.59 TG5 08.49 Tg5 speciale, 09.58 Santa Messa 10.57 Melaverde - Le storie 11.51 Melaverde 12.58 TG5 13.39 L'Arca di Noe' 13.57 Amici di Maria 16.00 Verissimo 18.51 Avanti un altro - story 19.54 Tg5 Prima Pagina 20.01 TG5 20.40 La ruota della fortuna 21.20 La riassunto - notte nel cuore 21.21 La notte nel cuore

➔ ITALIA 1

07.14 Super partes (it1) 07.44 Scooby-Doo! And Guess Who? 08.31 The Middle 09.54 THE BIG BANG THEORY 10.51 Due uomini e 1/2 11.48 Drive Up 12.25 Studio Aperto 13.04 Sport Mediaset XXL 13.58 E-Planet 14.28 Dr. house - medical division 15.16 Dr. House - Medical Division 16.09 Cold Case - Delitti irrisolti 17.56 Fuori le prove! - Indagini ai confini della realta' 18.20 Studio Aperto Live 18.30 Studio Aperto 18.56 Studio Aperto Mag 19.21 C.S.I. Miami 20.23 NCIS - Unita' Anticrimine 21.20 Le Iene presentano: Inside

➔ RETE 4

07.20 La promessa 08.03 Terra Amara 10.15 Dalla parte degli animali 11.55 Tg4 12.31 Colombo 14.09 Un sogno per domani 16.51 Sparatorie ad Abilene 18.58 Tg4 19.41 La promessa 20.29 4 di sera weekend 21.30 Fuori dal coro

IMPRESSUM

IZDAVAČ I TISKAR

»NOVI LIST«
Novinsko nakladničko dioničko društvo, Rijeka, Zvonimirova 20/A
p.p. 130, 51001 RIJEKA
Telefon: 051/650-011, 051/650-013
Telefax: 051/672-114, 051/672-118
E-mail: redakcija@novilist.hr
Web: www.novilist.hr
UPRAVA
Bojan DIVJAK - predsjednik
Renato IVANUŠ - član
PROKURISTICA
Darija PRŠA
GLAVNA UREDNICA
Slavica BAKIĆ
GLAVNA UREDNICA
SUPERDESKA
Dijana PAVLOVIĆ
UREDNIK DIGITALNIH IZDANJA
Damir KUNDIĆ
IZVRŠNI UREDNIK
Dražen HERLEVIĆ
UREDNIČKI KOLEGIJ
Nenad HLAČA - NOVOSTI i SVIJET
Danijela BAUK - NEDJELJNI BROJ
Helena FOGAS - RIJEKA
Boris PEROVIĆ - REGIJA
Zlatko HORVAT - SPORT
Kim CUCULIĆ - KULTURA i MEDITERAN
Ivana KOCIJAN - MOZAIK
GRAFIČKA SLUŽBA
Tea LILIĆ PRIBANIĆ
TAJNICA REDAKCIJE
Branka VRABEC
DOPISNIŠTVO U ZAGREBU
Ulica Matka Laginje 6
WEB PORTAL
novilist.hr
E-mail: portal@novilist.hr
MARKETING I PROMOCIJA
Rijeka, Zvonimirova 20a
Direktora:
Silvija GERC VODOPIJA
Telefon: 051/650-088
Telefax: 051/650-110
E-mail: oglasi@novilist.hr
Web: marketing.novilist.hr
TISKARA I KOMERCIJALA
Telefon: 051/650-024
Telefax: 051/650-036
E-mail: tiskara@novilist.hr
OGLASNI ODJEL RIJEKA
Andrije Medulića 6-8,
Telefon: 051/212-102
E-mail: oglasni.rijeka@novilist.hr
Web: http://oglasni.novilist.hr
PRETPLATA
Telefon: 051/650-170
Radno vrijeme od 7.30 do 15.30 sati
TISAK
NOVI LIST d.d. Rijeka
List izlazi svaki dan. Rukopise i materijale ne vraćamo.

➔ HRT Radio Rijeka

07.00 Jutarnja kronika 07.21 Vrijeme 07.25 Ma nan se spi 08.00 Najava događaja 08.15 Puntapet 08.30 Kamo danas 08.40 Katolički vidici 09.00 Vrijeme za vrijeme 09.15 Zlatne godine 09.30 Baltazar 10.00 Vijesti Radio Rijeke 11.00 Priko Učke 12.00 Vijesti Radio Rijeke 12.05 Na obedu 14.00 Vijesti Radio Rijeke 14.45 Vrijeme za vrijeme 15.00 Danas aktualno 16.00 Nedjelja popodne 16.30 Kamo danas 2 16.45 Ne pozabimo 17.00 Glazba Radio Rijeke 18.00 Play lista 19.30 Akademskih kvarat ure 19.45 Nedjelja popodne 20.00 Metanoia 20.30 Glazba Radio Rijeke 20.45 Susreti 21.00 DJ Šošo 22.00 Kronika dana

NOVA PLOČA Mlada glazbenica proslavila svoj prvi »vinil«

Mia Negovetić: Osjećaj je zaista nestvaran...

Nakon uspješnog digitalnog izdanja, album »Misli« sada je dočekaao i svoje fizičko izdanje, na čijih 16 pjesama je Negovetić potpisana kao autorica, skladateljica i producentica

Valentina BOTICA
Snimila: Ana KRIŽANEC

RIJEKA »Misli« - tako se zove rad koji je mladu glazbenicu Miu Negovetić svrstao među glazbenike koji se mogu pohvaliti vinilnim izdanjem debitantskog albuma. Nakon uspješnog digitalnog izdanja, album »Misli« sada je dočekaao i svoje fizičko izdanje, na čijih 16 pjesama je Negovetić potpisana kao autorica, skladateljica i producentica. Za nju, osjećaj je i dalje nestvaran, kako nam je rekla prilikom

Vinilno izdanje debitantskog albuma »Misli« Mije Negovetić proslavljeno je jučer u Rijeci

Vrijedna ekipa koja stoji iza Mijinog »vinila«

promocije i potpisivanja albuma u riječkom ogranku Croatia Recordsa.

- Iskreno, nikad se nisam ničemu previše nadala. Uvijek nekako sve bude spontano, gdje me put odvede. Ali u svakom slučaju, jako mi je drago da se ovo dogodilo, baš mi je nerealno - jutros sam došla tu, vidjela te ploče... Još mi je čudno, rekla je glazbenica. Nit koja povezuje 16 pjesama emocije su o kojima ljudi oklijevaju pričati.

- Onda kad si najranjiviji, tada izadu te emocije van, tako bih ja objasnila, kaže. Iako je od prethodnog singla prošlo dvije godine, na samim »Mislima« radila je nekoliko godina.

- Moj perfekcionizam mi je uzeo dosta vremena, jer sam isprobavala tisuću varijanti svih ovih pjesama dok nisam došla do rezultata kojim sam bila sto posto zadovoljna, objasnila je i dodala da je tijekom cijelog puta jako uživala.

- Otkrila sam koliko zapravo uživam u tom procesu stvaranja.

Na produkciji je surađivala s Srđanom Sekulovićem Skansijem, a na pjesmama »Začarani krug« i »Sa mnom lakše« pridružio se Josip Lučić kao koautor. Na albumu se nalaze i već poznati singlovi »Mijenjam se«, »Plešem sama« te aktualna »Kiša«.

U spomen na istarskog novinara i pisca

ŠIŠKOV RELJEF U PAZINSKOM PARKU UZ FERESINI I VERNEA

PAZIN »Reljefna spomen-ploča posvećena Davoru Šišoviću Šišku, novinaru, publicistu, kulturnom djelatniku, zaljubljeniku u knjigu, fantastiku, kvizove, istarsko vino i gastronomiju, te prije svega neumornom stvaratelju i pokretaču brojnih kulturnih inicijativa u Pazinu, Istri i šire, otkrivena je jučer u pazinskom parku u Ulici Prilaz Kaštelu Inicijativu za njezino postavljanje pokrenuo je prošli saziv Odbora za kulturu Gradskog vijeća Grada Pazina, želeći Davorov lik i djelo trajno zadržati u sjećanju i potaknuti nova događanja vezana uz pisanu riječ. Grad Pazin prihvatio je tu inicijativu te je izrada reljefnog portreta povjerena lokalnom umjetniku Mladenu Vasiljeviću, kojemu je tom prigodom upućena i zahvalnost za suradnju. Reljefni portret Davora Šišovića sada se nalazi uz već postojeće portrete Nerine Feresini, pazinske kroničarke iz prošlog stoljeća, i Julesa Vernea, pisca koji je bio Šišovićeva stalna inspiracija. (D. Mo.)

FOTO ĐIR Snimio Nikola BLAGOJEVIĆ

Danas točno u podne u sklopu manifestacije Opatija – The Chocolate Town u Centru »Gervais« bit će predstavljena izuzetna čokoladna interpretacija kulturnog kipa Djevojka s galebom. Autorica čokoladne verzije je akademska kiparica Georgette Yvette Ponte

Novinar Novog lista debitirao kao glumac u popularnoj televizijskoj seriji

Pave zbog Mate ostao bez brade

ZAGREB »Kad ti je jezik brži od pameti, može se dogoditi svašta, pa i to da novinar završi – u seriji! Lako moguće da je za sve kriv miris uštupaka na promociji serije, miris koji je vratio u spomen odlaske na selo kod djeda i bake. Taj je miris kriv da se na glas izgovorila želja da se zaglumi u seriji, a ono što je je bila samo šala s primjesom podsvjesne želje pretvorila se u ulogu. Tako mi i treba! kroz smijeh govori Siniša Pavić, dugogodišnji novinar Novog lista, koji je ovih dana debitirao kao glumac u RTL-ovoj hit-seriji »Divlje pčele«. Zbog

Siniša Pavić kao seljak Mate u seriji »Divlje pčele«

uloge seljaka Mate, Siniša je ostao – bez brade.

- Brada je žrtvovana na oltar umjetnosti, kaže, prisjećajući se trenutka kad mu je šminkerica objasnila da 50-ih godina, kad se radnja odvija, seljak nije mogao imati bradu. Transformacija je bila potpuna – od brijanja i sređivanja brkova, do kostima i uputa redatelja na setu Jadran filma. Pavić se našao rame uz rame s iskusnim glumcima poput Matije Kačana, Antonija Scarpe i Jolande Tudor, koja mu je u sceni postala i mentorica. »Uz Jolandu je sve bilo kuditkamo lakše«, priznaje Siniša. Scena je, kako kaže, »uspješno snimljena iz prvog pokušaja«, a oštucani brk ostat će mu kao suvenir. (S. Ba.)

ERSTE

100%
ONLINE

Uz George
gotovinski kredit
ti biraš kako sviraš.

Provjeri uvjete na erstebank.hr ili na 0800 7890.

Valute označene zvjezdicom za koje Banka ne objavljuje kupovni i prodajni tečaj za efektivu ne smatraju se valutama s Tečajne liste Banke u kojima Banka vodi transakcijske račune i/ili zaprima gotovinske naloge za plaćanje i/ili provodi otkup deviza. Tečajevi za predmetne valute (tečajevi za devize) koriste se za preračunavanje u bezgotovinskim transakcijama.

TEČAJNA LISTA BROJ:220
Erste & Steiermärkische Bank d.d.
Primjenjuje se od 08.11.2025.

Valuta	Jed.	Kupovni za efektivu	Kupovni za devize	Srednji za devize	Prodajni za devize	Prodajni za efektivu	Srednji tečaj HNB
AUD	1	1,855100	1,835900	1,783800	1,731600	1,712400	1,783800
CAD	1	1,696300	1,678800	1,631100	1,583300	1,565800	1,631100
CZK	1	25,379300	25,044700	24,333000	23,621200	23,286600	24,333000
DKK	1		7,685100	7,466700	7,248200		7,466700
HUF	1	402,013900	396,714100	385,440000	374,165800	368,866000	385,440000
JPY	1	184,600500	182,166900	176,990000	171,813000	169,379400	176,990000
NOK	1		12,124500	11,780000	11,435400		11,780000
SEK	1		11,369000	11,046000	10,722900		11,046000
CHF	1	0,968400	0,958400	0,931200	0,903900	0,893900	0,931200
GBP	1	0,916300	0,906800	0,881100	0,855300	0,845800	0,881100
USD	1	1,202300	1,189900	1,156100	1,122200	1,109800	1,156100
BAM	1	2,032100	2,011000	1,955830	1,900500	1,879500	1,955830
PLN	1	4,430600	4,372200	4,248000	4,123700	4,065300	4,248000

